

ARGIA

MAITANE INTXAURRAGA

«KAsen edukien funtsa
konpondu ez denez,
alternatibak
indarrean dirau»

NAZIOARTEA

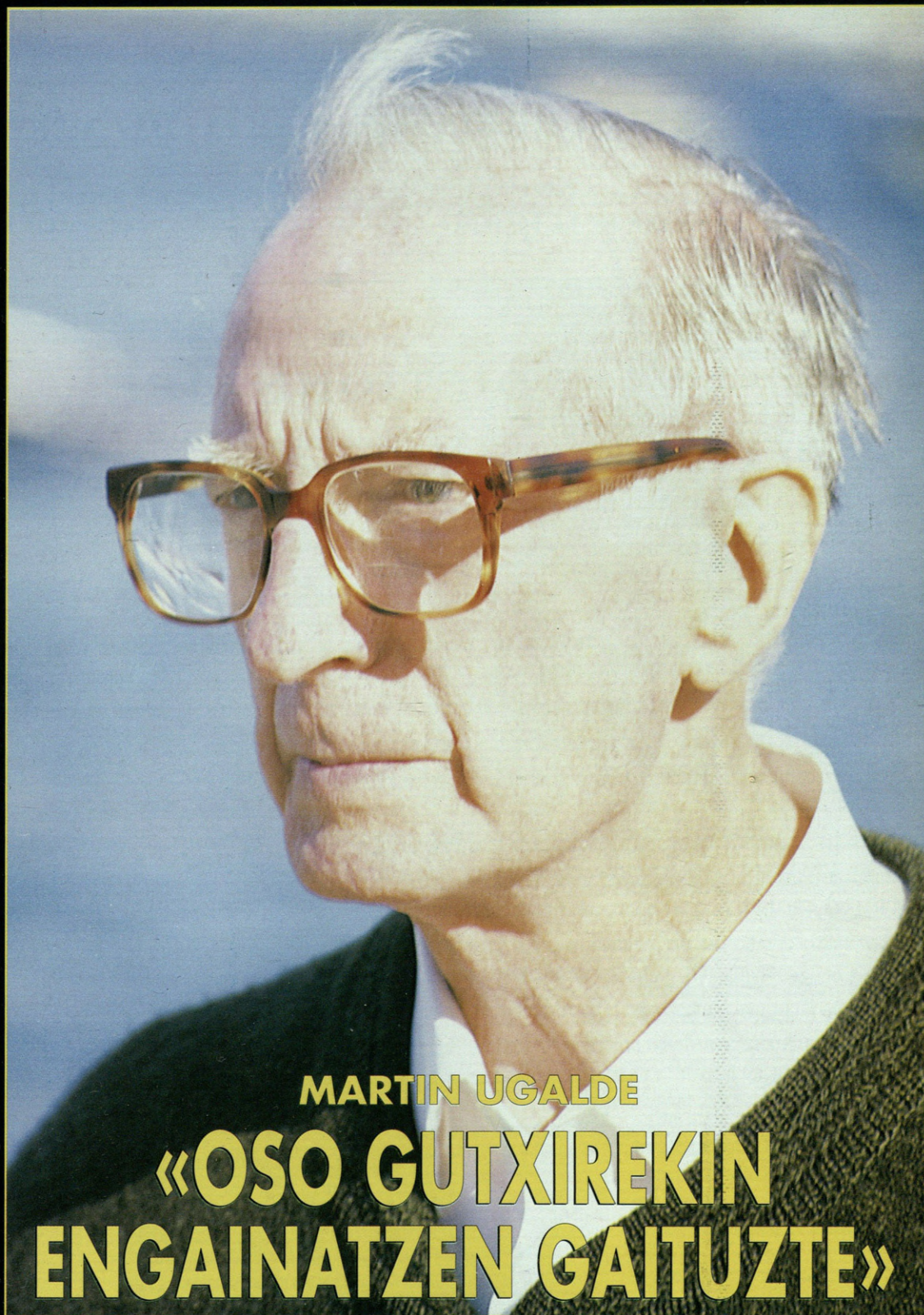
Emakumeen egoera
mingotsa herrialde
musulmanetan

EKOLOGIA

Hiri-hondakinak
erreta. liskarraren
beroa gora

KULTURA

Bigarren eskuko
merkatuak
faltsutzen du artea

MARTIN UGALDE

«OSO GUTXIREKIN
ENGAINATZEN GAITUZTE»

ESTITXU AROZENA: «PENAGARRIA LITZATEKE GUGATIK ZAHARREK UZTEA»

DICCIONARIO VASCO-ESPAÑOL-FRANCÉS

POR EL PRESBITERO

RESURRECCIÓN MARÍA DE AZKUE

PROFESOR DE VASCUENCE EN EL INSTITUTO DE BILBAO

MIEMBRO DE LA SOCIEDAD LINGÜÍSTICA DE PARÍS, DOCTOR EN TEOLOGÍA

DICTIONNAIRE BASQUE-ESPAGNOL-FRANÇAIS

APIAZA (S, Alth.), renóncula, vulg. botón de oro: *renoncule*, vulg. *bouton d'or*. (Bot.).

APIKA (G-t), apike (G-and-zeg, R), acaso, *peut-être*.

APIKA (E.H.). Proiektu, antolaketa eta zerbitzu informatikoak.

APIKAK iadanik euskararentzako hainbat lanabes eta tresna garatua du.

Horien artean:

- Silaba-banaketarako automatak, euskararako eta gaztelaniarako. "C"z garatua eta OASIS (1985) eta THEOS (1990) sistema eragileetan ezarria,

ZERUKO ARGIA S.A.L. argitaletxean. 1994ean Macintosharako.

- Hitz-indexaziorako sistema parametrizagarria (hizkuntzaren arabera)

euskara eta gaztelaniarako, probabilitate handieneko aleatorizazio-

metodoan oinarritua. Gipuzkoako Foru Aldundiaren Aldizkari

Ofizialerako. Atzitze masiboko prozesua eta berorren analisi

automatikoari dagokiona "C"z (XENIX) garatu dira (1987-88).

- EHuko Informatika Fakultatean garatutako XUXEN ortografi zuzentzailearen proiektuaren bultzatzaile izan da eta horretarako zenbait algoritmo inplementatu: hitzen indexazioa eta berorien berreskuratzea hurbilpen lexikografikoaren metodoaz. DOSen eta UNIXen ezarria (1988-90).

- Euskarazko indexaziorako iragazle morfologikoa. Baionako IUTrekin lankidetzan. "C"z (UNIX) inplementatua (1991-92).

APIKArek esku artean egun garatzen ari diren proiektuak:

- AWR hitz-ezagutzailea: gaztelania, frantsesa, euskara eta katalanerako. Hizkuntza natural bakoitzaren analisi morfologikoan oinarritua.

- Aplikazioak: * Autozuzenketa multikausala.

- * Testu-indexazio eta -berreskurapena, hizkuntza-domeinuak mugatuz.

PROIEKTU, ANTOLAKETA ETA ZERBITZU
INFORMATIKOAK

DONOSTIA: Ametzagaña, 19 - behea - Tel (943) 28 33 99 - 28 36 78 / Faxe: 2746 00

URRUÑA: Xalbardin Baita - Tel: (07.33) 59 47 60 00 - Faxe: 47 60 01

BARCELONA: Aragó kalea, 63 - behea 1 - Tel: (93) 226 49 24

6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.

8. Maitane Intxaurreaga, Koordinadora Abertzale Sozialistako kidea. «KASen edukien funtsa konpondu ez denez, alternatibak indarrean dirau». AINHARA ZUAZABEITIA.

12. Asteazkenean. XABIER LETONA.

14. Zapiaren osteko borroka mingotsa. XABIER LETONA.

18. Urdaibaiko enpresek hondakinak gutxitu eta kudeatzeko asmoa aurrera daramate. XABIER LETONA.

20. IGipuzkoan ere errauskailua egingo den proposamenak eztabaida indartu du. Hiri-hondakinak erreta liskarraren beroa goa. ARANTXA ERASUN.

24. Zerain: etorkizuna herritarren esku. AMAIA UGARTE.

27. Martin Ugalde: «Oso gutxiarekin engainatzen gaituzte». PELLO ZUBIRIA.

32. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

35. Bigarren eskuko merkatuak faltsifikatzen du artea. J.J. PETRIKORENA.

38. Estitxu Arozenak Nafarroako txapela jantzi eta gero esandakoak. «Penagarria izanen litzateke guri lekua egitearren zaharrek uztea». J.J. PETRIKORENA.

40. Apirilaren 7an hasita, Gotañe-Irabarnen egingo da Xiru 6 jaialdia. Xirularen magia pastoralaren erresuman. JOSE JOAKIN DEL CURA.

42. Daniel Lazerus, Los Angelesko soinu teknikaria IZren grabazio estudioetan. MAITE ARTOLA.

45. Argitalpenak. MAITE ARTOLA.

48. Irrati-telebista. AINHOA GERRA.

52. Aukeran. AINHARA ZUAZABEITIA.

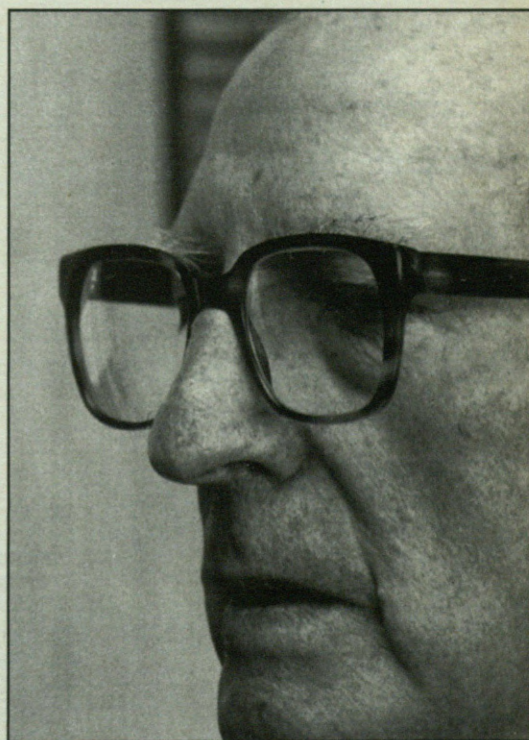
56. Denborapasa.

58. Unibertsitatea, campusa ala hesia. KARMELO LANDA.

POLITIKA:Koordinadora Abertzale Sozialistako eta Egizan-eko kide, euskal politikagintzako aurpegi gazte eta berrietako bat dugu Maitane Intxaurreaga eibartarrarena. Entzutegi Gorenako Fiskaltzak KASen inguruko urak harrotu ditu berriro, balizko kazetarieri aurkako mehatxuak direla kausa salaketa jarri baitie erakundeko hamahiru kideri. /28

MARTIN UGALDE:Aldude, Doneztebe eta Barañango ziten ondotik, Leitzan jokatu da Nafarroako Bertsolari Txapelketako txapela. Erreleboa prest dator Elizagoieni burutik kentzeko, helduen koadrila ez da ordea, gazteen aurrean mutu geratuko. Txapelketa bestalde, bertsoez gain, polemikaz jantzia dator aurtengoan, eta guztiarekin, finaleko saioak emango du zeresanik. Honetaz eta hartaz aritu gara, iritzi, bertso eta marrazkiaz lagundurik. /38

FALTSIFIKAZIOAK ARTE MUNDUAN: Mundu zabalean hainbatetan ezagutu diren arte-faltsifikazio kasuek Euskal Herrian ere aterberik aurkitu dute. Zarauzko bikote batek Oteizaren obra bat faltsifikatu eta saldu duela jakin da berriki. Hau guztiaren inguruan arakatzeko aritu gara orriotan, faltsifikazioari arrastoa segituz. /35

ARGIA

astero etxean

ARGIAren harpidedun izan zaite

✕ ARGIA etxean hartzeak
abantaila guztiak ditu

✕ Zenbaki guztiak jasoko
dituzu, kalean baino % 20a
merkeago

✕ Euskal Kulturaren
Urtekaria etxera iritsiko
zaizu

✕ ARGIAren eskaintza
bereizietan parte hartu ahal
izango duzu

ORAIN ARGIAKO
HARPIDEDUN EGINEZ
GERO HAUETAKO
KONPAKTO, BIDEO
EDO LIBURU BAT
ESKURATUKO DUZU

DOHAINIK

TTAKUNen
KONPAKTOA

"EUSKALDUNEN AMERIKA"
JOSEBA ETXARRI

"AINGERUAREN BIHOTZA"
BIDEOA

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____ 1. DEITURA _____

2. DEITURA _____ HELBIDEA _____

TFNOA _____ HERRIA _____

POSTA KODEA _____ HERRIALDEA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTSAL HELBIDEA _____ SUKURTSAL ZKIA. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA

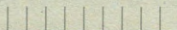
Entitate

Entitate

K.D

Kontu zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

KIOSKOAN

BAINO

%20a MERKEA

HARPIDETZA SARIA
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria
11.600 pata

Ipar Euskal Herria
685 libera

Espainia 11.600 pata

Beste Atzerriak

15.100 pata

Airez 23.850 pata

Barbarotasunari logika aplikatuz

NIRE perspektiba existentzialista no-bedosu honetatik, non, logikaren hizketa zientifikoan, unibertsaltasuna dibinitateari soilik konzebitu daitekeen, nik badut modurik ikusten «barbarotasuna logikaz aztertua» egiteko. Beraz, ez dut Souad Belhaddad argeliar emakumearen modura pentsatzen.

Nola *blues* musikan badauden nota batzuk *blue notes* deritzatenak, eta aldaera infinituen artean, ritmo baten gainetik joak, melodia basikoari buruz itzultzen dutew gogoia, zeina baita siglo honetako musikaik zoragarriena; nik ere badut nire hizpide logikoan, filosofikoan, holako aire edo melodia bat, oso sinplea baina zoragarria adimenerako, aldaerak behin azieratzeko (antiaju beltzak ipinita, John Lee Hooker bezala).

Barbarotasuna, gizarte musulmanean, patriarkadoearen inguruko teori-zazioetan oinarritua egon daiteke. Eta nola geographia horretan (creciente lehorra) gure zibilizazioaren oinarriak dauden, komuna dugu barbarie hori.

Ez da baina barbarotasun horren izaera universal, baizik eta egoerazko izaera da, esistentzialkoa. Beraz, ez da izan daitekeen esistentzia, egoera, posible bakarra. Eta guri dagokigu aztertzea horren partikularitasuna, non, noiz eta nola den, ahal denik zientifikoan.

Hitz gidari batzuk eman ahal ditut: urritasuna, etsaitasuna, jabegoaren seberotzea, gizonen nagusigoia, jabego

pribatua, heredentzia, emazteen garbitasun sexualaren gaineko moral partikularra, familia patriarkal «klasikoa», klasezkoa.

Eta urritasun hori asoziatua ageri zaigu zibilizazio honen aurrerapen teknozientifikoan itxura nagusiei (nekezaritzatik deribatutako ziutateekin eta horrela), eta hor justifikatua da.

Baina asoziazio horiek ere esistentzialak dira, ez universalak (esentzialak), beraz, hortik deribatu daitezkeen objezioak ez dira absolutuak.

Eta relativismo kulturalari perspektiba zuzenago honetatik helduz, hor badira zirrikituak ikusten progresoari buruz, egiten zaigula posible, utopia bari, egitura kultural horren aldatzea.

ROMAN GARMENDIA
SORALUZE (GIPUZKOA)

Kursaaleko gorabeherak

DONOSTIAKO Kursaala zegoen tokian Moneoren kuboak jasotzeko dirurik ez omen dago! Hori dadila izanen dugun arazorik larriena. Lekua zoragarria dela inork gutxik jarriko du zalantzan eta zoragarria izaten jarraitzeko, ez duela kubo famatu horien beharrik esango nuke nik. Badugu gipuzkoarron hiri buruan honelako leku bat nola apaindu

leiken eredua, eta horixe da Alderdi Eder. Zergatik ez ba Kursaalenekoan beste Alderdi Eder moduko bat eratu, han bezala azpian aparkaleku bat ipiniz, eta kitto. Ez dut Moneoren proiektua zalantzan jartzen arkitektura aldetik, baina bai bere beharra, eta are eta gutxiago 10.000 milioi gastatuz. Bestetik, auditorium eta kongresu jauregia prestatzeko, egin leike Donostian burohauste handirik gabe edo erabilpen murrizteaz dagoen eraikuntza berezien zerrenda. Aurreko batean, beranduegi zela kuboan obra geratzeko zioen Xabier Unzuurrungak, baina lanak hasi gabe daudenez, oraindik garaia dela iruditzen zait.

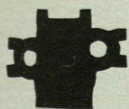
JOSE J. IRAETA
ZALDIBIA (GIPUZKOA)

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

HELBIDEAK
GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia.
20160 Lasarte-Oria.
Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.
BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo.
Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre.
31011 Iruñea.
Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña.
Fax-Tlf: 47 17 10

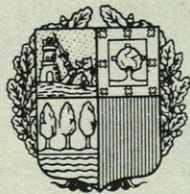
LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X
BATZORDE PAREKIDEA:
72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA:
Antza, S.A.L.

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Euzko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jasotzen du

Orereta edo Errenteriko komeriak

ORERETAKO bi manifestaldien eskenak eman digu Hegoaldean azken denborotan bizi den egoeraren argazkia. Gazte kaputxadunen koktel-atentatuaren aurrean manifestaldi bakar bat burutzeko itxaropena azkar eraman zuen haizeak. Ezin bestela gertatu herriaren izenak berak —Errenteria ala Orereta?— jendea bandoa aukeratzeraz behartzen duenean. Ulsterizazioaren ikurtzat aipatu zuten Errenteria 80ko hamarkadako hasieretan, eta beirutizazioa egotzi diote orain beste batzuek. Alde bati bakarrik aurpegiratu ezin zaion intransijentziaren ondorioak azaltzen dituela argudiatu lezake beste norbaitek.

Furgoneta kixkalian zihozten ertzainez gain zauritutako bi neskakilen lagun batzuek manifestaldi batean hartu omen zuten parte, beste batzuek

bigarrenen. Baina bien erdian beren pankarta hartuta gelditu zirenen argazkiak zer pentsatua frango ematen du bakeaz hainbeste hitzegiten den garai honetan. Gazte asko ez direla kabitzen nonbait Ezker Abertzaletik planteatzen diren jauzietan. Baina beren pankartarekin erdian gelditu zirenek indar politiko maioritarioei ere haiekin joateko ez zeudela esan zieten. Hemen gaude, eta Orereta eta Errenteria izenak ezin ezkontzera iritsi izanak asko adierazten du. Azkenean, herriko sarreretan «Rentería» diote pakoek, espainol batuan.

OLALDE meatxatu dute egunotan, Joseba Olalde. «Egin» egunkariko argazkilaria baina baita «Euskaldunon Egunkaria»-koa ere eta alditan ARGIaren kolaboratzailea. Ez dakit zein bekatu egingo zuen Eusko Legebiltzarreko atarian bilduta protestaka ari ziren ertzainek «hiltzailea» eta «probokatzaila» deitu ziezaioten. Guretzako M. Karmen Garmendiari egin zizkion argazkiak oso politak izan ziren eta due la lau urte Alberto Ansolarengana beste elkarrizketa baterako joan ginenean honek sinpatia handiz egin zion kaso. Ertzainak agintearen agente dira,

Ilkuspegi politikoagatik, gizatasunagatik, errukiagatik edo nahi denagatik: baina hitzek ez dute balio, ekintzak nahi dituzte presoen senideek

«Maroñokok taldea» izendatu izan deneko erakundeek urrats berri bat egin nahi izan dute Altsasun denen artean elkarrizketarako dei bat sinatuz. AABK, Bakea Orain, Elkarri, Senideak, Herria 2000 Eliza, Oreretako Bake Taldea eta Gernika Batzordeak izenpetu dute. Gesto por la Pazek gizabanakoaren eskubideak eta taldeenak parekatzen direla argudiatuz uko egin zion akordioari. (Arg.: O. Montero).

beren erasotzaileei zigortzeko izaera hori aldirrikatzen dute eta lanordue-tatik kanpo bigarren arma batekin ibiltzeko eskubidea eskatzen dute: be-ren sindikatuek deituta ertzainek ba-karrik parte hartzen zuten bilkura ba-tean Olalde argazkilariari egindako meatxuak aginteaz baliatutako gehie-gikeriatzat jo ditzakegu. Ordena jar-tzeko ordaintzen diegunen abusoa. Besterik da Ertzaintza barruan hase-rea nabari dela. Beren sindikatuetak o buruek diotenez, ertzainen kontra ar-gitaratzen diren baino eraso gehiago gertatzen omen dira, eta Atutxaren ekipoarekin gustora ez daudenak asko dira. «Atutxa, dimite, la Ertzaintza no te admite» entzun zen Legebiltzar au-rrean. Norbaitek pagatu beharko du.

JELKIDEEK hauteskunde aurre honetan bazterrak astintzeko erabaki sendoa daukate, nonbait. Egibarrek duela gutxi ARGIAri esandakoa —«Es-tatutoaren zati bat bete gabe uzten badigute, geuk erabakiko dugu Kon-stituzioaren zein atal ez kunplitu»— Xabier Arzalluzek bedekinatuta ba-rreriatu da. Areago: Autonomi Estatu-toa %30eko beherapen batekin utzi nahi dela. Mezu hori geratuko da on-doko hilabeteetarako, Jose Luis Martin Prieto kazetariari eta Ramon Jauregiri ETak egin omen dizkien meatxuak direla eta ez direla harrotu diren hau-tsak haizeak eramandakoa.

GAL aferan salaketa partikular gisa aurkeztea da beste urratsa, eta ETako presoen sakabanaketarena da Egiba-rrek azpimarratu duen beste auzi han-dia. Presoen senideek adierazi berri dute horien giza eskubideak zaintzeko orain arte eman dituzten urratsen emaitzak hutsaren hurrengoak direla eta nazkaturik daudela. EAJko boze-ramailak oinarritzko eskubideak ne-goziatzen ez direla eta presoak Euskal Herrira hurbildu behar direla esatea zerbait bada. Ikuspegi politikoagatik, gizatasunagatik, errukiagatik edo nahi denagatik: baina hitzek ez dute balio, ekintzak nahi dituzte senideek.

PELLO ZUBIRIA

G O R D E T Z E K O A K

AUTOBIDEAGATIK DONOSTIA HASERRE IRUÑEAREKIN

Gipuzkoako Foru Aldundian ez daude gustora Nafarroako sozioek Irurtzun-Andoain autobia dela eta erakusten ari diren jarrerarekin. Ba-tetik, Nafarroako zatian obrak Gipuzkoakoan bezain txukun ez direla egin, eta Azpiroz gainean harriak jausten direlako bidea osorik zabaltzen ez dela salatzen dute. Eta Irun-Belate-Iruñea errepideari nafartarrek eman nahi dioten garrantziarekin ere ez daude ados, autobiarri lehen-tasuna kentzen diolakoan, hainbeste diru gastatu ondoren.

VIAJES

BIDAIAK

OARSO
VIAJES BIDAIAK

ESKI ASTE SANTUAN

PAS DE LA CASA

7tik 4/12ra	19.900 PTA
12tik 4/17ra	32.200 PTA
17tik 4/22ra	23.300 PTA

Barne: Bus + Forfait + Egoitza + izarak

VAL THORENS

7tik 4/13ra	36.900 PTA
12tik 4/17ra	43.900 PTA
7tik 4/16ra	49.900 PTA
14tik 4/23ra	43.900 PTA

Barne: Bus litera + Forfait + Egoitza + tasak

BAQUEIRA

15tik 4/17ra	24.900 PTA
16tik 4/23ra	44.900 PTA
17tik 4/22ra	31.800 PTA

Barne: Bus + Forfait + Egoitza pentsio erdia

CANDANCHU

12tik 4/17ra	25.900 PTA
17tik 4/27ra	11.600 PTA

Barne: Forfait + Egoitza

CAUTERETS

12tik 4/16ra	18.500 PTA
12tik 4/17ra	21.600 PTA
8tik 4/15ra	23.100 PTA
16tik 4/22ra	22.700 PTA

Barne: Forfait + Egoitza

SAINT LARY

12tik 4/16ra	16.600 PTA
12tik 4/17ra	20.900 PTA
8tik 4/15ra	22.100 PTA
16tik 4/22ra	22.100 PTA

Barne: Forfait + Egoitza

ASTE SANTUA BUSEZ

SALOU	13tik 17ra	21.900
SALOU	17tik 23ra	16.200
BENIDORM	13tik 17ra	21.500
BENIDORM	17tik 23ra	22.300
GALICIA	12tik 17ra	30.200
COSTA BRAVA	13tik 17ra	21.800
LA MANGA	12tik 17ra	36.100
FUENGIROLA	12tik 17ra	31.600
FUENGIROLA	16tik 23ra	29.900
TOCHA	12tik 17ra	26.900
ERICEIRA	12tik 17ra	34.200
Barne: Bus+ Egoitza pentsio osoa		
Sevilla	12tik 17ra	38.700
Barne: Bus+ Egoitza A.D + sarrera		
Paris Eurod.	12tik 17ra	47.700
Paris Eurod.	17tik 22ra	43.800
Barne: Bus+ Egoitza A.D + sarrera		

ASTE SANTUA ABIOIEZ

Praga	13tik 17ra	66.900
Tunez	12tik 17ra	57.500
Mallorca	13tik 17ra	41.600
Lanzarote	12tik 17ra	57.200
Tenerife	12tik 17ra	60.400
Londres	13tik 17ra	59.800

Barne: Abioia+ Egoitza + trasladoak

TEP BIDAIAK	OARSO BIDAIAK	TEP BIDAIAK
San Marcial 1	Segundo Izpizua 6	Urbietza 58
Tlf. 420071	Tlf. 529984	Telf. 460688
Donostia	Errenteria	Donostia

Maitane Intxaurreaga, Koordinadora Abertzale Sozialistako kidea

«KASen edukien funtsa konpondu ez denez, alternatibak indarrean dirau»

Ezker Abertzaleko aurpegi berrietako bat dugu Maitane Intxaurreaga. Oraindik gaztea den arren, ibilbide luze samarra egina du euskal politikagintzan. Garai batean Jarrain jardundakoa, gaur egun Egizan-eko kide eta KASeko bozeramailea da. KAS alternatibaz, bere proiektuaz eta helburuez, komunikabideen zereginaz eta uneotan Euskal Herrian dugun egoera nahasiaz jardun dugu.

KASen kontra dagoen salaketaren oinarri bat, KASen izkribu batek zekarren kazetarien aurkako mehatxua da. Zer zen zebazki idatzi bura?

Lehenik esan nahi dut ez zela KASen dokumentu bat, ezin baitzaio KASen dokumentu deitu pertsonalki militante batek egin duen ekarpenari. Bestalde, KASen dokumentuek ez dute sekula inortxo ere mehatxatu.

Aberri Egunaren inguruan idazkia kaleratuko dugu, non komunikabideek jokatzen duten papera zein den zehazten dugun.

Zer azalduko da idatzi borretan?

Hiru koordenada planteatzen dira. Batetik, Euskal Herriarentzat eta euskal he-

rritarrontzat ez dago informazio alorrean demokrazia eta berdintasuneko tratamendurik. Zentsura sistematikoak jarraitzen du. Bestetik, diskriminazio argia dago euskara erabiltzen duten komunikabideekiko. Eta azkenik, komunikabide batzuk Euskal Herriaren eraikitze proiektuaren aurka daude.

Espainiar eta frantses estatuen proiektu ideologikoa defenditzeko, kazetari batzuek Euskal Herria eta Estatu espainiarraren artean dagoen gatazka erabiltzen dute euren onura ekonomikoetarako, informazio politikak erabiliz, torturaren bidez ateratako informazio hori publikatuz, Ezker Abertzalearen inguruan filtrazioak ateraz... Hori guztia Esta-

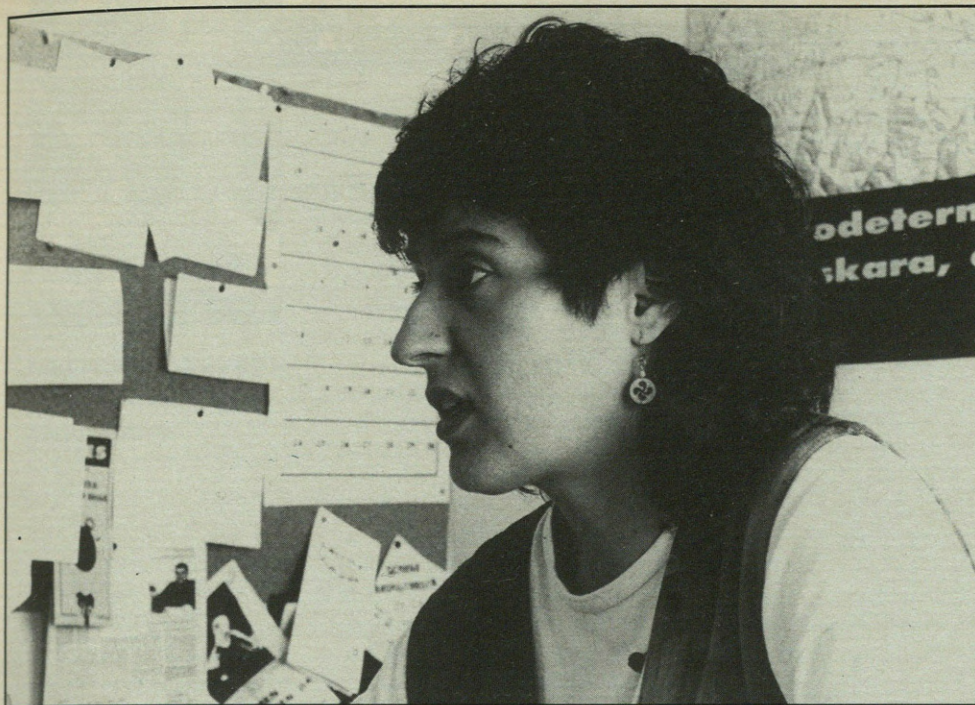
«KAS ez da inoiz korrante ideologiko izan». (Arg.: G. Garaialde).

tuak ordaintzen die diru bereizietatik.

Komunikabideak Ezker Abertzalearen aurkako borrokan ari al dira?

Inork ezin du ukatu gaur

egun komunikabideak botere faktiko bilakatu direla. Sekulako boterea daukate gizartearen iritzia moldatzeko. Komunikabide horiek jarra bat daukate, batzuk aska-

«Euskadi Buru Batzarrek polizia politiko bihurtu du Ertzaintza». (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

tasun demokratiko eta Euskal Herriaren eskubideen aldekoa eta beste batzuk Espainiaren aldekoa. Hauek, trikimailu antidemokratiko, errepresibo eta polizialak erabiltzen dituzte.

Lor al daiteke bakea komunikabide eta Ezker Abertzalearen artean?

Kontua ez da bakea lortzea. Komunikabideek, bakoitzak bere ildo editoriala mantenduta ere, gauza izan behar lukete gutxieneko arau demokratiko batzuk errespetatu eta profesionaltasunez lan egiteko. Egun gizarteak igerri egiten du tratamendua ez dela berdina izaten gizarteko zati bat eta bestearekiko, eta hori edonork ikus dezake, baita Ez-

ker Abertzalearekinbat egin ez duenak ere.

Zein helbururen atzetik doa KAS?

Koordinadora Abertzale Sozialista, Euskal Herri independente, euskalduna, batua, justuagoa (guk gizarte sozialista deitzen dioguna), gizarte ez patriarkala... lortu nahi duen militante eta erakunde gunea da. KASEk duen funtzioa helburu horiek lortzeko jendea dinamizatzea, lanean jartzea eta jendea protagonista sentiaraztea da. KASEk ez du protagonista izan nahi, baizik Euskal Herriaren eraikuntza nazionalen jendearen protagonismoa bultzatu nahi du, eraikuntza politiko nazionalari gaurtik eutsiz,

landuz eta mamituz.

Oldartzeni egindako «Iratzar» enmiendak HBren barne korrontetzat hartu du KAS.

Hori ez da horrela. Ez gaude ados «Iratzar» en agertzen den uste horrekin. KAS ez da sekula korronte ideologikoa izan, ezta izango ere, hori ez baita bere izaera.

HB ez da alderdi politiko klasikoa, herritar batasuna da eta norbanako bezala eztabaidatu ondoren denen artean hartutako erabakiek egiten dute aurrera. Hori da herritar batasunaren funtsezko ezaugarria eta sakondu beharrekoa, benetako gizarte partehartzailerari iritsi nahi badugu.

KASEko militanteak HBn? Badaude, noski, baina norbanako gisa, auzo-elkartetakoak, intsumituak edo Amnistiaren Aldeko Batzordeetakoak dauden bezala.

Orain arte, KASen ETak agintzen zuela zioten agintari batzuek, baina

HAMARREKOA

JUAN MARI OLLORA

«Guadiana politikoa da. Zerbait berria botaz azaltzen da, uholdea eragin, eta berriro desagertzen da»

JOSE ANTONIO URBIOLA

«EAJren urpekontzia da»

JAVIER OTANO

«Estatu osoan Urralbururen errugabetasunean sinesten duen bakarra da»

JUAN CRUZ ALLI

«Arzalluzekin batera, Hegoaldea Espainian erosu sentitzearen ildo eguneratua egin nahi du»

JONE GOIRIZELAIA

«Ezker abertzalekoa eta honen proiektua garatzeko lanean dabilena»

TXARO ARTEAGA

«Vascongadetan borroka feministari edukiak eta zentzua kentzen saiatu den Emakunderen burua»

MIKEL ZUBIMENDI

«Ezker Abertzalekoa eta honen proiektua garatzeko lanean dabilena»

JUAN MARI ATUTXA

«Faxista hutsa»

MIGUEL SANZ

«Aizpun eta Del Burgok nafar lehendakariitazarako ongi lotu duten hautagaia»

PATXI ZABALETA

«Jone eta Mikeli buruz esandakoak Patxiarentzat ere balio du»

«Espainia eta Frantziaren proiektua defenditzeko, kazetari batzuek informazio polizialak erabiltzen dituzte, tortura bidez ateratako informazioak publikatu... Hori diru bereizietatik ordaintzen die Estatuak»

azkenaldian ETAn KASek agintzen duela esaten dute.

Mezu aldaketa hori 92tik aurrera dator, Bidarteko erorketaren ondoren. ETA deseginda zegoela eta Ezker Abertzalea iparririk gabe geratu zela esan zuten. Baina ETA hor dago. Alderdi batzuek ez dute ETaren ahalmen politikoa onartu nahi eta horregatik diote KAS dela ETAn agintzen ari dena.

KASi erasotzeko aitzakia besterik ez da hori. Baina beraien azken helburua ez da KAS, Ezker Abertzaleko borroka desaktibatzea baizik. Oraingoan KAS hartu dute baina hurrengoan beste gune antolatu bat aukeratu dute. Azken finean, Ezker Abertzalearen aurkako atakea da. Erresistentzia politiko aktiborik ez egotea nahi dute eta horren aurka guztiak balio du, intoxikazioa, atxiloketak, torturak...

Kalean Ertzaintzarekin dagoen enfrentamendua nola ikusten duzue?

Ertzaintzak duen gatazka ez da Ezker Abertzalearekin soilik, langileekin, intsumituekin, euskara munduan lanean ari direnekin, ikasleeekin... Ertzaintzak gizarteko sektore zabalarekin du gatazka.

Euskal Herria beste modu batera ulertzen dugun jendea aurka egiteko errepresioa diseinatu dutenek eta estrategia errepresibo horretan Ertzaintza sartu dutenek daukate horren guztiaren ardua. Hor Euskadi Buru Batzarra du erantzukizun politikoa, Ertzaintza, interes batzuen pean, polizia politiko bihurtu baitu.

Alderdi batzuek KASek planifikatutako estrategiatzat hartzen dituzte bainbat herritarrek Er-

T A N T O A

Etorkizuna

Eibarren jaio zen eta seguru gatzetatik herri armeroak jasotzen zuen eta duen kapital politikotik eta borrokatik askotxo ikasi zuela eta berorretan murgildu zela. Untzaga enparantza historikoan jolastu zen, eta jolasetik jolasera, euskal abertzaleen aurkako errepresio poliziala ikusi zuen, langileen manifestaldietako injustiziaren oinazea sentitu zuen, marjinazio soziala eta bere bizilagunen txirotzea bizitu zituen. Hori guztia dela eta haurtzarotik landu zuen emakume borrokalari eta hezigaitzaren kontzientzia.

Iraganetik ikasi zuen, baina Maitane, batipat etorkizuna da. Abertzale eta emakume ezkertiarren belaunaldi berri horren etorkizuna da, dogmatismotik urrunduta, egunero euskal nazioaren eraikuntzari aurre egiten dion belaunaldia,

kezka berriak dituen gizarte gaztearen ardurak aintzat hartuz. Jaiotzen ikusi zuen Eibar, eta egun bizileku duen Sakana, aldaketa horien guztien sinbolo dira akaso.

Maitane etorkizuna da. Intsumisioaren aldeko borrokan eta gizarte ez-militarizatuaren bilaketan, emakumearen borroka askatzailean, eskuzabala den gaztediaren iraultzan, naturaren maitasunean eta defentsan, euskal nazioaren eraikuntzan, bere kulturaren, bere hizkuntzaren, bere subiranotasun politikoaren eta ekonomikoaren eguneroko konpromezua islatzen duen etorkizuna.

Maitane etorkizuna da. Sakana kale borrokalariak errepresentatzen dituen etorkizuna; Nafarroako Legebiltzarrean ahots berri baten etorkizuna, zeinak Nafarroa indarrez hartua daukan es-

ROBERTO SAMPEDRO
HBko prentsa
arduraduna

kuin anti-euskaldun eta harri-bihurtuari buruko min bat baino gehiago emango dizkion.

Maitane, etorkizuna da borroka eta eskuzabaltasun militantea delako, baina baita ahalmen intelektual eta teoriko handia duen belaunaldi gazte berri horren parte delako ere. Ezker Abertzaleak Anoetako mitin batean aurkitu omen zuen. Gezurra da. Maitaneren onena ezagutzeaz dago. Denborak esango du.

tzaintzarekin izandako azken gatazkak.

Hori esatea, dagoen gatazka ez ikusteko begiak zapi batez estaltzea da. Diseinatutako estrategia egon da, bai, baina Estatu espainolak eta EAJk eginga. Ezker Abertzaleari estrategia horri aurre egitea egokitu zaio, beste batzuekin batera.

Kalean ahalmen handia dago injustiziei erantzuteko. Gatazka ez da KAS edo Ezker Abertzalearen estrategiaren ondorioa, estrategia

errepresiboak eragindako erantzuna baizik.

Enfrentamendu zibilaren eremuan sartu garela esan al daiteke?

Horrela bada, ez da Ezker Abertzalearen borronteaz gertatu. Gatazkaren gogortzea eta errealtatearen gordintzea eman da. Ezker Abertzaleak beti egin dio uko enfrentamendu zibilar. EAJ behin eta berriz ohartarazi dugu, baina ez du kasurik egin eta probokatzen aritu da. EAJk nahi duen le-

kuraino iritsiko da enfrentamendua, berak baitu egoera hau desaktibatzeko giltza. **EAJrekin dagoen liskar-egoera bandituz joan da azkenaldian**

Madril eta Parisko gobernuak egindako estrategian partehartze aktiboa izatera pasatu direnak badaude, eta hortxe da EAJ. Orain arte zerbitzaria zena patroizatera igaro da. Hori ez da guk nahi genuelako gertatu, euren borronteaz baizik, interes partidista ekonomikoengatik. Egunez egun ari dira Euskal Herria saltzen. **Beti aldarrikatu duzuen irtenbide negoziatua une bonetan nola dago?**

Estatu espainolak borronte agertzen ez duenez, beti egon den bezala dago

“ KASek ez du protagonista izan nahi; Euskal Herriaren eraikuntza nazionalen jendearen protagonismoa bultzatu nahi du, proiektu politiko nazionalari gaurtik eutsiz, landuz eta mamituz”

« Madril eta Parisko gobernuen estrategian partehartze aktiboa izatera pasatu da EAJ, orain arte zerbitzaria zena patroizatera igaro da; egunez egun Euskal Herria saltzen ari dira »

egoera. Gatazka hau konpontzeko borondate eta ahalmen politikoa dituela erakutsi behar du, batez ere Algerreko prozesuan eman zen antzerkia ikusi eta gero. Nola esan daiteke Algerren Madrilak borondatez jokatu zuela, han izandakoek gero GAL osatu bazuten?

Irtenbidera iristeko zein da oztopoa?

Borondate eza, konponbidea bide polizial-errepresiboekin ez dela etorriko ez ikustea. Euskal Herriari gutxieneko eskubide demokratikoak ezagutzen ez zaizkion bitartean, ez dago irtenbiderik.

Zeintzuk dira zuek proposatzen dituzuen urratsak?

Bi dira. Lehenengoan, Estatuak ETA solaskide gisa onartu, eta Euskal Herria itotzen duten hipoteka antidemokratikoak gaindituko dira. Bigarren urratsean, Euskal Herriak autodeterminazio eskubidea praktikan noiz eta nola ipini erabaki behar du.

ETAk edo Ezker Abertzaleak ez dute sekula planteatu ETA izango denik Euskal Herriaren geroa erabakiko duena.

Elkarri-k antolatutako jarkunaldiek zerbaiterako balioko al dute?

Aspektu positiboak eta negatiboak izan dira. Alderdi ona izan du gauza positiboak planteatu direla: gatazka politikoa dela, autodeterminazioak garantizatuko duela bakea...

Bestalde, Ituneko barne ezberdintasunak berriro ere agertu dira. PSOEren ahultasuna ere ikusi da eta honek EAJn duen eragina. Honetaz gain, Elkarri-k, oharkabean edo ohartun, tresna balio ikaragarria hartu du EAJrentzat.

Elkarri-k, azkenik, neurriz kanpoko dimentsioa eman dio Bake Konferentziari, egoera politikoa gaindituko lukeen itxura emanez, Vascogadetan soilik kokatuz eta Estatu espainola zuzenean ordezkatzeko PP eta PSE-EE egon ez diren arren garrantzia handia emanez.

KAS alternatibaren formulazioak berdin jarraitzen du?

KAS alternatibak azken batean hau dio: autodeterminazio eskubidea aitortu behar zaiola Euskal Herriari, baita lurraldea batasunez eraikitzeko eskubidea ere; amnistia, eta indar errepresiboek aldegitia ere eskatzen du. Puntu hauen funts eta esanahiak konpondu gabe daude oraindik, zoritxarrez, eta horregatik indarrean dirau KAS alternatibak.

Ertzaintzak nolako izan beharko luke?

Ertzaintza desmilitarizatzea eta gorputz bereziak (AVCS, Beltzak...) desagertzea eskatzen du herriak. Azken batean, interes politiko konkretu batzuen menpe egongo ez den Ertzaintza eskatzen da.

AINHARA ZUAZABEITIA

La Casa del Café

— Juan Irujo S. A. —
DONOSTIA

H I R U M U N D U

■ ADIERAZLE BERRIAK
ALGERIAKO GERRAN

ORAIN arteko 'ekutuko' gerra zibila jadanik zabala eta agerikoa bihurtzen da ala bakeranzko irtenbide elkarrizketatua nagusitzen da. Talde gerrilarien —GIA nagusiki— egoera larria aipatzen da, baina porrotak jotako estatuarera ere ez da txikiagoa. GIAkoena jarrera itxia da baina gobernuarena ere ez da zabalagoa, bestela ezin ulertu Algeriako egungo alderdi nagusienek Erroman lortutako akordioari muzin egitea. Dena den, adierazle berriak ere agertu dira: urte amaiera baino lehen lehendakaritzarako hauteskundeak gauzatu behar dira —FISek parte hartzea debekatua du— eta lehen beren partu hartzea ukatzen zuten FFS eta FLN alderdiek jadanik ia baiezkota luzatu dute.

■ SAHARAKO
ADAR-JOTZEA

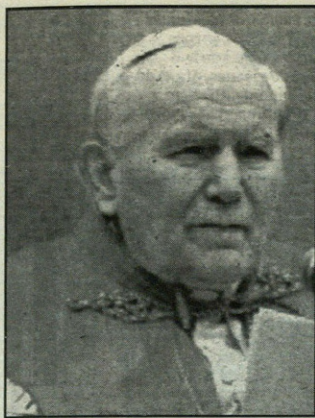
MUNDUAN nazioarteko ordena berri-zaharrari adar-jotze ugari egiten zaizkio, eta horietatik nabarmenenetakoa saharar herriari egindakoa. Marokkok 1990ean onartu zuen NBek bultzatutako bake akordioa. Orduan jada, Hassan II Marokkoko erregeak izango zuen ezkutuko jokaldiaz egiten zen berba, denborak erakutsi du zein zen: sahararren errolda. 1991n alde biek onartutako su-etena indarrean sartu zen, eta autodeterminazio erreferenduma 1992ko urtarrilean burutu beharrekoa zen. Harrezkero, errolda amaitzeko zailtasunak atxakia, erreferenduma etengabe atzeratu da. Azkenik, aurtengo urrian burutu behar zena berriro ere 1996ko urtarrilera atzeratuko den susmoa hedatu da.

■ TXETXENIAKO
AKORDIOAK

ERRUSIARREK dagoeneko bere kontrolpean dauzkate Txetxeniako hirigune nagusienak eta txetxeniarrak indarrek mendialdera egin dute, iturrien arabera gerrila-gerrari ekitekotan. Beste iturri batzuen arabera, Errusiako Telebista Independentea esaterako, errusiar eta txetxeniarraren artean zelanbaiteko akordioa lortu da, eta informazio horren arabera ulertuko litzateke Shali eta Gudermes hirietan txetxeniarrak ia erresistentziarik jarri gabe herrietatik ateratzea. Epe laburrean bederen txetxeniarraren independentzia asmoak jai du, nahiz eta ezin den baztertu norabide horretaranzko irtenbiderik, bestela epe ez oso luzera errusiarrek orain jo duten harri berarekin egin baitezakete topo.

Turkiako Armadak kurdien aurkako operazioarekin jarraitzen du, bere mugen barruan zein Irak barnean. Operazioak, gainera, luzaroan iraungo duen itxura ageri du. Nazioarteko mugen apurketa nabarmena bada ere —1990ean Kuwait bezala— NBE eta mendealdeko estatu indartsuenak isilik daude. Europako Batasunetik protesta zipriztinak erori dira baina inolaz ere ez basamortuko ekaitzarik. Operazioa bukatuko da, eta PKK-ko gerrilarien kalte handiagoa ala txikiagoekin, datorren urtean berriro antzeko bat errepikatuko da.

Integrismo katolikoa

JOAN PAULO II Aita Santua-ren entziklika berriak bazterrak astindu baditu ere, berrikuntza oso gutxi ekarri du, eta batez ere 1992ko abenduan ateratako eliza katolikoaren dotrina berriaren baiezpene sendoa da. 1978an Aita Santu izendatu zutenetik, «Aita Santu bidaiaria»-ren zeregin nagusia-Eliza katolikoan Juan XXIII aita santuak eta Vaticano II Kontzilioak sarrerazitako haize bolada aurrerakoiak atzeraraztea izan da. Poloniako Wadowice hirian 1920an jaioakoa, 1967an Pablo VIak Cracoviako artzapezpiku izendatu zuen eta 1523tik italiarra ez zen lehenbiziko aita santua da.

Abortoarena izan da bere gudu nagusia eta berarekin batera katolizismoaren barruko moral garbiketa: antisorgailurik ez, sexualitatearen funtzio erreproduzitzailea, birjintasunaren goraitzea... Baina, besteak beste, sistemaren ordena mantentzeko, heriotza-zigorra onargarria eta beharrezkoa da. Ratzinger kardenalarekin batera, elizaren goi mailako egiturak ondo lotuta badauzka ere, teologo alemanak buru, berak bultzatutako integrismoak gero eta erantzun maila handiagoa dauka.

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Etorkina gaitzen atxakia

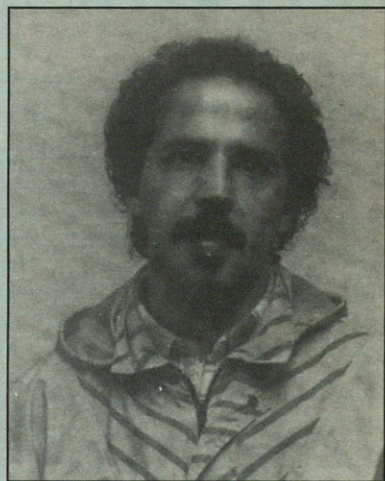
EUROPAKO atzerri mugen itxiera eta, inmigrazioa eta babes eskubidea indarrean sartzeak, Europako eraikuntza funtsean baztertzaila dela erakusten du, komunitario eta ez-komunitarioen arteko banaketa egiten duelako. Europak, gero eta gehiago, gotorleku itxura hartzen du, bere baitan bazterketaren dinamika nagusitzen ari da, eta segurtasun ezaren eragile gisa 'bestearen' irudia indartzen da. Bere ate eta harresien aurrera datoz Edenarekin amesten duten guztiak.

Schengeneko hitzarmenak, gaizkileak, nazioarteko terrorismoa eta droga trafikoari aurre egiteko, Hirugarren Munduko herritarrak susmagarritzat jotzen ditu eta estatuei inmigrazio politika gogortzeko aukera eskaintzen die; halaber, Europako Batasuna bizitzen ari den gaitzen erruduntzat jotzen ditu.

EUROPAKO eraikuntza, norbana-koa, kolektiboa, komunikabidea eta instituzioen arrazakeriarekin bat doa. Arrazakeria bortitza eta ezkutukoa da. Bortitza, talde antolatuek edota auzokideek etorkin, ijito edo homosexualen aurkako gero eta eraso ugariagoe-kin. Ezkutukoa, komunikabideek inmigrantea, gaizkile, lapur, islamista erradikala edo antzerakoekin nahasten duenean. Ezkutukoa, halaber, etorkinak langabezia, hiri handietako segurtasun eza eta islamismoa edo Hegoaren hazkunde demografikoa moduko atzerri arriskuen errudun egiten dituztenean.

Golkoko gerrak eta Algeriako egoera larriak, komunikabideek iritzi publikoaren eraketan duten indarrak gain, EBko etorkin musulmanei beste amesgaizto bat ekarri diete. Polizi jazarpenak, susmagarriak izatearen delitu bakarragatik, Frantzia eta Ingalaterratik inmigrante arabiarak egotzi izan ditu; geltokietan edo beste edozein lekutan bisaia arabiarra dutenen kontrola areagotu da; eta komunikabideek, EBn bizi diren inmigrante arabiarak erakunde terrorista arabiar edo islamistekin zerkusirik duten albisteekin lotuz, nahasketa giroa sortu dute, europarren artean beldurra eta histeria eraginez. Espainiako egunkari batek inmigranteak Saddam Hussein «bosgarren indarra» bailiran jardun zuen.

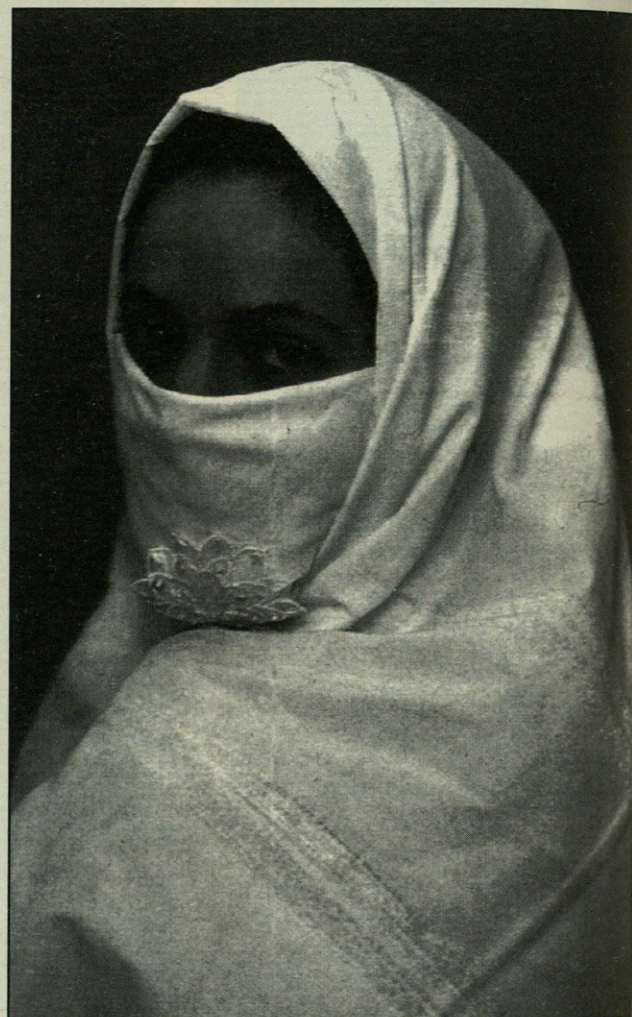
HERRITARRAK nahastu eta segurtasun eza etorkinei bizkarreratu guran, Herriar Segurtasun Legearen eztabaidan, prentsa berak poliziak atxilotu eta arakutzen ari zen etorkin afrikarren argazkiak ateratzen zituen. Espainiako telebistak ere, *pateren* kontua dela eta, inmigranteak poliziez inguratutik eta eskuak goian zituztela aurkeztu zituen; gaizkile gisa deskribatzen zituen eta Polizia espainiarra, aldiz, «*moroen inbasio*» berri baten aurrean Espainiaren zaindaritzat. Komunikabideen zeregin honek, gero eta gehiago, arrazakeria eta xenofobia indartzen ditu.

KEBIR SABAR

SOS Arrazakeriako kidea

Zapiaren osteko borroka mingotsa

Algerian azken asteetan islamistek emakumezkoen aurka egindako atentatu basatiek piztu dute argi gorria. Hilketok, dena den, ez dira gauza berria, Armadak eta segurtasun indarrek ere hil eta bortxatzen dituzte auzo islamistetako emakumeak. Estatu batzuetan hiltzailea legea bera da.

EMAKUMEZKO batek gizartean jasaten duen lehenbiziko eraso, mundura ongi etorria ez izatearen zentzazioa da. Zenbait senditan, 'boztasuna' depresio edo tristezia bilaka daiteke; edo, gerta daiteke ama irainak, kolpeak edota dibortzioarekin zigortzea. Gaztetxo nintzenean, birugarren alabaz erditzeagatik nire aitaren aldeko izeba bat nola jotzen zuten ikusi abal izan nuen; senarrak hurrengoan semea eman ezean dibortzioaz mehatxatu zuen. Aitak ha-

lako gorrotoa zuen ume txoaren aurka, ezen amak zaindu edo, beste barik, elikatzen zuenean emaztea iraintzen baitzuen. Lau egun bete aurretik hil zen haurtxoa, eta inoiz ez zen jakin umea zabarkeriagatik hil zen edo amak, gure herrian esaten dugun legez,

'bakea izan eta bakea emateko' ito zuen».

Nawal al-Sa'dawi emakume idazle egipziarrak «Arabiar emakumearen aurpegi ezkutua» liburuan idatzitako zatitxo bat besterik ez da, baina gizarte islamdarrean emakumezkoak mundura egiten duen sarreraren oso

adierazgarria. Duela mende erdi baino gehiagoko kontua da eta harrezkero herri arabiarretan gertakizun ugari iragan badira ere, funtsean, eta batez ere nekazari giroan emakumezkoarena bigarren mailako jaiotza da.

Herri musulmanetan, oro har, emakumezkoak maila desberdinetako zapalkuntza jasaten du, baina zapalkuntzaren iturria berbera da guztietan: erlijioa bera, islam, eta zehatz mehatz Korana. Zenbait herri arabiarretan XX. mendeko deskolonizazio prozesuek ema-

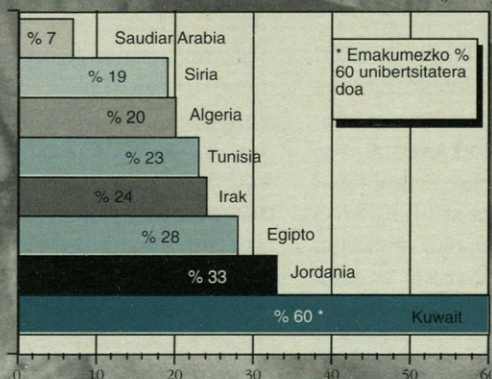
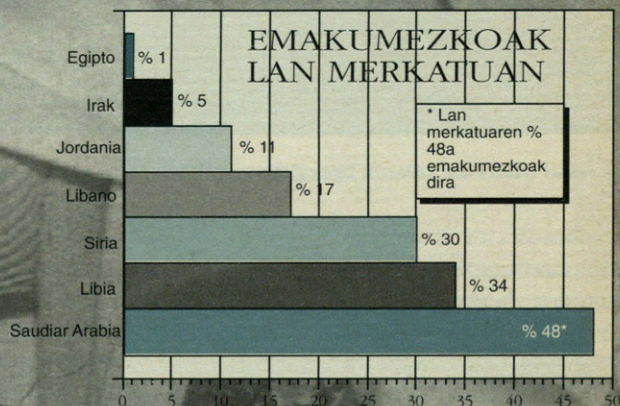
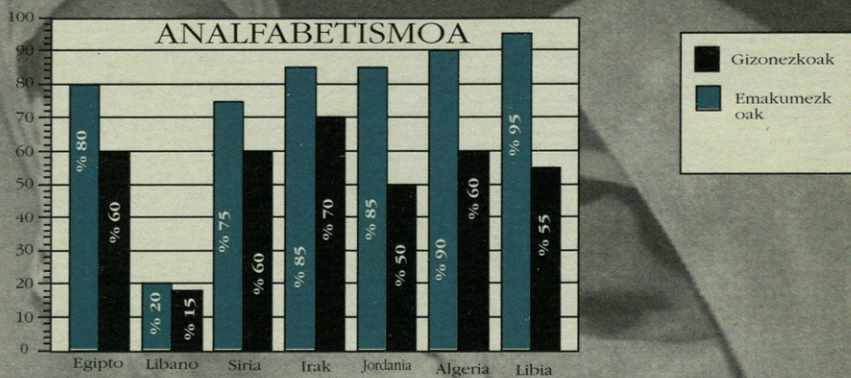
1979an Khomeinik gidatutako iraultza islamistak Iranen irabazi zuenetik, herri musulmanetan Koranaren interpretazio kontserbadorea gailendu eta emakumeen egoerak atzera egin du

Emakume islamistentzat, zapia gizonen aurkako babesa, ikasketa eta lan-aukera da; Mendebaldearen aurkako sinboloa

kumeen alde ekarritako onurak desagertzen ari dira apurka, nazioa eta sozialismoaren inguruko ideietan oinarritutako alderdi-estatuaren porrotaren ondoren batez ere. Atzerritik esportatutako ereduaren aurka sortu da islamismoa eta beronekin batera islamaren balore kontserbadoreenak itzuli dira herri musulmanetara.

1979an Khomeini *ayato-lla*-k Iranera *sharia*-ren —lege islamikoa— itzulera gidatu zuenetik, herri musulmanetako emakumearen eskubideak atzerantz egin dute apurka: emakumeak ezin du bere jantzirik aukeratu, eta goitik behera gorputz guztia estaltzen duen kolore iluneko soinekoa eraman behar du, *kolore biziak gizonezkoa kilitak-tzen baitu*; ilea erakustek 75 zartada dakartza edo urtebeteko kartzela-zigorra;

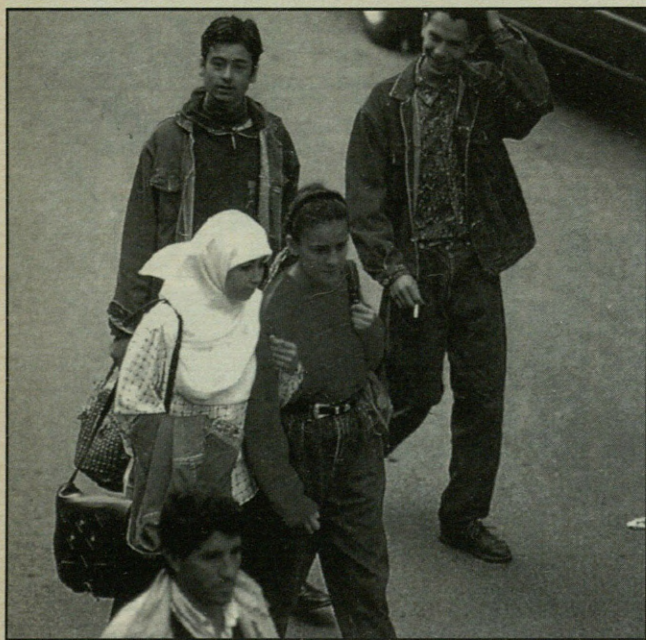
EMAKUMEZKOAK MUSULMAN HERRIETAN

Iturria: Emakumea eta Islama. Emakume Internazionalistak

Kaskazuri Kalea Tel. 49 32 26 OIARTZUN

Algeriako irudia da; jadanik horrelako gutxi ikusi ahal dira.

poligamia legezkoa da eta adulterioa heriotzaz zigor-

tzen da, lapidazioaz; emakumezkoak ezin du dibor-

tziorik eskatu; 14 urtetik gorako emakumezkoek ezin dezakete kirolik egin; be-deratzi urterekin jada ezkon dezakete neskatila bat...

Ez dira Khomeiniren kontuak bakarrik, Hashemi Rafsanian egungo Irango lehendakariaren berbak aski esanguratsuak dira: *«Abotsa, bazkundera, tamaina, gi- barren kalitatea eta indar fisikoaren desberdintasunak, gizonezkoa emakumezkoa baino garatuagoa dagoela erakusten du. Gizonezkoak arrazionalak dira, emakumezkoak emozionalak. Desberdintasun hauek funtsezkoak dira bakoitzaren ardura, bete- behar eta eskubideak zehaztean»*.

Herri islamista gehienetan emakumearen zapalkuntza oso handia bada ere, *sharia*

indarrean ez dagoenetan -Algeria, Tunisia, Irak, Egipto...- eskubide gehiago baina ohitura islamiarren pean jarraitzen dute eta, oro har, horrek nahiko zapal- kuntza maila esan gura du. Eta errealitatean ere, emakumezkoak egoera desber- dina bizi izan du azken ha- markadetan —zapia eta jaz- kera aukerakoak, ikasketak, dibortziorako aukera ge- hiago, begirune handia- goa...—, baina apurka egoera okertzen ari zaio emakumeari, islamaren ira- kurketa atzerakoiak eremu berriak irabazten dituen heinean.

Atzerakada hau kasu as- kotan estatuek berek, mugi- mendu islamisten bultzada geldiarazteko neurri gisa hartutakoak dira —Egipto, Algeria, Tunisia...— baina

Bost puntako izarrean harrapatua

ZAPIA

Islamiar tradizio kontser- badorenean emakumez- koaren lekua etxea da. Be- raz, ateratzen bada zapia- rekin izan behar du, gizo- nezkoek ikus ez dezaten. Herri arabiar askotan legez beharrezkoa da (Saudi- ar Arabia, Sudan, Iran...) bai- na aukerazkoa den he- rrietan ere gero eta gehi- go hedatzen ari da: Kairon, esaterako, emakumeen hi- ru laurdenek zapia dara- mate. Eramaten dutenen artean, kolonialismoa eta mendebaldeko ereduen aurkako tresna moduan erabiltzen da, islama eta beren kulturaren sustraie- tara itzultzeko tresna mo- duan. Emakumearen as- kapenerako tresna gisa ere ikusten dute, lana, ikas-

ketak edota kalean aska- tasunez ibiltzeko aukera eskaintzen dielako.

BIRJINTASUNA

Herri musulman gehi- enetan, neska arabiarren birjintasuna da familia ba- tek duen altxorrik handie- na. Ezkondu aurretik gal- duz gero, familia guztiaren ohorea galtzen da eta oho- rea berreskuratzeko sarri- tan neskatoa hiltzen dute. Arabiar esaera zaharrak dioen legez: «Lotsa hori odolez bakarrik garbi dai- teke». Heriotza ez bada, dibortzioa eta desohore handiena dakar. Beraz, hi- mena mantentzea begia edo besoa mantentzea baino garrantzitsuagoa da. Egiptoko ospitale askotan adibidez, ezkontza aurre- ko egunetan himena be-

rrerartzea samurra da.

FAMILIA

Estatu batetik bestera egoera desberdina da bai- na, funtsean, legez edo ohituraz, sharian —lege islamikoa— oinarrituta dagoenez, oinarritzko osa- gaiak antzerakoak dira. Horrez, gain nekazari gune eta hirietan desberdinta- sunak daude. Familia era- bat patriarkala da, aita da agintari nagusia oro har, gizonezkoen nagusitasuna erabatekoa da eta sexuak banatuta daude.

DIBORTZIOA

Estatu islamistetan, fun- tsean, alabaren ezkontza aita edo anaia baten esku dago; eta gehienetan aita- ren iritzia funtsezkoa da. Gutxi batzuetan izan ezik, emaztea gaitzestea —erre-

fusatzea— gero eta heda- tuago dago eta dibortzioa gizonezkoaren ekimena da; zenbait lekutan ema- kumezkoak ere badu ho- rretarako legezko eskubi- dea, baina gauzatzeko traba izugarriekin egingo du topo.

SEXUALITATEA

Gizarte musulmanetan onura handiko balorea da —ez seme-alabak eduki- tzeko bakarrik baina ba- karrik senar-emazteen ar- tean. Jakina, senar-emaz- tee aparteko sexualitatea ere badago baina sozialki gizonezkoengan bakarrik onartzen da. Herri islamis- tetan adulterioak harriz jotako heriotza dakar emakumearentzat, gaine- rakoetan dibortzioa eta ohore-galera.

beste askotan emakumezkoak bere kabuz hartutako erabakien arabera da. Sinbolo gisa besterik ez bada, hor dago emakumezko gazteak aurpegian zapia jartzeko gero eta erabaki hedatuagoa. Sarritan itxura kontua besterik ez da, gaur egungo Algerian bezala: zapia ala, akaso, heriotza.

Emakumearen egoera gaitza, beraz, islamdik dator? Koranak agintzen duen zerbait da? Interpretazio kontua da, herri batzuetan ez baita horrelakorik gertatzen. Musulmanak izanda ere, herri batzuetan berdintasunean ez izanagatik ere emakumezkoak bide horretan aurrerapauso handiak egin ditu. Areago, askoren ustez berdintasunaren bidean islamak ekarpen handiak egin zizkion emakumezkoari, islamaren aurreko gizarteetan emakumezkoak zaldiak bailiran sale-rosten baitziren.

Koranak denetarako aukera eskaintzen du: «Gizonezkoek eurek hartutakoaren zati bat dute; emakumezkoek eurek hartutakoaren zati bat dute», aipatzen dute aurrerakoiek berdintasunaren izenean. Koranak, adibidez, alargunekin ezkontzea gomendatzen die islamdarrei, ezkontzeko

Emakumezkoek aurre egiten diote beren eskubideen murrizketari.

birjintasunaren mitoa apurtuz. Mahoma profetak oinordeko izateko eskubidea aitortzen zien, merkatu trukearena, gizonak emakumeak herentzian jaso ez zituzaten eskubidea... Baina kontrakoak ere irakur daitezke: «Gizonezkoak emakumezkoengandik gradu bat gora daude». Beraz, interpretazio kontua da, eta gizarte islamiarrean gizona jaun eta jabe izan ohi den gizarte patriarkala nagusi izan denez, gizonezkoek beren aldeko interpretazio atzerakoari eusten diote.

Nola ulertu, orduan, emakumezkoak mugimendu islamisten bultzagile izatea? Mendebaldeko ikuspegitik, emakume islamistek daramaten goitik behe-rako jantzi iluna, emakumearen zapalketaren sinboloa da. Emakume islamiar askorentzat ere bai. Baina beste askoren ustez 'zapi' luze hau mendebaldearekiko errefusapena da, gizonezkoen erasoan aurkako babesa, eta ikasteko eta lan bat egiteko modua.

Fatima Mernissi idazlearen esanetan, «Hijab'ak

emakumezko musulmanak bitan banatu zituen: baien aurka biolentzia erabiltzea debekatua zegoen emakume taldea; eta emakume esklaboak, bidean geldiaraztea eta haiekin larrua jotea zilegi zena». Gaur egun ere, islamistentzat, zapia birjintasuna eta garbitasunaren sinboloa da. Aldi berean, zapia berdintzailea da: emakume txiroari ere, itxuraz besterik ez bada ere, burua tente eramateko aukera eskaintzen dio.

XABIER LETONA

gaur
express
mezulariak

- Hiri barruko zerbitzuak
- Nazionala 10 ordu
- Nazioarteko zerbitzuak
- 3.500 kg arteko kamioi zerbitzuak

Donostia: 472438 - Tolosa: 6519 96
Beasain: 888938

Urdaibaiko enpresek hondakinak gutxitu eta kudeatzeko asmoa aurrera daramate

Urdaibai bizi dadin hondakinak gutxituz

Urdaibai dugu Euskal Herriko paraje ederrenetakoa. Beronen etorkizuna segurtatzeko IHOBeko Xume Minimizatze Bulegoak eta bertako 17 enpresak hondakinak gutxitzeko eta kudeatzeko plana hitzartu dute. 2000rako hondakinen % 25 gutxitu gura dute.

GURE ingurugiroarekiko kontzientzia –apurka bada ere– handitzen ari da. Horren erakusle, Xume, IHOBeko eta Eusko Jaurlaritzaren menpe dagoen Minimizatze Bulegoa eta Urdaibai ingu-

ruko hamazazpi enpresak hitzartutako proiektua.

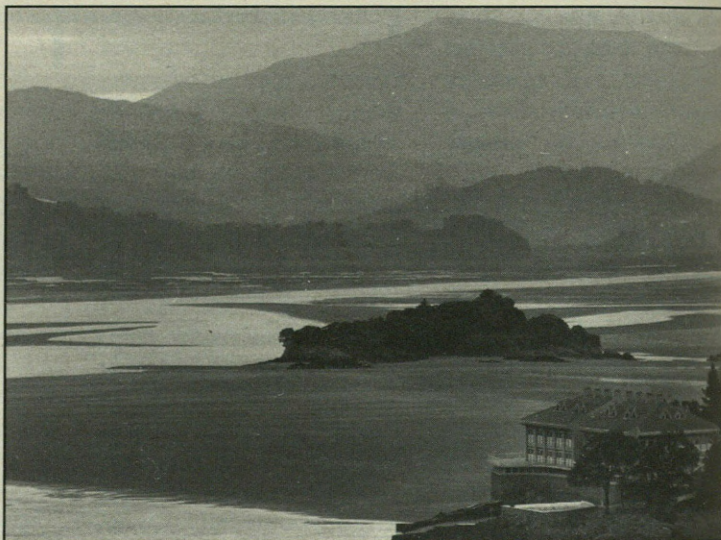
Proiektu honetan enpresa hauek ekoiztutako hondakinak kudeatu eta minimizatzeko plana aurrikusi da eta jadanik martxan dago. Planak 300 milioi pezetako aurrekontua (12 milioi libera inguru) 1994ko erdialdean abiatu zuen eta 2000. urterako enpresa hauek ekoiztutako hondakinak % 25 gutxitzea du helburu.

Enpresak ez dira Euskal Herriko kutsakorrenak eta handienak, baina ingurunea eta aitzindaritzakutsuagatik enpresak eta ingurunearen arteko harreman gaitzaren sinbolo esanguratsua bihurtu daiteke. Hamazazpi enpresa hauen harteko handiena Maier Elkarteko Kooperatiboa da, 360 langilerekin eta 6.000 milioi pezetako fakturazioarekin; txikiena Tco 16, S.L., lau langile eta 25 milioi pezeta-

ko fakturazioarekin. Guztien artean 1.500 langiletik gora dituzte eta 18.000 milioi pezetatik gorako fakturazioa. Hala ere, ia guztien artean ingurugiro-kudeaketan gastatutakoa ez da 28 milioi pezetara iristen. Berba eta asmo guztien gainera ere, oraindik ingurugiroarekiko industrian dagoen ardura txikiaren adierazle.

Plana garapen sostenga-

tuan oinarritzen da, hots, ingurugiroa eta etorkizunaren begirunean oinarritutako ekoizpen prozesuak lortzean. Planaren filosofian, ingurugiroaren zainketa aurrikuspenean oinarritu behar da eta horretarako ekoizpenaren hasierara jo behar da eta ez bukaerara, hots, materialak aurreztu eta hondakinen ekoizpena ahalik eta gehien murriztu behar da, hondakinaren

Urdaibaiko ingurunea babesteko plan honetan prebentzioaren balioa indartu gura da, baina hondakinen kudeaketa ere landuko da.

**IHOBE eta
Urdaibaiko
hamazazpi
enpresak
hitzartutako plan
honetan, 300
milioi pezetako
gastua aurrikusi da**

eragina ingurunean gutxi-
tzen saiatzean baino. Pla-
nak, jakina, azken eremu
hau ere aurrikusten du, fun-
tsean helburua % 25 gutxi-
tzea bada ere, oraindik gai-
nerako % 75 geratzen baita.

Planaren gauzatzea

MINIMIZAZIOARI dagokio-
nez, hiru urrats jarraituko
dira: lehenbizikoa ekoizpe-
nen azterketan datza; biga-
rena hartu beharreko neu-
rien diseinua; eta hiruga-
renean, ezarritako hobe-
kuntzen kontrola eta segi-
mendua egingo da. Orain
arte lehenbizikoarekin jar-
dun dute Xumekoek eta ja-
danik bigarrenari helduko
diote, eta urte amaierako
prebentzio neurriak mar-
txan jartzeko moduan dira.

Planaren bigarren aldean
hondakinen kudeaketa lan-
tzen da. Lehenbizi bilketa
selektiboa, hondakinak be-
reiztea, alegia; bigarren
urratsean, hondakinok bil-
keta gune berezietan biltzea;
eta, azkenik, Urdaibai he-
goaldeko enpresa hauek
hondakin organiko ugari
ekoizten dutenez (olioa,
ehuna...) hauendako trata-
mendu biologiko berezia.

Proiektuaren asmo ona
agerian dago, berau ondo
atera eta Urdaibai eredu har-
dadin besterik ez da falta.

XABIER LETONA

D I R U A R E N H O T S A

Economics for kids (umeentzako ekonomia)

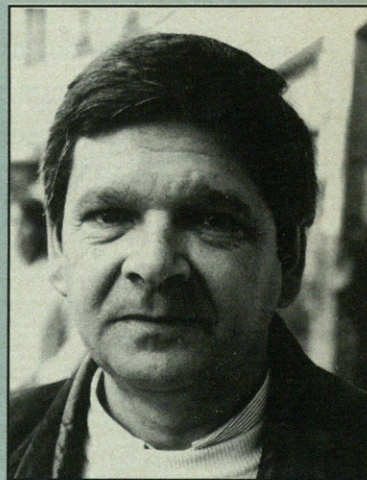
Z**AILA** omen da ekonomia. Are zailago, alta, aurreritiziz beterik begiraten badiogu. Umeok ulertu ahal dutelakoan nago. Demagun goxokiak egiteko zenbait joera desberdin dutela ume talde ezberdin batzuk; edukina aldetik, zenbaitzuk limoiz-koak edo laranja-zkoak ekoizten dituzten bitartean bestek txokolatzekoak edo ko-kozkoak. Azala aldetik, batzuk azala urdina maitatzen duten artean bestek horia eta zenbaitzuk berdea. Goxokiak nola ekoizten diren eta nola alkartrukatzten diren da arazoa.

Lehendabizi, edukinak ongi loturik egon behar du azalaren bidez. Bestela goxoki handia izanen delakoan, iruzurretan ibiliko lizateke ume-talderen bat, azala handiago izanik edukina baino. Arazo honi produkzio-inflazioa, inflazio 'nazionala', deitzen zaio. ('Nazioa' azalaren koloreak definitzen du).

BIGARRENEZ, demagun, gustua dela eta, talde batek beste baten goxokiak lortu nahi dituela bere goxokiak trukea dela bide. Oraingo eragiketa honetan, kasu, goxoki horiak (azal horiak gehi edukinak), goxoki berdeen kontra elkartrukatzten dira (azal berdeak gehi edukinak). Lehengo baldintza betez gero, ez dago ezelako iruzurrik edukinaren aldetik.

Baina, zer gertatuko litzateke baldin eta ume talde guztiek kolore konkretu azal bat (berdea, kasu) onar-tuko balute goxokiak elkartute guztientzako, kontu-tan edukiz soilik ume talde batek kolore hori ekoizteko eskubidea daukela. Orduan, ume guztiok kolore ber-deko azalen atzean ibiliko lirateke, beraiek eskuratu nahiz, agian begiratu gabe azal horien azpian zer no-lako edukin-mota dagoen. Are okerrago, batzuk azal berde hutsak bereganatuko lituzkete, 'erreserba' mo-duan, pentsatuz altxor ikaragarria izanen luketela, zeren beste ume guztiok azal horiek beroriek eskuratu nahiko lituzketen. Egoera honetan, edukin gabeko goxokiak bereganatuz, taldeen arteko ('nazioarteko') inflazioa agertuko da, goxokiek ez baitaukate ezelako edukinik.

AZKEN inflazio-mota hau ez edukitzeko, beste azal berri bat asmatu beharko lukete umeok, azal berria taldeen arteko benetako azala ('nazioarteko moneta') izanik. A eta B taldeen goxokiak elkartrukatzeko, Ak azal berriaz estaliko du bere edukina (Aren azala kendu eta azal berria ezarri) eta gero edukin berbera Bren kolorez estaliko da (azal berria kenduz eta Bren azala ezarri). Honela eta soilik honela janen dituzte ume guztiak nahi dituzten mo-ta-guztietako goxokiak, talde bakoitzak bere koloreari, bere 'nazioari', eutsiz.

JOSEBA TOBAR-ARBULU
Ingeniaria

Gipuzkoan ere errauskailua egingo den proposamenak eztabaida indartu du

HIRI-HONDAKINAK ERRETA LISKARRAREN BEROA GORA

Gipuzkoako Diputazioa hiri-hondakin solidok errausteko planta egiteko aukera beste administrazioekin negoziatzen ari dela eta, talde ekologisten kritikak eta proposamen alternatiboak areagotu dira aspaldion. Euskal Herrian, ordea, ez dira berriak errauskailuek eta zabortegiek sortutako zeresanak.

GIPUZKOARAKO errauskailuaren egitasmoaren posibilitatea herrialdeko Hiri-hondakin Solidoen Tratamendu Planean jarri dute Foru Aldundian. Posibilitate

honek, lehenago Bizkaikoak sortu izan duen bezala, herritar eta talde ekologisten haserreak piztu ditu eta, honekin batera, hiri-hondakin solidoen tratamenduaren

inguruko eztabaida. Gipuzkoako errauskailuaren kokapena oraindik erabaki ez bada ere, oraingoz Astigarraga, Donostian Martutene auzoko 27. poligonoa, Andoain-Urnieta eta Tolosa dira aukerak. Errauskailua egitea onartuko balute Gipuzkoako udalek, hauetako bat aukeratuko dute urtean 2.454.000 tona zabor biltzeko gaitasuna duen eraikina egiteko errauskailu egitasmoan.

Euskal Herrian, ordea, ez dira berriak errauskailuak

eta hauek sortu dituzten protestak. Bizkaian Bermeon dago, baina urtean 15.000 tona zabor erretzeko gaitasuna du soilik, hau da, Bermeo eta inguruneke herrietako zaborra errausten du 1974. urtetik hona. Bestea, Gipuzkoakoa, Arrasaten ari da 1980tik. Urtean 39.000 tona hiri-hondakin solido errausten ditu, Deba Beherako eta Garaiko hondakinak hain zuzen ere. Hauek Gipuzkoako hiri-hondakin solidoen seitek bat osatzen dute Gipuzkoako Aldundiko iturrien arabera. Ipar Euskal Herrian zabortegietara doaz hiri-hondakinak, hurbilen dagoen errauskailua Bordele ondoan dagoena izaki. Gainerako herrialdeetan ere, Araba eta Nafarroan, zabortegiek betetzen dute hiri-hondakinak desgertaraztearen funtzioa, birziklapenez gain (nahiko urria).

Termolisia eta konpos tratamendua

NAFARROAN, dena den, badira eredu bereziak ere. Alde batetik, Altsasun ter-

ERRAUSKINAK EUSKAL HERRIAN

	URTEA	ZABORRAREN JATORRIA	URTEKO ZABOR KOPURUA, TONATAN, GEHIENEZ
Arrasateko Errauskailua	1987	Deba Garaia Deba Behea	39.000
Bermeoko Errauskailua	1974	Bermeo Inguruko herriak	15.000
	AURREKONTUA		
Erandioko egitasmoa	31.663 Milioi	Bizkaia	460.000
Gipuzkoako egitasmoa	26.000 Milioi	Gipuzkoa	254.000

molisi sistema erabiltzen dute, eredu mistotzat har daitekeena. Zaborra suntsitzeko eta honen tratamendurako prozesu fisiko-kimikoa da, murriztu eta konposaketa kimikoa aldatzen diona, baina erreketak gabe, hau da, errauspenik gabe.

Lizarran, berriz, konpos deitu prozesuaren bidez lantzen dituzte hiri-hondakin solidoak. Zaborraren materia organikoa lantzen dute nekazaritzarako ongari naturala lortzeko. Konposajearen ezaugarrien arabera ere beste aplikazio batzuk lor daitezke: kalitate onekoa bada (kutsadura gutxi eta materia organiko handia duena), zuhain bezala erabil daiteke. Eguzki talde ekologistako Jose Felix Ortegararen arabera, «kontuan izan behar da hiri-hondakinaren %49 izaten dela materia organikoa. Konposa erabiltzen, beraz, ia erdia desagertarazten da. Beste erditik, berriz, plastikoa, beira, papera eta metalak birzikla daitezke».

Erraustu edo birziklatu

GIPUZKOAN herrialde osorako beste errauskailua egingo denentz oraindik erabaki gabe badago ere, Bizkaian Erandion egingo dela egitasmoak prozesu berria ezagutu du orain. Zabalgarbi erakundeak egin-dako egitasmoaren arabera, errauskailuak 180 Mw-ko produkzio elektriko izango luke, baina aurreko Adminis-

«Arauketa ez da nahikoa»

Bi aukera ditu Gipuzkoak hiri-hondakin solidoen dagokionez, Jorge Letamendia Foru Aldundiko Ingurugiro eta Hirigintza diputatuaren aburuz: «Uste dugu egun bilketa selektiborako aukeren mugak zaborren %20an daudela. Beraz, planteatu behar dugu zer egin gainontzeko %80arekin. Erabakia hartu gabe dagoenean, udalek aukeratu beharko dute 25 urterako planta errauskailu bat jartzea —geldikinak uzteko bi zabortegirekin— edo hiri-hondakin solidoentzako 15 zabortegi berri egitea». Zabortegi berriak ezartzeko lurak aurkitzeko dauden zailtasunak direla eta sortu ei zaio Al-

dundiari errauskailu bat ezartzeko ideia.

Planta errauskailua martxan jartzeko bi baldintza aipatzen ditu Al- dundiko diputatuak: «Gipuzkoako bakarra izan behar luke, keak depurtzeko behar diren ingurugiro sistema 1.500 milioi pezetako inbertsioa- gatik. Inbertsio hau be- harrezkoa da ingurugiro eta sanitate arriskuak sai- bestearren».

Bigarren baldintzari dagokionez, «herritar eta udalentsak kostu ekono-

mikoa orain zabortegiek sortzen dutena baino bandiagoo ezin daiteke izan. Are gehiago, egungo Europako Batasuneko arauketa eta Espainiakoa ez dira nahikoa, Alema- niakoa behar dugu, mun- duko exigenteena. Orain negoziaketa prozesuan gaude planta hauek pla- nifikazio elektriko eta energetikoaren barnean egokitzeko. Dena den, garbi gelditu behar du Gipuzkoan udalek era- bakiko dutela errauskai- lua jarri edo ez».

trazio Zentralak kaleratu duen Sektore Elektrikoaren Arauketarako Legearen ar- abera errauskailuek ezin dute 90 Mw-tik gorako indarra izan. Erandiokoaren egitas- moa Bizkaiko Batzar Nagu- siek onartu bazuten ere, le- gezko oztopo honen ara- bera proiektua aldatu be- harra dago. Ondorioz, kostu ekonomikoak ere aldatu egingo dira.

Bizkaiko Foru Aldundian onartutakoaren arabera, 31.663 milioi pezetako (1.200 milioi libera inguru) aurrekontua du Erandion lekutuko den planta erraus-

Jorge Letamendia, Gipuzkoako Ingurugiro diputatua. (A.: Isabel Azkarate).

kailu honek. Honi urtero 5.091 milioi pezeta gehitu behar zaizkio urteko ustia- pen gastuak direla eta. Au- rrekontu honi aurre egiteko, Zabalgarbi taldeak hainbat partaide ditu: Bizkaiko Foru Aldundia, Ibar Ezkerreko Zaborren Mankomunitatea, Bilboko Udala, Bioartigas, Energiaren Euskal Entea, Ihobe, BBK, Iberdrola, Babcock Wilcox eta Sener enpresak. Egitasmoa gau- zatzen hasi zenean Alema- niako RWE enpresak % 25 jarri behar zuen (baita Gi-

puzkoako egitasmoan ere), baina honek aldegin duela- rik, «itxaroten ari dira baz- kide gehiago sar daitezen hau aurrera eramateko», Julen Rekondo Eki talde ekologistako partaidearen aburuz.

Gipuzkoako errauskailu egitasmoari dagokionez, honen proposamena Al- dundiak birziklapena in- dartzeko egin duen kanpai- narekin batera etorri da. Izan ere, Gipuzkoako Ingurugiro diputatu den Jorge Letamendiaren arabera, «udalen

«Errausketa hiri-hondakinak zabortegietara botatzea baino hiru aldiz garestiagoa da eta birziklapena baino bi aldiz garestiagoa»

JULEN REKONDO

«Birziklapen integralaren alde»

Gipuzkoan errauskailu bat jarriko dutela eta sorturiko eztabaidak Bizkaikoa izan du aurrekari. Bertako Batzar Nagusiek onartutako egitasmoaren arabera, errauskailuak Erandio izango du kokagune eta lehenagotik kutsadura maila handia duen herri honetan eta Bizkaia osoan piztu dira aurkako jarrerak. Horren adibide dugu urtarilean Erandio Bizirik taldeak, Erreka Plataforma Ekologistak eta Osasun Publikoaren Aldeko Elkartek sinatutako manifestua, orain Gipuzkoan ere aldarrika-

tzen diren edukiak jasotzen dituenen. «*Soluzio egokia birziklapen osoa*» dela kontuan har dezaten eskatzen diote gizarteari. Udal, mankomunitate eta entitate probintzial zein autonomikoei deialdi publikoa egiten zaie «*zaramen erretzea alde batera utz dezaten ingurugiro problemak sortu eta osasunarentzako kaltegarria delako eta birziklapen integralaren bidea beldur gabe kontuan har dezaten*». Horretarako, «*errauskailu-proiektuak bertan behera uztea eta birziklapen planak martxan jartzea*» eskatzen dute manifestua plazaratu duten taldeek.

eta Diputazioaren artean dugun asmoa da 500 biztanleko beira eta paper biltontzi bana jartzea, Estatu espainiarrean egin den kanpainarik indartsuena gai honi dagokionez». Orain DAR deitutakoak (Hondakinen Biltoki Alternatiboak) jarri nahi ditu Aldundiak, orain dauden hirurei beste hiru gehitzea alegia. Hauek herriarrek elektragailuak eta beste produktuak bota ditzakete zuzenean beren ibilgailuetatik. Biltoki hauen helburua «*zabortegi inkontrolatuak saibestea eta material hauen bilketa selektiboa bultzatzea*» da.

Gipuzkoako Aldundiaren asmoen barruan sartzen da, era berean, hirugarren biltontzia jartzea —beira eta paperezkoen gain—, metala, plastikoa eta «*tetrabrik*

ontziak jasoko dituenen, alegia. Honekin batera material mota hauek banatu eta plastikoa birziklatuko lukeen lantegia ere aurrikusten dute. Konposajearen aukera, ordea, alde batera uzten dute, «*Gipuzkoan honen eskaria dagien nekazaritza garrantzitsurik ez dugulako eta irteerarik ez lukeela iruditzen zaigulako*».

Balizko errauskailua

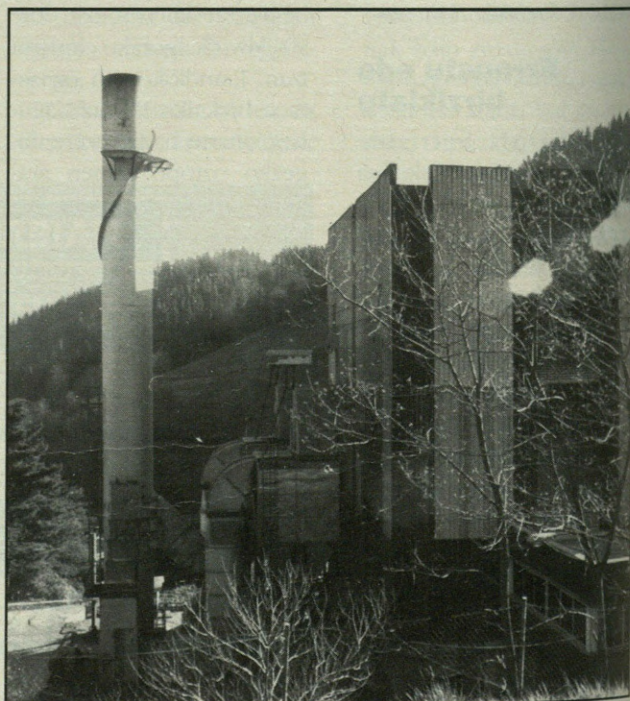
ZERGARBI elkarteak bildu dira Gipuzkoako errauskailu berriaren aurrekontuari aurre egingo dioten instituzio eta enpresak, Gipuzkoako Foru Aldundia, Kutxa eta Sener enpresa, besteak beste. 26.000 milioi pezeta-ko aurrekontua du herrialde honetako egitasmoak eta urtean 254.000 tona zabor

niako Gobernuak, Eusko Jaurilaritza eta Gipuzkoako Diputazioa. Behin-betiko proiektuarekin txostena osatu bezain laster, udalek erabakiko dute errauskailua egin ala ez.

Kritikak eta alternatibak

TALDE ekologisten erantzuna berehalakoa izan da Bizkaian eta Gipuzkoan. Euskal Herriko gainontzeko herrialdeetan bezala kutsadura sortzen duen zabortegi kontrolatu eta inkontrolatuei alternatibak proposatzen dizkiete hiri-hondakin solidoei aurre egiteko. Alternatiba, ordea, ez dago errausketan, hauen arabera. Erreka plataforma ekologistaren arabera, «*errausketa garestia da, produktu toxiko eta kutsatzaileak sortzen ditu eta sortzen duen energia erretako material asko birziklatzearen ondorioz irabaziko litzatekeena baino askoz txikiagoa da*». Pla-

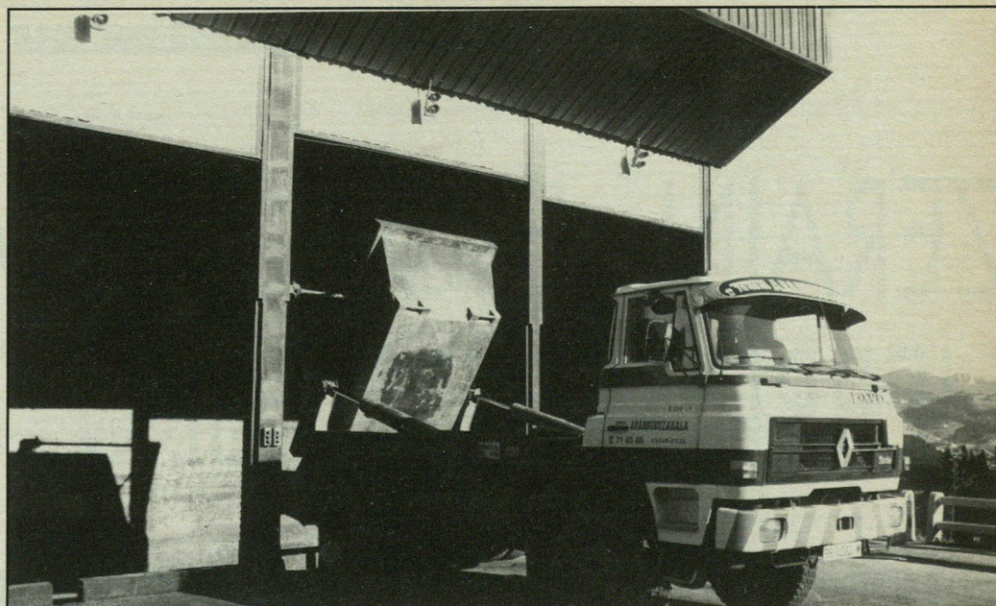
biltzeko prestatuko dute eginez gero, 25 urterako pentsatua izaki. Oraingo egitasmoak ere Sektore Elektrikoaren Arauketarako Legearen 90 Mw-ko muga gainditzen du, 110 Mw-ko elektrizitate indarra izateko aurrikusita baitago. Oraingoz, beraz, negoziaketa prozesu batean dira Espai-

Arrasateko «Ikei» errauskailua. (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

taformako partaide den Julen Rekondok adierazi digunez, «errausketa zaborte-gietara botatzea baino biru aldiz garestiagoa da eta birziklapena baino bi aldiz garestiagoa». Energia alorrean ere, Eguzki talde ekologistako Jose Felix Ortega azaldu digu: «Birziklapen integrala askoz aberatsagoa da, energi aurrezpenean zaborra, erretzea baino».

Ingurugiroari errausketak eragiten dion kutsadura ere kontuan hartzen dute talde ekologistek birziklapenaren alde egiteko. Izan ere, diotxinak, «minbizi eragile nagusienetakoak izan daitezkeenak», sortzen ditu errausketak Julen Rekondok azaldu digunez, eta hauei buruz Europako Batasuneko arautegia aplikatzen da Euskal Herrian. Europako herri batzuen ustez, ordea, Ale-

■ Bermeo eta Arrasateko errauskailuek ez dute energia ekoizten. (A.: Garikoitz Garaialde).

mania esaterako, hau ez da nahikoa eta araudi murriztagoa ezarri dute.

Gipuzkoan, beraz, Bizkaian Erandioko errauskai-

luak sortutako eztabaida bera piztu da kontzeptuon inguruan: errausketa *versus* birziklapena eta kontsumoaren murrizketa. Hiri-

hondakin solidoen mapa Euskal Herrian, bitartean, aldatzen ari da.

ARANTXA ERASUN

Euskal Herria, 60. hamarkada. Pertsonaiak: liburu argitaratzailea, zentsorea...

emon *biar* yako

*IÑIGO ARANBARRIren nobela, **SUSA** literatur argitaletxeak plazaratu berria*

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

ZERAIN: ETORKIZUNA HERRITARREN ESKU

Gipuzkoako hainbat herri txikik pairatzen duen fenomeno berbera gertatzen ari da Aitzkorri azpian dagoen herri txiki honetan: biztanleriaren etengabeko beherakada. Egoera honi aurre egiteko herritar guztiak elkartu dira eta honezkero gauzatzen hasi den «Zerain Proiektua» abiatu dute geroari begira, eta etorkizun bila.

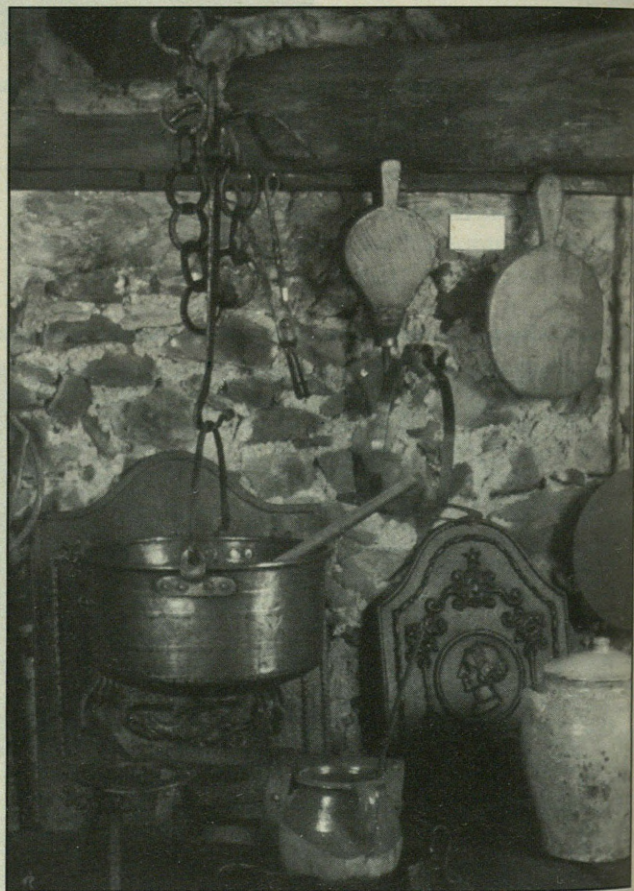
BETIDANIK nekazaritza eta abeltzantzari lotutako Gipuzkoako Goierriko herri txikia dugu Zerain. Mende hasieran meategien industria desagertzearekin batera, hainbat herri txikik nozitutako fenomenoak ezagutu zuten: biztanle kopuruaren jaistea. Gainera, larritzen joan da gaia, garai hartako 560 biztanleetatik egun dituen 232ra iritsi arte.

Honetaz ohartuta, zerain-darrengan aspaldi piztu zen komunitatea bizirik mantentzeko kontzientzia. 70eko hamarkadan jada, herriaren etorkizuna kolokan ikusita, herritarren eta udalaren artean zerbait egin behar zela erabaki zuten.

Herritarren bizi kalitatea hobetzetik hasi ziren: base-rietara ura eta argindarra eramane, bideak hobetu,

etxebizitza berriak eraiki... Herritarren elkarlanak bultzatuta, herri eskola eta kultur etxea ere berreskuratu zituzten.

Biztanleriaren jaitsiera ezin geldituz, herriaren tajutze asmoan Zerain Proiektua urrats garrantzitsuak izan da. Jakoba Redondo proiektuaren koordinatzailearen hitzetan, «*biztanlegoari eustea du helburu nagusia aipatu proiektuak*». Horretarako ezinbestekoa deritzo herrian komunitatearen zentzu soziala indartu, bizi kalitatea hobetu eta etorkizun ekonomikoa bermatzeari. Hiru bide horiek jorratuz lortuko dute garapen sozial, ekonomiko eta kulturala. «*Guk sekula ez dugu esango gure helburua lortzeko lehenengo bidea etorkizun ekonomikoa lan-*

Zeraingo historia erakusten du Herri Museoa.

tzea denik. Lehenengo pausoa jendea obartaraztea da. Obartu eta gizarteak nahi badu, lanpostuak etorriko dira», azpimarratu du Jakoba Redondok.

Kontzientziazio prozesu

horretan, auzolana da Zerain Proiektuaren oinarria; herri osoaren partehartze zuzenik gabe ezinezkoa litzateke eta proiektua gauzatzea eta aurrera eramatea. Proiektua zuzentzen duen

herri batzorde bat dago eta herritar guztien ordezkariak biltzen ditu. Asanbleatan bilduta hartzen dituzte erabakiak. Jakoba Rekondo, Zerain Proiektuaren koordinatzaileak adierazi digunez, «*hori da proiektua iraunarazten duena eta benetan adierazgarria. Deigarria da asanbleak egiten direnean zenbat lagun biltzen*».

Kultura ekonomiari lotuz

KULTURA eta ekonomiaren arteko oreka bilatu eta lantzea oso garrantzitsua da proiektu honetan. Izan ere, Zerainen baserri-ekonomia oinarria izanik, kulturaren menpe dago proiektua. Hau da, komunitatearen bizirapenaren menpe. Zeregin horretan zeraindarrak dira eragile eta sustatzaile, herriaren garapena bermatuko duen motorea.

Zeraingo herritar gehienek industrian eta baserrian lan egiten dute, kasu gehienetan azken honetan osagarri moduan. Eta baserri-tarrak dira, azken batean, proiektua gehien bultzatzen ari direnak. Etorkizunaren beltza ikusten baitute.

Hau guztia erdiesteko 3 ardatz nagusi lantzen ditu proiektuak: kultura-turismoa; natura-turismoa, eta baserria, egungo merkatuaren joerak jarraituz ustiapena aldatu eta egokituz. Hiru esparru horiek elkarlanean landuz euren etorkizuna eraikitzen ari dira zeraindarrak.

Zerain Proiektuaren oinarria auzolana da, herri osoaren partehartze zuzenik gabe ezinezkoa litzateke hau gauzatu eta aurrera eramatea. Herritarrak dira garapena bermatuko duen motorea

«Gipuzkoa barrenetik»

Biztanleriaren beherakada etengabea eta ohizko jardueren galera jasaten ari den 5 herri txikiren proiektuak biltzen ditu oraingoz «Gipuzkoa Barrenetik» egitasmoak: Zerain, Leintz-Gatzaga, Beizama Garatzen, Aia-Pagoeta eta Izarraitz Bizirik. Proiektu honen helburua nekazaritzaren garapen eramangarria lortzea da, gaur egun bizi duten egoerari aurre egin eta hirigune eta nekazari guneen arteko desoreka hautsiz. Horretarako, bost gune hauek euren ahaleginak koordinatzea erabaki dute, eta asmo horretan lan talde bateratua sortu dute.

Alor desberdinetan lanean ari badira ere, turis-

moa da orain arte gehien garatu duten alorra. Herriotako ondare historiko, etnografiko eta arkitektonikoa eta ingurunea baliatuz turismo berezia erakarri nahi dute. «*Gipuzkoan turismo mailan itsasoa da ezaguna. Guk beste eskaintza bat egiten dugu, beste gastronomia bat, beste arkitektura bat, kostaldeak eta hiriguneak eskaintzen duenaren alternatiba*».

Koordinazio lan honen lehen fruitua udarako prestatzen ari diren «Pakete kulturala» da: naturari

buruzko asteburuak, gastronomiari buruzko asteburuak, eta abar. Bost inguruotako ondarea eza-gutzeko aukera eskainiko diote bisitariari, honela Gipuzkoan barrenetik tour bat eginez. Egitasmo hauek antzerakoak diren arren, ez dira guztiak berdinak, lan egiteko moduak ezberdinak baitira. Hemen parte hartzeko ez da baldintza berezirik bete behar, proiektu honetan sartu nahi duen herriak bizirik irauteko grina eta asmoa izan behar ditu, eta lan egiteko gogoia, jakina.

Herriko hirigunea oso ikusgarria da.

tura batek eta gizartearen egitura batek gidatzen delako. «*Guretzat ekonomia (lanpostuak, inbertsioak...) kulturaren azpitik dago*», azpimarratu du J. Rekon-dok.

Zeraingo Parke Kulturala

PROIEKTUAREN funtsean, Zeraingo Parke Kulturalak kultur eta eraikuntza ondare izugarria du kanpotik datorrenari eskaintzeko: Larraondoko Zerrategia, XIX.

mendekoa, hasieran zituen tresna eta makina guztiak gordetzen dituen; 1711n eraikitako kartzela, udaletxea, ostatua, ferratokia eta zerbitzu guztiak biltzen zituen eta gaur egun ia berdin jarraitzen duena; San Blas ermita, Jauregi dorretxea eta Zeraingo isla den Herri Museoa dira, besteak beste, kultur ondarearen adierazgarri.

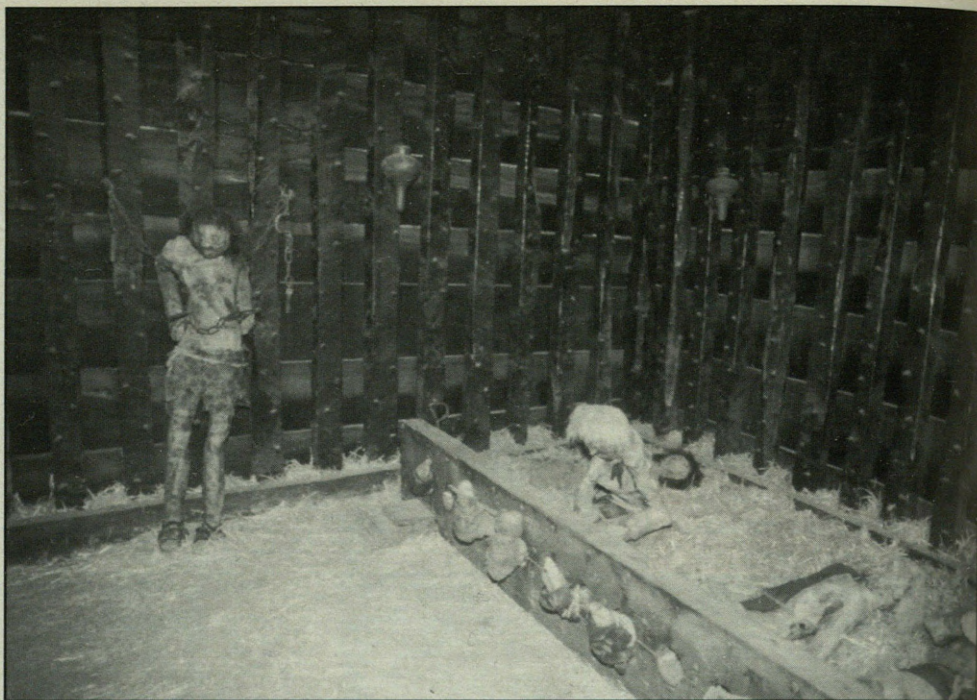
Azken hau herritarren partehartzeari esker osatu ahal izan da, bertan dauden

tresna eta erreminta guztiak musutruk utzi baitituzte erakusketarako. Herriak jasandako prozesu historikoa islatzen duten tresna, altzari, lanabes eta objektuak biltzen ditu Museoak, garai bateko nekazaritza, artzantza eta meagintzatik hasi eta gaur egun arte.

Parke Kulturalaren auke-rak, ordea, ez dira museora mugatzen. Asko eta desberdinak dira. Zerainera hurbildu eta informazioa nahi duenak «Mandioa» izeneko informazio zentrorra jo behar du. Informazioaz gain beste zerbitzu batzuk ere eskaintzen dira: Zerainen bertan ekoiztutako produktuak salgai dituen denda eta taberna.

Ingurune paregabe batean egoteak, gainera, naturaz gozatzeko aukera ematen du, eta hori turismoa erakartzeko modua da. Basoak, landarediak eta paisaje ikusgarriak dira eta bizikletaz, zaldiz edo oinez egin daitezkeen ibilaldiak prestatu dituzte.

Zeraingo kultur ondarea eta ingurunea baliatuz turismo mota berezi bat erakarri nahi da, gaur egun Gipuzkoan kostaldeak eta hiriguneak eskaintzen dutenaren alternatiba

Kartzelak, garai batean bezala, ostatuaren barruan jarraitzen du.

Ez dute, hala ere, jende gehiegi hurbilduko zaien beldurrik. Jakoba Rekondok dioenez, «guk kontrola dezakegu turismoa, zenbat jende etorriko den eta zer jende mota nahi dugun etortzea. Marketina eta pu-

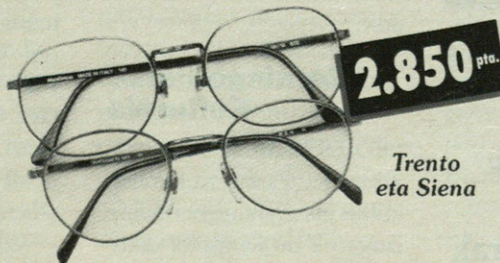
blizitatea beti oso zuzenduak egiten ditugu. Orain arte haurrak ekarri ditugu. Haur horiek asteburuetan beren familiak ekartzen hasi dira, baina oraingoz erraz kontrola daitezkeen eskala da».

Turismoa erakartzeko orain arte burututako ekin-tzak oso arrakastatsuak izan dira. Iaz, esaterako, Museoak zortzi mila bisitari izan zituen eta herriko produktu-
tuen dendan 500 kilo indaba saldu ziren. Etorkizunari be-

gira ideia mordoa dute buruan, pixkanaka burutzen ari direnak: nekazalturismo-rako baserria prestatu, oilas-ko hiltégia martxan jarri, herriko produktuak sustatzeko marka komertziala sortu... Ideiak, pila bat, eta gogoak, beste hainbeste. «Horietatik urtean laurdena besterik ez da egiten, baina benetan jendeak nahi duelako egiten dira». Gogozko tokian al-daparik ez, beraz, Zerainen.

AMAILA UGARTE

BESTE PREZIOEKIN EZER IKUSTEKORIK EZ

450 saltegi baino gehiago dituen Estatuko lehen erakunde optikoak bakarrik eskaini diezazkizuke betaurreko bildumarik esklusiboenak 2.850 pezetatik aurrera. Eta garrantia guztiekin, jakina.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

ZERBITZU OPTIKOETAN 1 Zba.

Hernani, 4 - DONOSTIA

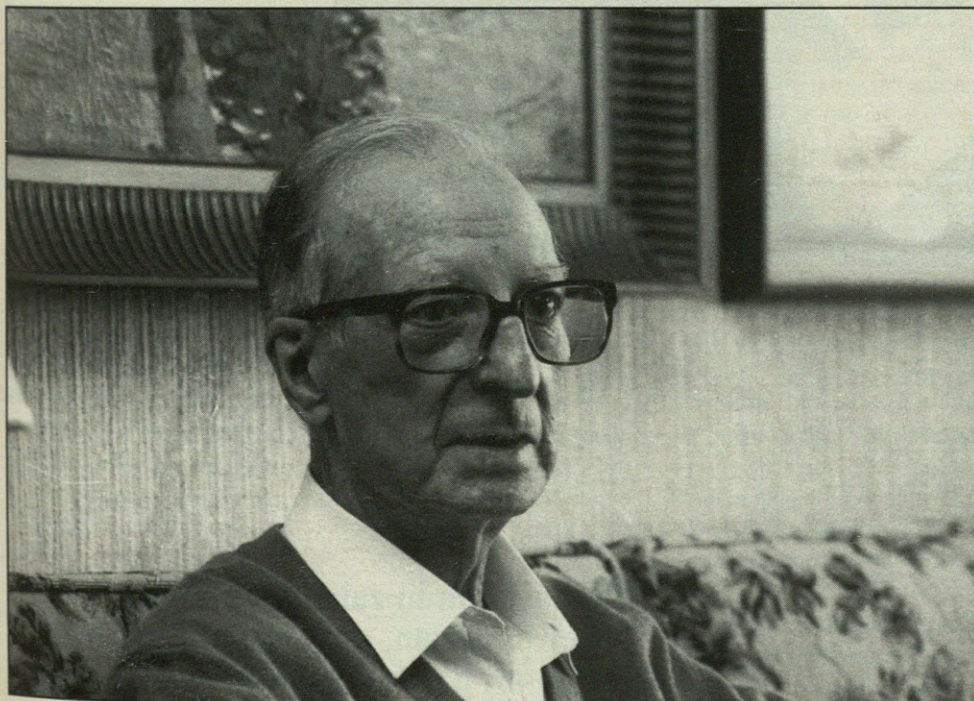
«Gutxirekin engainatzen gaituzte, errazegi konformatzen gara»

Euskal kulturaren eta abertzaletasunaren aita-pontekoa dugu Martin Ugalde. Mutikotan euskal pizkundearen beroa bizi izana, gerra izan zen tragedia sufritua, gerra osteko euskal gizartearen drama bertan ikusia, Ameriketako atzerria ezagutu eta hartan aurrera aterea, frankismoaren azken urteetan Iparraldean zen behatoki apartean lan egina, Estatutuarekin eta Jaurlaritzarekin konprometitua, «Euskaldunon Egunkaria» aurrera ateratzeko nekeek markatua... lanean topatu dugu Hondarribian.

Betidanik zure bizitza berrigintzari lotua egon bada, azken urteotan

euskararen zentratuta ikusten zaitugu.
Nire abertzaletasuna euskal-

duna izan da beti eta gaur ere euskarak kezkatzen nau. Familiar jaso nuen euskara

«Eragina behar du euskarak gizartean, prestigioa. Eta huts egiten du». (Arg: Garikoitz Garaialde).

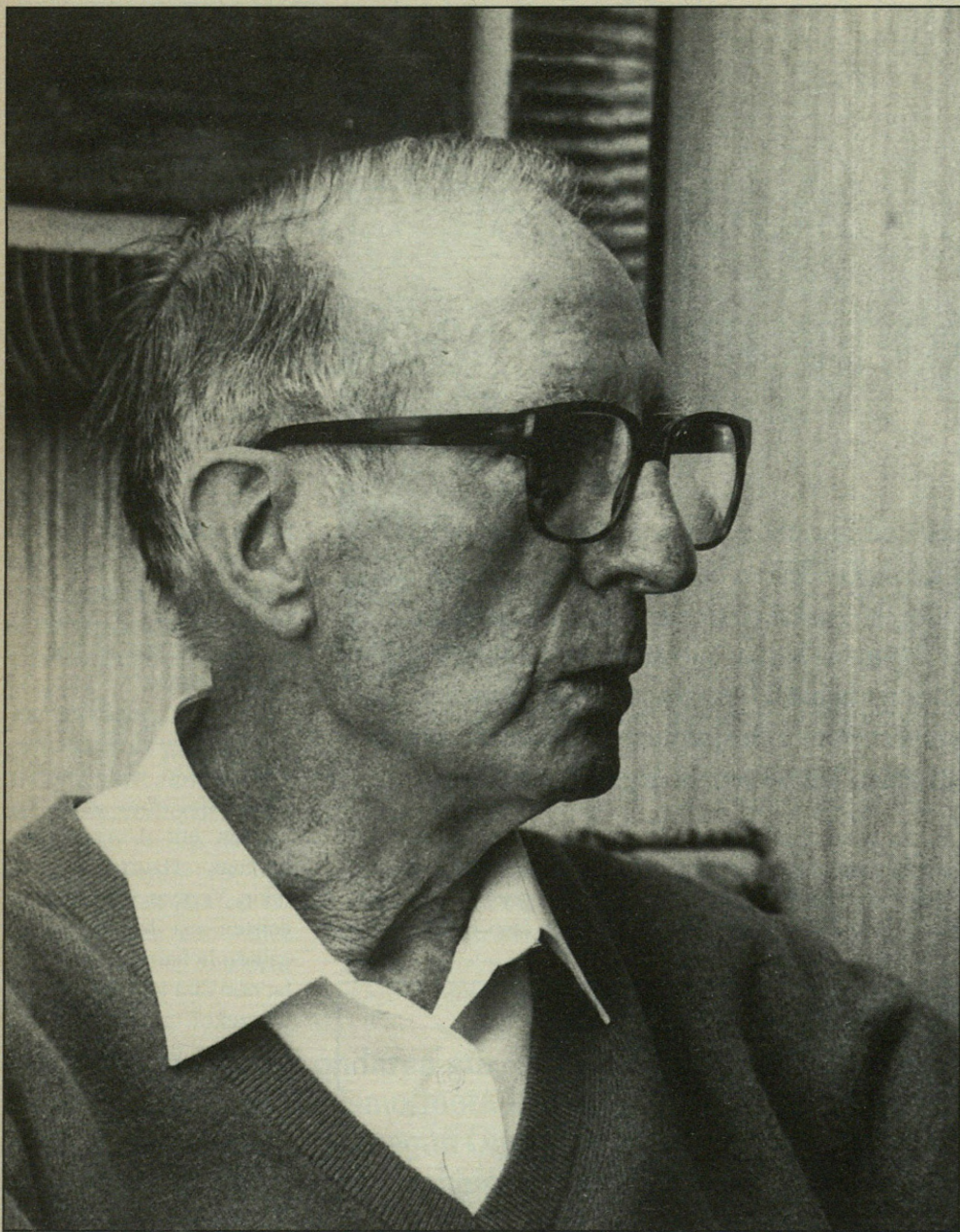
hizkuntza bakar bezala. Horrez gain atzerrian bizi izan naiz, hizkuntza arrotz batean lanean, eta beti izan dut herrian eta euskaraz lan egiteko asmoa.

Caracasen Lopez Mendizabalen hiztegi ttikiaren laguntzarekin idatzi nituen «Itzalleak», «Ama gaxo» antzerkia eta «Umeentzako kontuak». Haurrek ere gurekin Venezuelan ari ziren ikasten eta haien euskara zaindu beharra neukan: «Aita, non dira ipuinak guk irakurtzeko?» galdetzen zuten. Emazteari han erakutsi nion euskaraz, haurrek han egin genituen euskaldun.

Honantza etorrita, hamar urte pasatu nituen euskaraz literaturarik egin gabe: ez nuen edonola idatzi nahi. Baina izango dira hamabihamalai urte euskaraz bakarrik idazten dudala.

Euskararen alorrean zerk kezkatzen zaitu gehien.

Begira, jendeak euskaraz ikasten du baina hizkuntza erabiltzeko da. Hizkuntza bizirik ateratzeko mundu oso bat behar du, lagunartea, iratiak, telebista... Euskararen eta erdararen arteko proportzioak kezkatzen nau, dentsitateak. Lorpen

«Haurrak gurekin genituen Venezuelen eta haien euskara zaindu beharra neukan: 'Aita, non dira ipuinak guk irakurtzeko?' galdetzen zuten. Emazteari ere han erakutsi nion euskaraz». (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

handiak ditugu, ikastolak, telebista, «Egunkaria» hor daukagu... Baina erdarak gizartean daukan portzentaia handia bada eta euskararena txikia, belarria erdaraz beteko da. Euskaraz hiru edo lau irrati baditugu, baina zenbat dauzkagu erdaraz? Eta telebistarekin berdin. Irten zaitez kalera belarria erne jarrita: zenbat erdara entzun behar duzu norbait euskaraz sumatu artean?

Eragina behar du euska-

rak gizartean, prestigioa. Euskararen zaindariarik handiena Arartekoak behar luke izan, eta Arartekoak euskaraz ez badaki, zertan ari gara? Ez dut ulertzen nola eman dion botoa EAJk, nola

«Euskararen zaindaria Arartekoak behar luke izan, eta euskaraz ez badaki, zertan ari gara? Ez dut ulertzen nola ez diren ohartzen sinboloaren garrantziaz»

ez diren konturatzen sinbolo batek duen garrantziaz. Baldintza horietan euskara asko maitatu behar duzu jarraitzeko. Guk etxean ikasi dugu, baina eskolan ikasten ari diren gazte hauek guztie keuskaraz bizitzeko dentsitate bat nabaritu behar dute. **Euskara batuaren sorrerako eztabaidetan izan zenuen protagonistarik.**

«Zeruko Argia» rekin kolaboratzen nuen Venezuelatik, eta honantza etorri eta eztabaida harekin topo egin nuenean, kazetari bezala hura argitzeko «h-aren kontrako lau eta aldeko beste lau hautatu nituen elkarriketa bana egiteko, orrialde osokoak. Mitxelena, Satrustegi, Kintana, Manuel Lekuona, Damaso Intza, Lino Akesolo...

Egin banuen egin nuen. Nemesio Etxanizek ikusten ninduen bakoitzean esaten zidan: «Ai, Martin, harrapatu zaituzte!». Eusko Alderdi Jeltzalean jendeak hala pentsatzen zuen, hizki hori ETaren maltzurkeria zelakoan. Baina begira gauzak nola diren, Nemesiok berak zuzentzen zizkidan hasieran artikulua, h-ak beren lekuetan ongi ipintzeko, «baina ez esan inori, e?» esaten zidan.

Garai gogorra izan zen. Telefonotik deitzen zizun batek: «Hor bizi al da h-rekin idazten duen hori?» eta zuk «zu nor zara?» eta berak «ez dizu inporta, komunista bat zara zu!». Gutunak ere jaso-

«Politikarien lana herriari bidea erakustea da. Eta neurria ez dute ematen»

tzen nituen «Uhghahlhdheh» idatzita... Hainbeste urte kanpoan pasatuta herrira itzuli eta halako giroarekin topo egitea, alderdi barruan bertan... pentsa zer gogo ematen zizun lan egiteko.

Azken denboretako zure idatzietan politikarieki-ko mesfidantza edo etsi-pena nabari zaizu.

Politikariak ez ditut egin beharreko lanak egiten ikusten. Herri baten helburua nork erakutsi behar du? Hori da politikarien lana, herriari bidea erakustea. Eta beren lanaren handitasun hori ez dute sentitzen. Neurria ez dute ematen. Askotan errazegi alderdi batetik bestera pasatzen ikusten dira. Eta prestigioa galdu dute. Nolanahi ere, lehengo politikari abertzaleek gizon zuzenagoen irudia utzi digute.

Zuk Autonomi Estatu-tuaren aldeko apustu garbia egin zenuen. Nola ikusten duzu une hone-lan?

Estatutua lege organikoa bada, hor dauden esku-duntzak irabazita daude. Eta horiek bere osotasunean erabiltzen ez ditugun bitartean gure herria garatzeko denbora galtzen ari gara. Beti ari zaizkigu eskaintzak egiten, data berriak ipintzen dizkigute, eta osatu gabe segitzen dugu. Hori lortzeko gauza ez bagara, Estatu horrek ez du gure errespeturik merezi. Egutero aritu beharko genuke hori aldarrikatzen baina beste esku-

duntza bat eskuratuta konformatzen gara.

Agirre batek edo Leizaolak berak, beste indar bat zuten. Agirrek gerra denboran bederatzi hilabetetan egin zituenak egiteko karrerak behar zuen. Orain indarra falta dugu. Eta oso gutxiarekin konformatzen gara. Denbora luzez egon gara ezer gabe eta orain oso gutxiarekin engainatzen gaituzte.

Mende bonetako aber-tzaletasunak eman dituen gizon handiak eza-

gutu dituzu...

Hasteko, Andoainen mutil koskorretan ezagutu nituen Telesforo Monzon eta Manuel Irujo aipatu behar ditut. Eta Jose Antonio Agirre: gizon horrek denbora gutxian armada bat prestatu, armak erosi, Jaurilaritza antolatu... bederatzi hilabetetan gizon horrek egin zuena izugarria da. Gure herriak eman duen estatista handiena da, behar bada ez zen jeinu bat izango baina gizon garbia zen eta jendea bere inguruan biltzeko ahalmen handia zuen.

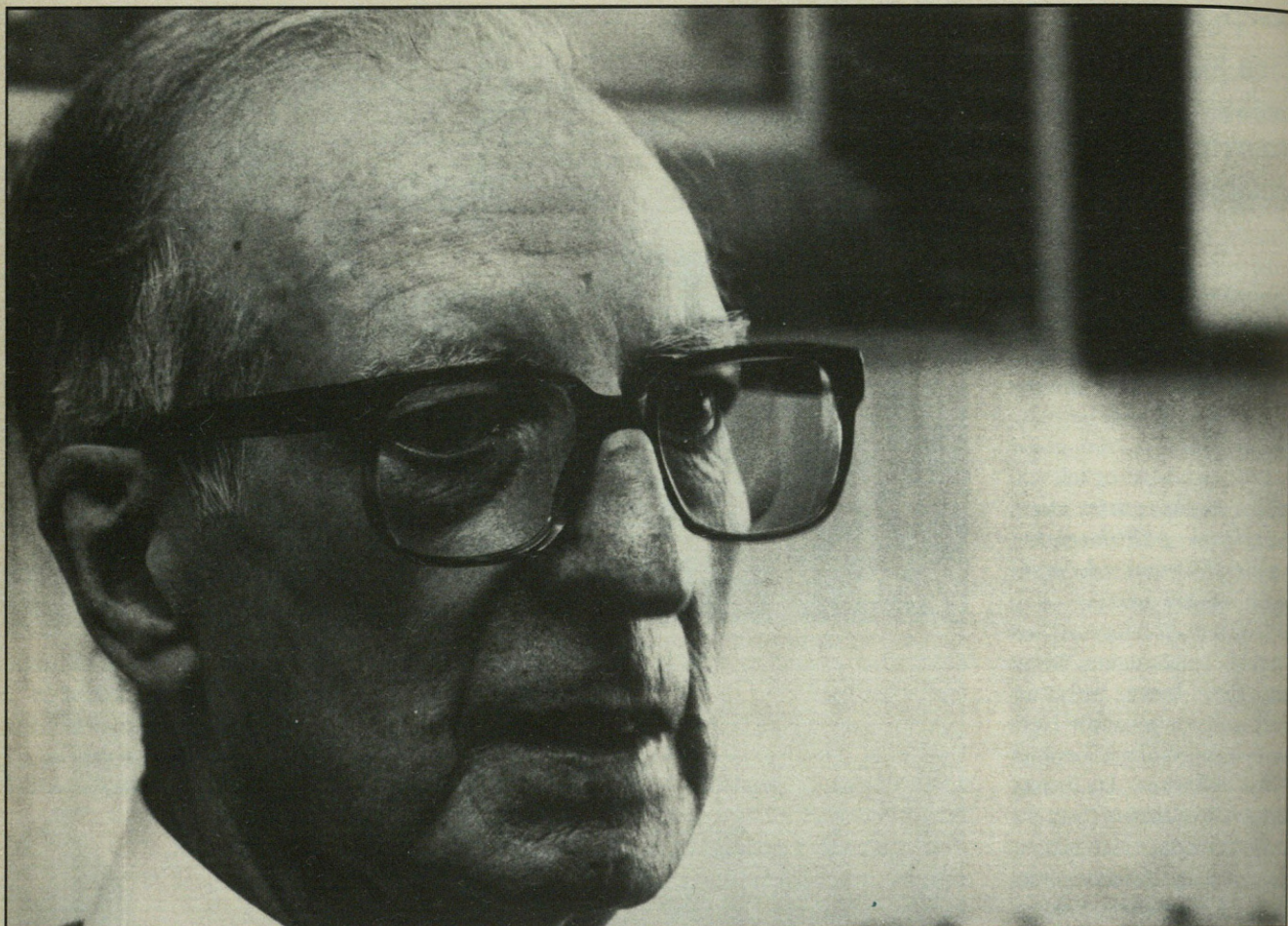
«Telefonotik deitzen zizun batek eta 'hor bizi al da h-rekin idazten duen hori? Komunista bat zara zu!'».
(Arg.: Garikoitz Garaialde).

NORTASUN

AGIRIA

- 1921ean Gipuzkoako Andoainen jaioa, Hondarribian bizi da erbestetik etorritik
- Aita, Pello Ugalde, EAjko zinegotzi izan zuen Andoainen
- Emaztea xx xx Lezo Urreztietairen iloba du, eta semea eta bi alaba dituzte
- Egutero bazkalandoan bost kilometro egiten ditu oinez
- Bere ama Txirrita bertsolariaren iloba zen
- Erbesteko Eusko Jaurilaritzan kontseilari izana, EAko militantea da sorreratik
- Euskarazko lanez gain «Hablando con los vascos» eta «Síntesis de la Historia del País Vasco» liburuek egin zuten ezagun trantsizio garaian Hegoaldean

«Denbora gutxian armada bat prestatu, armak erosi, Jaurilaritza antolatu... bederatzi hilabetetan Jose Antonio Agirrek egin zuena izugarria da; gure herriak eman duen estatista handiena da».
(Arg.: Garikoitz Garaialde).

Ajuriagerra aipatu behar da. Gizon argia, gogorra, bere buruarekin bezala besteekin oso gogorra. Irujo gela batean itxita eduki zuen, Madrilen ministro izatea onartu zuen arte. Baina bihotz handikoa. Erresistentzia berak antolatu zuen. Berak esan zidan: «Kristaudekraziak gero eta gutxiago konbentzitzen nau—oso ahulak ikusten zituen, batez ere arazo sozialean—baina Europako politikan gure bidea hori da». Aukera horrek eta Agirreren itzalak eman zion Euskal Herriari bere indarrez ez zeukan garrantzia nazioarte mailan.

Ezin ditut ahaztu Doroteo Ziaurriz, EAJko lehendakari izana, gizon maitagarria. Javier Landaburu arabarra oso gizon argia zen, bera

«Peixotoren eskultura erakutsi nion Oteizari eta izugarri ona zela esan zidan»

zen gure itxaropena Agirre falta zenerako, baina oso goiz hil zen. Eta Jesus Mari Leizaola: gertutik ezagutu nuen, lau urtez bere kontseilari izanik. Gizon zintzoa, euskaltzale fina eta asko idatzi zuena.

Ameriketatik etorrira, Ezker Abertzaleko jendearekin egin duzu topo.

Francoren kontrako gerra ez zen alderdi politikoen gerra, euskaldunon gerra zen. Aitortu behar da garai horretan EAJ nahiko zuhur ari zela, eta nik uste mugimendu be-

rri horri konprentzio piska bat erakutsi behar geniola, laguntza piska bat eman.

Santi Brouard 1973an ezagutu nuen, Iparraldean. Kalitate handiko gizona, formala, eta gure familiako sendagilea izan zen. Ezagutu eta berehala etorri zitzaidan Eusko Jaurilaritzarekin interlokuzio baten bila. Telesforo Monzon ongi ezagutu nuen, eta beti esaten dut bi Monzon ezagutu ditudala.

Eta ETaren historian marka utzi duten gizonak ere bai...

Argalaz oroitzen naiz, gizon argia eta zorrotza. Pare bat aldiz egon nintzen berarekin, eta azkenekoan esan zidan: «Hitz egin beharra daukagu, Martin, baina denbora hartuta». Juan Jose

Ettxabe, Iñaki Mujika Arregi —bere osaba Plazidoren enkargu bat emateko eza-gutu nuena— Pertur ere ezagutu nuen, desagertu baino pare bat egun lehenago, Errekarekin...

Gehien gogoratzen du-dana Peixoto da, gure etxean hainbestetan egona, bera eta bere haurrak. Peixotok egindako eskultura bat erakutsi nion Oteizari eta izugarri ona zela esan zidan.

ETAK Carrero Blanco hil zuenean Leizaolak esan eta egunkari frantsesek argitaratu zuten ez zirela euskaldunak izan haren egileak. Han joan behar izan genuen elkarrekin Parisa, Txomin eta abarrekin, Leizaolaren-gana, «hemen daude hauek, eta beraiek diote ETAKoek hil dutela Carrero».

Ez daude orain borrela barremanak abertzaleen artean... Irtenbidea nondik izan daiteke?

Azkenaldi honetan itxaropen apur bat Elkarri-k Bilbon egin duen Bake Konferentzia horrek sorrarazi digu: modu ezberdinetan pentsatzen dugunok biltzeko, garbi hitz egiteko aukera paratu digulako, eta badi-rudi ahaleginez gain lorpen batzuk ere izan direla.

Baina itxaropen apur hau desegin zait ikusi dudanean gure Jaurilaritzako Barne Sailak eman duen jokorako baimena Elkarri-k jaso duela. Nire ustez Elkarri-k zuen bere independentzia galtzen du, ez nik susmorik dauka-dalako, baizik eta susmoa

sortzeko bidea delako, horretaz baliatu nahi duen edonorentzat. Aitzakibide errazegia da, eta Elkarri-k ez du horrelakorik merezi.

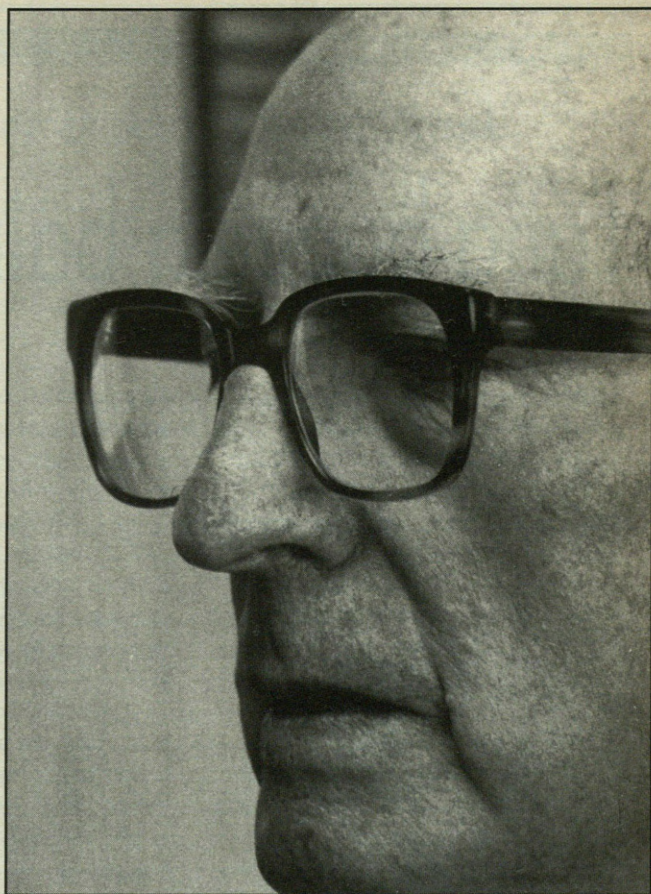
Burura berehala etorri zaidana zera izan da: kalte hori desegin lezaketela, jokorako baimen hori berehala Elkarri-k gutxituentzako utziko balu. Denok aberastuko gintuzke horrek. Lanerako bide bat aurkitu behar da, baina ez hori.

Zuk zure bizitza EAJn egin duzu...

Errepublikarekin hasi nintzen, Andoainen, Joxeba anaiarekin batera, dantzari txikitik. Inaxioneko Batzokian egoten ginen bazterretatik hitzaldiak entzuten. «Lastarregiberri» etxeko salan ikusi dut beti Sabino Aranaren marrazki ederra, Koldobika Etxeberria gazteak egina. Entzuna nuen, bestalde, aitona Gregoriok egin zuela Txitibarren lehen batzokiko zurgin lana, eta gero sakristau zela Sabinen erretratua kenduarazi nahi eta apaiz karlista batekin izandako tema.

Aita alderdiko zinegotzi egin zuten. Gerratean, Bilbon eta Bartzelonan udaleko lanetan ibili zen andoaindarrei laguntzen, Katalunia-tik mendiz Frantziara pasatu arte. Gero haren Venezuelako bidea hartu genuen amak eta bi anaiok, eta Eusko Etxean egin nituen Eusko Gaztediko eta EAJko lanak eten gabe, lantoki guztietan, hogeita bi urtez.

Sabinen ideariuma zerbi-

«Ajuriagerra gizon argia eta oso gogorra zen». (Arg.: Garaialde).

tzeagatik itzuli nintzen Euskal Herrira 1969an eta mi-resten nuen Juan Ajuriagerraren taldean bere esanetara jarri nintzen lanean, Leizaola jaunaren gobernuan EAJ ordezkatzen lau urte egin nituen arte, azkeneko hirurak Donibanen eta Parisen. Hor egin nituen gero, eta nire gogoz, alderdikidetzako lanak, alderdiaren etena etorri zen arte. Gero, kontzientzia erabaki nuen EAn geratzea.

Nola ospatuko duzu alderdi zabarraren ebungarren urteurrena?

Sabino Aranaz gogoratuko naiz, eta niri bidea egin zidaten aitona eta aita ikusiko ditut berarekin, eta joandako 50 aberri egunik gehienak sakabanatuak etorriko zaizkit gogora, Andoainen,

Bilbokoa gerratean, atzerrikoak Caracasen, Donibanen, Hondarribian... Meza entzungo dut, eta hainbeste urte neketsu pasatu eta Aberri Eguna oraindik batasunik gabeko tristuran pasatu beharreko minetan.

Zatituta gaude gutxi garen abertzaleak. Baina denok gara, askotan bestela uste badugu ere Sabino Aranaren zordun, honen ametsetatik gatoz. Batzuk ausartago, ez-kerrerago, besteak lehengo praktikei lotuago, baina denok gatoz iturri beretik eta independentziara goaz. Ez dugu honezkero gure adinekoek abertzaletasuna bakean sentitzerik izango. Gure ondorengoek agian, ziur asko!

PELLO ZUBIRIA

“Elkarri-k bere independentzia galtzen du. Ez nik susmorik daukadalako, susmoa sortzeko bidea delako baizik. Kalte hori desegin lezake Elkarri-k, jokorako baimena gutxituentzat utziko balu”

Lana banuela baina... dirurik ez (bis)

JEAN Haritxelharrek Jean Leizarra-garen biblia erosi duela kaleratu zuen «Egunkaria»-k, eta jokaldia borobiltzeko Euskaltzaindiari instituzioetatik 300 milioi pezeta luzatu zaizkiola aipatzea baino ez zitzaion falta notiziari errematea emateko. Hala ere, amuari kozk egin dionik izan da, abenduaren 28ko gezurrak mugaz goiti egunez aldatuta datozela ohartu gabe. Hain hurbil eta hain urrun baikaude. Haritxelharri ordea, ez lotorik ez bibliarik ez zaio eskuetara iritsi, eta Euskaltzaindiaren 300 milioiak, dituen beharren pareko zifra bat aipatzearren diot, ez dirudi epe laburrean akademiaren sakelera iritsiko direnik. Kontuak kontu, biblia baino beharrezkoa zaio euskaltzainburuari zenbaki gorrietan duen kontu-liburua egunera jartzea.

Nola, baina? Erantzuna, euskara baituaren prozesua baino korapilatuagoa

agertzen zaigu egun. Instituzioak hotz ageri dira Euskaltzaindiaren beharren aurrean, hainbeste diru ematen dutela eta hortik aurrerakoak beste iturrien bidez lotu behar direla aipatuz. Egoerari lotsagarria irizten zion orriotan Endrike Knörr euskaltzainak, nahikoa babesik ez dutela aitortuz. Fotokopiak besteren makinetan egiten dituen erakundeari lekutan geratu zaizkio beraz, 75. urteurreneko ekitaldi «haizetsuak», okasio hartan jaso zituen domina nahiz ohorezko laudorioekin euskararen beharrei ezin baitie itenbide egokirik eman. Milioiak falta zaizkio eta instituzioen aldetik helburuen araberako konpromezuak lotzea, orain dabiltzan bezala, behetik eta ezin estuago, ekin eta jarraitzeko moduan ez baitaude. Ezta prest ere. Martxoko soldadak eten beharrean aurkitu dira, eta hainbat neurri hartuko dituztela iragarri dute.

Euskaltzaindiaren nahiz Eusko Ikaskuntzaren egoerak, biak diru premia larriekin, finantziabide publikoaren hutsegitearen adierazgarri dira, eta hainbestetan onartu zaien itzala eta zeregina hainbaten burutan argi ez dauden seinale. Biak dira kulturgingintzan funtsezkoak. Garrantzi handiko proiektuak bide bazterrean uztera be-

Euskaltzaindia eta Eusko Ikaskuntzaren egoerak, bata zein besteak diru arazo larriak haizatu dituzte, agerian utzi du finantziabide publikoaren alorreko hutsegitea

Antzerkiaren Nazioarteko Eguna ezer ospatzeko baino salaketarako baliatu da, aurtengoan ere, Euskal Herriko farandularen munduan. Argazkian ikusten denez, Donostiako Antzoki Zaharraren aurrean ilada luzea osatu zuten bertan arriskuan dagoen antzerki programaketa iraunkorra eskatuz. Adibide honek egoera orokorra ere ispatzen du, antzoki nahiz programaketa egokien faltarena. Aldatzen ez den eskenatokia beraz, begi aurrean (A: Javier Gallego).

Zer irakatsi hura ikasi

hartuak dauden olioztatu gabeko motorrak bihurtu dira, ordea. Beren ekimena gorpuztea ezinezkoa gertatzen ari da, ikusten dugunez.

Egoera honek instituzioen erantzuna eskatzen du; ez al da beren erantzunkizuna euskara eta kulturgintza-ren zimendarriak ezartzea, horretan jarduten duten erakundeen lanak sustatuz? Ekimen pribatuaren putzura hariak botatzea nahiago dute aitzitik, beren betebeharrak zuzen finkatzea baino, horrek erabateko lehentasuna duenean. Ekimen pribatuaren eremua osagarri gerta daiteke, eta da, baina instituzioek lotu behar dituzte beharrak. Ehun egun betetzear dago Mari Karmen Garmendia bere karguan eta barealdia bukatu zaio. Diruak ere bai? Gauzak argitzen hasteko ordua da.

AMANDO de Miguelen jada zuritzen hasitako bizarrak hurbiletik ikusteko aukera izan dugu azkenez. Tabula V enpresak aurkeztu du bere lana, eta jasotako ondorioen arabera, Araban euskarak aurrera egin du urteotan eta elebitasunaren aldeko jarrera nagusi da. Alabaina, gauzak zehazten hasita, egin diren esfortzuekin alderatuz gero, gutxi aurreratu dela; edo arabarrek euskara nahi dutela, baina ez derrihortua, eta hari honi jarraituz, herriarren nahiaren gaintik politika bat inposatzen ari dela eta horrek ez duela balio, eta euskara hainbat eremutan ez dela integratzailea gertatzen ari adierazi du, inkestak balio izan dituen bost milioi pezeteki bere zukua aterez.

Egungo hizkuntz politikaren aldatu beharraz mintzatu zaizkigu jarraian PP, UA eta PSOE-EE. HBk, hemendik denbora batera eztanda egiteko prestatu den leherkaria dela azpimarratu du, EAK elebitasunaren aldeko jarrera eta EAJ emaitzekin gustura agertu da. Hau guztia utzi du agerian beraz, inkestak. Amando de Miguelek berriz, agur esan digu, 'pastela' mahai gainean utzita. Zera zioen gainean: «Euskararen sarbidea Araban». Itzenbidea baina, lainotsu ageri da.

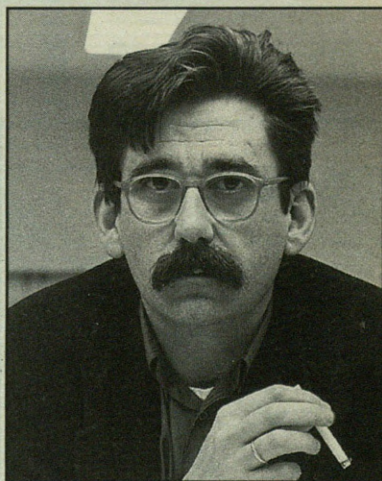
J.J. PETRIKORENA

H

ABIL, habil! Etorriko haiz eta! Joko duk etxea aurretik harrapatzen ez bahaute. Eta harrapatu ez dutenak, bizirik deneino, etxea jotzen bukatu du historian. Kaxkarra, ahula, kolokakoa, nola halakoa, baina nork bere neurriko etxean, behin betirakoan. Izan ere behin betirakotasuna ederra baita, handik bakarrik eman baitliteke ziurtasunez beste baterako aurrerrapausoa. Behin betirakotasunik gabe ez dago aurrera egiteko ziurtasunik, behinbehingotasunetik ematen diren pausoak noraezean ematen dira eta, ondorioz, albora bezala atzera eman daitezke aurrera beharrean.

BADIRUDI ordea, gure herriari, edo gure herriaren izena bandera zabal legeztantzen dutenei, mozkorrari balantza adina gustatu zaiola behinbehingotasuna eta bere leloa. Hoi kaso egin ezker esan liteke euskal herritar guztiak eta bakoitza, objetiboki izan ere ez gabela, ez dakit zeinek diktatutako komenientzi zalantzatsuen arabera gabiltzala izaten eta ez izaten.

Hala garenean, garelako hain zuzen, baina ez geure buruon gustokoak nonbait, izaki orotxikitzaile, guztisuntsitzaile eta denabirrintzaile gara. Orain desegiten xahutzen ditugu indarrak, garena ukatzen, inozokeria neurrigabea, izan ginen (ziren) hartara itzuli asmoz, ezinezko hutsa, izan behar duguna edo nahi duguna ahazteraino edo ez aitortzeraino.

RAMON ETXEZARRETA

GAREN garenean eta garenekin kontentu izan ala ez izan, berdin berdin dagokigu etorkizunean amaitzeko patua edo geroa geure neurriera eraiki beharra. Baina badirudi zenbaitentzat horretarako ezinbestekoa dela ustez ginen hartara itzultzea, esan bezala ezinezkoa eta gainera ezta komenigarria ere. Horretarako oraina hauts egiteko saioak egiteaz gain ukatzen aritzen gara. Argudioaren hari nagusia hau da «lehen ginen eta bihurtu egin gintuzten beraz ez gara ginen hura jarraituz izan behar genuena». Horrek sortzen duen egonezina, prekarietatea, behinbetirakorik eza eta muturren aurrean daukagun errealitatearekiko itsumena dira egungo gure kulturaren gaitzik nagusienak. Dena zipriztintzen du, iharduera intelektuala, kulturala eta hezkuntza. Horregatik ez da harritzekoa gazteek agertzen duten zenbait jarrera politiko elemental eta basati ikustea.

Benetan tamalgarria. Baina errudun nagusiak, nere ustez, garena deformatzen saiatu, izan nahi dugunean behar besteko azpimarrarik egin eta izan ginena ukatu omen zigutenean mamuak eguneratzen saiatzen direnak dira. Daukaguna behinbetirakoa da eta edukiko duguna erabakitzeke hobe dugu oinarri sendo horretan eraikitzea.

TXUTXU - MUTXUKA

MAIATZA DANTZAN, DANTZA GARAİKIDEAREN HILABETEA

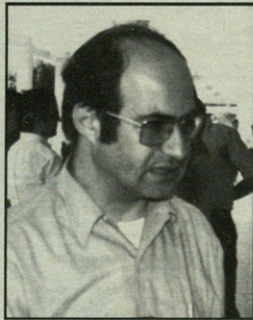
MAIATZA Dantzan ekitaldiak apirilaren 29tik maiatzaren 27ra bitartean beteko du aurtengo bere zita, Gipuzkoako Foru Aldundiaren eskutik dantza garaikidearen adibide hainbat erakutsiz. Donostiako Victoria Eugenia antzokian, Lugaritz Kultur Etxean, Irungo Amaia antzokian, Arrasateko Amaian eta Azkoitiko Baztartxon eskainiko dira ikuskizunak. Maiatzaren 7an bestalde, Donostiako kaleetara iritsiko da Maiatza Dantzan. Nacho Duatoren Espainiako Dantza Konpainia Nazionalak, Búbulus-ek, Iliacan-ek, Ines Bozak, Mikel Aristegik, Metros-Ramón Oller taldeak eta Gulbenkian baletak parte hartuko dute, besteak beste.

NOR - NORI - NORK

JUAN GARTZIA

Shakespearearen sonetoen mundura itzulia egin eta liburuak kaleratzekotan da, Alberdania etxearen eskutik. «William Shakespearearen soneto hautatuak, Juan Gartzia itzul-antolatuak» izenburupean, 73 poema jaso eta euskaraz eta ingelesez eman ditu. Hitzaurrea ere berak osatu du, liburuaren mamia aztertuz. Okasio berezia hautatu du kaleratzeko: Liburu Eguna, zeinean idazle handia omentzen den ●

M. ERDOZAINZI-ETXARTI

«Hinki-hanka» poema liburu berrargitaratu dio Elkar argitaletxeak, edizioa bera eta azala berrituz. Duela hamar urte hil zen idazle ibar-larrak 1958 eta 1976aren artean idatzi zituen 32 poema dakartza liburuak, hauetarik hainbat «Jakin», «Herria» eta «Olerti» aldizkarietan aurretik argitaratuak izan zirenak. Honekin batera, «Jakin»-ek bere azken aleko gai nagusia bere inguruan jorratu du, hainbat testigantza eta azterketa jasoz ●

ENRIQUE URBIZUK

«Cuernos de mujer» filmea estreinatu du. Zuzendari bilbotarrak Carmen Garcia-Godoy kazetariaren eleberri batetik moldatu du gidoia, melodrama eta komedia erromantiko kutsukoa. Maria Barranco da antzezle nagusia. Montxo Armendariz eta Pedro Olea zuzendariek ere prest dituzte beren lanak pantailartzeko. «Historias del Kronen» egin du Armendarizek, eta «Morirás en Chafarinas» Oleak ●

TEILAK

■ GALARROTSAK EZ, GALARROXKAK

HAINBAT urtetan Ipar Euskal Herriko antzerkigintzaren zita garrantzitsua izandako Galarrotsak gaztetxoei begira baino ez dira antolatuko aurten ere. Maiatzaren 30ean izanen dira beraz, Galarroxxak, Miarritzen, eta bertan, ikastetxeetako haurrek (sei edo zazpi ikastola eta zentru pribatuak) beren antzerkitxoak taularatu dituzte. Hala ere, mugaz goitiko antzerkigintza ez da lo-zorroan talde amateurrei dago-kionean, eta 1995ean bi obra estreinatuko dira, Xirristi Mirristirena bata eta Bordaxurirena bestea. Uda ondotik plazaratuko dira obrak.

■ IRUNGO GANBARA ORKESTRA

IRUNGO Musika Fundazioak Ganbara Orkestra sortu du. Bertako bost irakaslek sustatu dute ekimena, eta 17 musikariren parte hartzeaz abiatuko da. Hasi- siera batean Irunen urtean zehar hiru kontzertu egitea da euren helburua, eta beste herrietatik etor daitezkeen eskaerei erantzutea. Honez gain, aritu eta trebatzearen poderioz, musikariak gehitu eta orkestra sinfonikoa osatu nahi luke Musika Fundazioak epe erdira begira.

Easo abesbatzak bestalde, ganbara taldea osatu du, haurren ahotsak eta helduenak bilduz. Guztira 24 haurrek eta 14 gizon-ek abestuko dute, Salvador Rallo zuzendaritzapean. Haurren ahotsentzat idatzi diren partitura- berreskuratu nahi dituzte.

Bigarren eskuko merkatuak faltsifikatzen du artea

Oteizaren «Caja vacía» eskultura faltsifikatu eta saldu dutela akusaziopean bi zarauztar atxilotu ditu Ertzaizak. Hainbat galdera piztu zaizkigu: kasu bakana al da honakoa? Nola jokutzen dute gurean arte-faltsifitzaileek?

EZ zen ezberdintasunik bataren eta bestearen artean. Firmaren kokapenak baina, agerian utzi zuen Zarauzko bikote batek Oteizaren «Caja vacía»-n oinarriturik faltsifikaturiko eskultura. Halako hamaika ezagutu dira arte munduan, baina gure artean ez; eta notiziak gora egin du. Kasu bakana al da honakoa? Gurean aterbe bila al dabil-tza faltsifikatzaileak? Galde-ron harian jasotakoek argi-biderik ekar dezakete artearen alderdi ilun honetaz.

Donostiako Galeria 16ko arduraduna dugu Gonzalo Suarez, eta aitortu digunez

Oteizaren obrari kosk egin diote faltsifikatzaileek. (J. Lacalle).

«niri ere eskaini izan didate baitetariko eskultura bat... ez naiz, ordea, horrelako eskaintzez inoiz fio izan». Eta zergatik ez? «Itzalean mugitzen baita jende hau, oinarri legalik gabe, gaur eskultura bat, bihar txaleta eta etzi astoa ere saltzeko

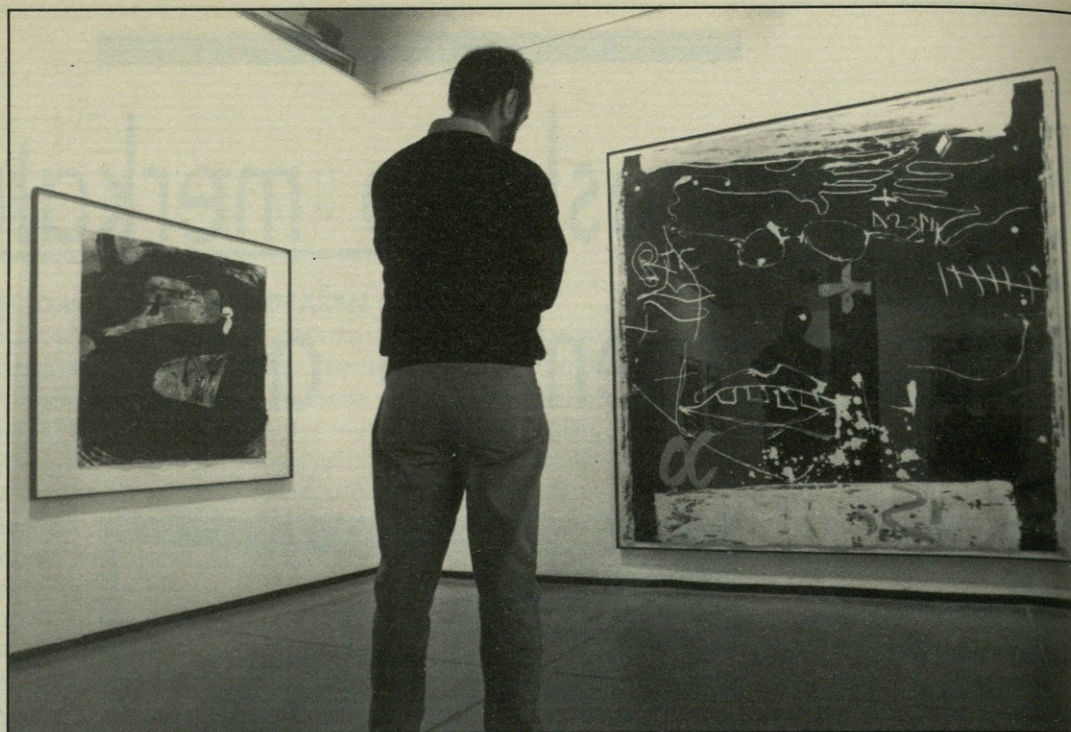
gai dira. Mundu honetan dago arazoaren muina». Hariari helduz, bi errealitate bereizi dizkigu: «Lehen eskuko merkatua eta bigarren eskukoa». Euskal Herriko galeria gehienak, eta batipat arte garaikidea jorratzen dutenak, lehen eskukoak

direla esan digu: «Beti ere artistarekin barreman zuzenean ari direnak, eta obraren jarraipen osoa egiten den heinean, faltsifikazio-rik ez da ezagutzen alor honetan. Ezaguna zaiguna baino ez dugu saltzen».

Bigarren eskuko merkatua

ATZERA eta aurrera dabilen «jende arrotzaren» hatz markei erreparatzeko dio beraz, faltsifikazioen nondik norakoa zehaztekotan, «askok uste dutena baino jende gehiago baitabil saltsa baitan nabasturik». Zentzu berean mintzatu zaigu Petra Perez, Euskadiko Galerien Elkarteko lehendakaria, Oteizarena gertatu dela eta, galerietako erosleek ez dutela zertan kezkatu gaineratuz, «gure funtzionamendu eredua indartzera baitator kasu hau: kode etiko batean oinarriturik lan egiten dugu, eta horren arabera, galerazia dugu edozein obraren gainean oker infor-matzea, gezurretan jardutea edo iruzurrik egitea, eta beraz, erabateko legezkotasunean ari garenez, inork izutzeko arrazoirik ez du. Obizko zirkuituetatik kan-poko erosleari, alabaina, edozer gerta dakioko».

Arte galerietako ordezkariak bi merkatu bereizi dizkigute: lehen eta bigarren eskukoak. Galeriak artistarekin harreman zuzenean aritzen direla eta faltsifikazio arriskurik ez dagoela diote. (Argazkia: Carlos Villagran).

Gauzak honela izanik, zer dela eta jotzen du jendeak galerietatik kanpora obrak erostera? «Agian ez dugulako gure irudia behar bezala saldu»-adierazi du Gonzalo Suarezek-, prestigio falta

izan daiteke. Gero, lau pezetan ezkutuko altxorrak erosi nabian dabilen jenderik ere bada, eta horiek gehiago fio dira etxera ate joka etortzen zaizkien bitartekari azeriarengan guregan

baino, eta inongo konprobaziorik gabe erosi obi dituzte obrak.

Oteizaren «Caja vacía» eskulturaren lau kopia egin eta hiru saldu dituen zarauztar bikoteak ordea, Juan March

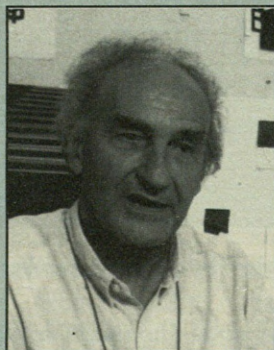
Fundazioa, zehaztu gabeko erakunde bat eta Madrilgo galeria bat harrapatu ditu bere sareetan. Nola uler ditzakegu gure solaskide biek adierazi dizkigutenak, beraz, itzal handiko fundazioa eta galeria batek amuari heltzen diotenean? Ez al dute, bada, iruzurraren aurkako txertoa eskuetan?

Eduardo Txillida: «Kopiarik gabeko obrak egingo balira, akabo faltsifikazioak»

Zure ospeko artista batek ez al die beldur faltsifikazioei?

Ez, eskultura originalak soilik egiten baititut. Behin egin nituen kopia batzuk, baina ez zitzaizkidan gustatu, eta ordudanik ez dut obra bat ere errepikatu.

Grabatuaren alorrean baina, guztiok bizi dugu arriskuak. Artista askok adibidez, tirada egiten den lekuan uzten dituzte plantxak, eta nork ziurtatzen du inork hartu eta erabiltzen ez dituenik?

Nola egin aurre faltsifikazioei?

Kopiak alde batera utzi eta pieza bakarrek obrak eginez. Behin eztabaida izan nuen gai honen in-

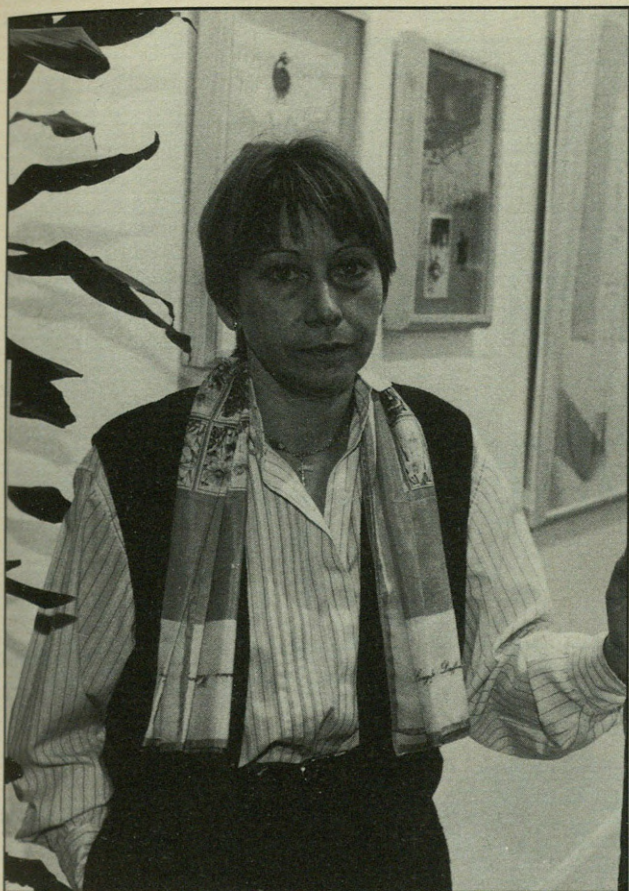
guruan Moreno Galban arte kritikariarekin. Berak kopiak egitea jende gehiagorengana iristeko modua zela defenditzen zuen. Nik zera erantzun nion: ez zela obra biderkatu behar, obra bakarren jabeak biderkatu behar zirela; nola? artegintza publikoa sustatuz. Bide horri heldu diot nik.

Oteizaren ingurukoa, kasu bakana al da?

Baietz pentsatzen dut. Jende baten fede onaz aprobe txatu direla... Betiko kontua.

Originala eta kopiak

GAITZ ororen aurkako txer torik ez behintzat. Oteizaren kasuan adibidez, aipatu eskultura originalak hainbat kopia baditu, autoreak baimenduak, eta honek erraztu die bidea faltsifikatzaileei. Gonzalo Suarezek ziurtatu digunaren ildotik: «Pieza bakoitzari bere deskribapena egiten zaio, zer urtetakoa den, neurrien nondik norakoa, eta bakarra ez denean, zenbat kopia dauden zehaztuz. Obra honekin ordea, azken datu hau ez zegoen ondo zehaztuta». Honi guztiari loturik, Oteizaren

Petra Perez: «Gure bidea indartzen du aferak». (Xouse Simal).

obra ez dagoela babesturik dio: *«Faltsifikatzaileak itzal handiko artistari segitzen dio arrastoa, eta oriotararrenak amarrurako aukerarik ematen du, bere obra ez baitago kontrolatua, ez galeriarik ez fundaziorik ez du atzetik laguntzen»*. Hari batzuk besteekin lotuz beraz, erraz uler daiteke arazoaren mamia, alegia, itzalpean mugitzen den bigarren eskuko merkatuak kopiak onartu ohi dituzten obretan duela jakirik gozoena.

Guggenheimen arriskurik bai?

AFERA honen zipriztinek Bilboko Guggenheim bera busti dute, bere garaian Tubacex enpresak museoari egin zion arte eskaintza batean Zarauzko faltsifikatzaile-

leetarik batek parte hartu zuela kaleratu baita. Ignacio Bidarte Guggenheim Kontsorzioko zuzendariak argitu dizkigu kontuok: *«Eskaintza egin zitzaigun eta atzera bota genuen gure helburuekin bat ez zetorrelako, baina ez da egia inongo faltsifikatzailearik tartean aritu zenik»*. Arte obrak erosteko orduan irizpideak argi dituztela dio: *«Artista bizi denean tratua zuze-nean egitea eta bilda dagoenean oinordekoen bidez edo bere obrak dituen fundazioekin. Bigarren eskuko merkatura ez dugu joko»*.

Faltsifikazioen arriskuari erantzuteko formulak eman dizkigute batzuek eta besteek. Arriskua baina...

J.J. PETRIKORENA

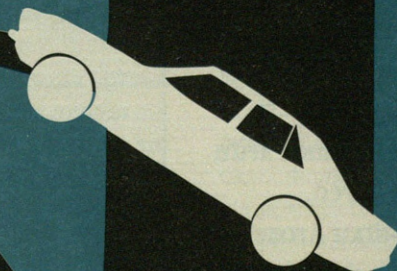
Harry Crews

idazle amerikarraren nobela

AUTOA

euskaratzaileak:
Eduardo Matauko - Kristin Addis

hitzaurrea:
Xabier Montoia

1993an SUSa argitaletxeak euskaraz

1994ean Gallimard argitaletxeak
lehen aldiz frantsesez

espainolez oraindik ezezaguna

Susa

☎ (943) 37 07 38

Estitxu Arozenak Nafarroako txapela jantzi eta gero esandakoak

«Penagarria izanen litzateke guri lekua egitearren zaharrek uztea»

Esaerak dioen modura, hirugarrenean jaso du txapela. Aurreko bi edizioetan txapeldunari itzal eginez aritu ondoren, Estitxu Arozenak erreleboa hartu du Nafarroan, eztabaidari loturik berotu den aurtengo edizioan.

Ustegabeen jaso al duzu txapela, edo saioan zehar antzematen zenuen zure burura joanen zela?

Saioan zehar ez naiz lasaibili, baina uste dut erregulartasuna izan dela sekretua. Jende batek egundoko harrramana lortu du ikusleekin bertso onak eginez, baina gero ez dute maila hori mantendu edo akatsak egin dituzte. Ni, berriz, maila berean aritu naiz.

Aitaren aurretik irabazi du txapela. (A: Garikoitz Garaialde).

Leben emakume txapelduna izateak ezer berezirik esan nahi al du?

Niretzat ez. Emakumea naiz, baina bertsotan ari naiz. Ka-

sualitatea izan da lehendabizikoa izatea, baina hori txapelketetan gabiltzala seinale da, normaltasun batera iristen ari garela adierazten

du. Niri suertatu zait, baina edozeinek irabaz zezakeen lehen txapela.

Zer diozu aurtengoaren mailari buruz?

Nafarroan gaudela kontuan harturik, nahiko maila onekoa izan dela uste dut. Duela bost urtetik honakoak alderatuz gero, gora goaz.

Agurreko bertsoetan ia guztiek aipatu duzue eztabaidaren kontua. Hainbestearinokoa izan al da?

Finalaurrekoan epaimahaiarekin ez nengoela ados aipatu nuen, eta gaur berriro, eztabaida bertsolaritza bizirik dagoen adierazgarri dela esan dut. Ez ordea, aurretik esandakoak estaltzeko, funtsean hori antzematen dudalako baino, hau da, kontuak ez direla duela bost urte bezala; orduan inor ez zen Nafarroako txapelketaz enteratzen, eta orain bai. Eztabaida seinale ona ere bada, beraz.

Eztabaidaren bariantaririk entzun da. Nor dauka arrazoa?

Uste dut guk akatsak egiten ditugun bezala, epaimahaiak ere egiten dituela be-

Saioez galdetu-
ta, «elite bat
dago eta horrek
estaltzen du
Euskal Herria»
esan digu.
(A: Garikoitz
Garaialde).

reak, eta ez direla ez ba-
tzuenak ez besteenak bere
onetik atera behar. Azken
batean, iritzi subjektiboak
daude tartean eta horiek
eragiten dituzte desadosta-
sunak.

**Aingeru Epaltza epai-
mahaikideak erreleboa
traumatikoa gertatzen
ari dela aipatzen zigun.**

Traumatikoa ari zaizkigu
jartzen. Iñigo Olaetxeari fi-
nalaurrekoan egin ziotena
ezin da egin. Subjetibotasu-
nak ondorioak ditu, baina
kasu honetan legez, gazteak
atzean uztea ekartzen ba-
du... horregatik gerta daite-
ke traumatikoa, eta ez gure
jarreragatik, anitzek uste
duen bezala.

**Zerbait aldatu da aurre-
ko txapelketatik bona?**

Txapelketan zehar ez dut
uste aldaketarik egon denik,
txapeldunarena ez bada.
Aurrekoa Bitor zen, hogeita
hamar urtetik gora ditu, eta
nik berriz ez, eta beraz, tx-
apeldunaren adinean pauso
handia eman da.

**Gazteei aukerak eman
beharraz mintzatu dira
Manolo eta Alkat. Biak
txapelketa uztekoak di-
ra. Honek zer esan nabi
du, gazteentzat soilik
behar duela izan?**

Ez. Gaia hagitz polarizatu-
a dago, zaharrak alde batera
eta gazteak bestera. Gaz-
teengan dago etorkizuna eta
horiek aitzinera deitzen
saiatu behar da, baina ez
zaharrak bidalita. Gazteok
aitzinera atera behar dugu,
gure lekua irabaziz eta inork
ezer oparitu gabe. Penaga-
rria izanen litzateke guri le-
kua egitearren zaharrek uz-
tea. Zer lortuko genuke? Gu-

**« Erreleboa
traumatikoa ari
zaizkigu jartzen.
Iñigo Olaetxeari
finalaurrean egin
ziotena ezin da
egin, eta hortik
dator arazoa »**

txiagio izatea eta maila eska-
sagoan aritzea.

**Txapelketak sona biltzen
badu ere, gero urtean ze-
bar oso moteltzen da na-
far bertsolaritzaren oi-
bartzuna. Egoera nola
aldatu?**

Ez da Nafarroako problema
soilik, elite bat dago eta ho-
rrek estaltzen du Euskal He-
rria, eta bertakoek ez dau-
kate aukerarik. Nafarroan,
bestela, saio mordoak egiten
da, ez bertako jendearekin
ordea.

**Bi izen berri burbildu di-
ra aurten. Zaila da uler-
tzen, urtean saiorik egin
gabe, parte bartzera au-
sartzea, ez?**

Txapelketa trapolin bezala
hartu, prestatu eta hortik ai-
tzinera zerbait egiteko as-
moz ausartu dira. Ez dakit
baina, gero honek fruituak
ematen dituen. Niri eman
dizkit.

**Iparralde eta Hegoal-
dea bain urrun al daude
bertsotan? Zertan da ba-
tetik besterako tartea?**

Oso hurbil gaude kilome-
troz, baina urrun ditugu, ez
bertsolaritzan bakarrik, kul-
turari dagokionez, hizkera
ere ez diegu ongi ulertzen...
Gero, hemen gazteak gero
eta gehiago bagara ere, Ipa-
rraldean ez, alderantziz bai-
na, eta hori ez da seinale
ona. Ea hau guztia neutrali-
zaten dugun.

**Nafarroan zu atera zara
txapeldun eta Bizkaia-
Arabakoan Unai Itur-
rriaga. Gipuzkoan gerta
daitekeenaren zain, zer
adierazten du txapela
zuen buruetan egoteak?**

Bertsolaritza ez dela jada ai-
tonen kontua; gero eta gaz-
teagoa antzematen dela
mundu hau, eta hori, gazte
baten ikuspegitik, positiboa
da erabat. Unairen kasuan
ez zen eztabaidarik izan be-
ra txapelduna izan ziteke-
lako, eta izan zen, eta nik
uste dut zaharrak erreleboaz
jabetu direla eta ez dutela
inolako kezkarik.

J.J. PETRIKORENA

Apirilaren 7an hasita, Gotañe-Irabarnen egingo da Xiru 6 jaialdia

Xirularen magia pastoralaren erresuman

Mauleren ondoan dagoen Gotañe herriskan musika jaialdia egingo da apirilaren 7tik 9ra arte. Eta hiru egunez, xirula izango da ikuskizun honen protagonista nagusia. Euskal Herriko eta kanpoko hainbat musikari, abeslari, olerkari eta ikerlari bertaratuko dira ikusleen gozamenerako. «Belatxa» kantua izango da 1990. urtean hasitako jaialdiaren aurtengo gairik garrantzitsuena. Tradiziozko kantu zuberotarra oinarritzat hartuz, partaideek bide berriak jorratu nahi dituzte.

XIRU 6 jaialdia datorren apirilaren 7, 8 eta 9an egingo da Zuberoako Gotañe-Ira-

barne herrian. Hiru egunez, bazter ezberdinetako kantari, dantzari eta margolarien

topagunea bilakatuko da Maule ondoko herri txiki hau. Mixel Etxekopar xiru-

laria eta Beñat Axiari abeslariak bultzaturiko ekitaldi erakargarri honen antolakuntza Gotañe-Irabarneko Abotia elkarteak hartu du bere gain.

1990ean hasitako jaialdia

ZUBEROAKO herriska honetako herritarra den Mixel Etxekopar dugu 1990ean egin zen lehen Xiru jaialdiaren sortzailea. Euskal Herriko zein kanpoko beste musikariekin bildu eta bide berriak zabaltzeko beharra ikusiz, bere herrira etortzeko gonbidapena luzatu zien zenbait xirulari eta kantari *«elkarrekin kreazio berri egiteko, koreografia berriarekin, Zuberoako kantuan oinarrituz»*. Geroztik, jaialdia emendatuz joan da urtez urte. Iaz, Christian Vieusens Bordele inguruko xirulariaren lan berriaren aurkezpena egin zen.

«Belatxa» kantu mota izango da aurtengo edizioaren gai nagusia. «Belatxa», «arranoa» eta beste hainbat doinurekin batera,

Musika harremanetarako bitartekoa

Kontsumo gizartean musika ere kontsumorako gaia bilakatu da. Baina hau ez da beti honela izan. Amerikako herri indiarren artean adibidez, xirulak oso funtzio bereziak betetzen zituen. «Xirula joz, maitasuna adierazi edo ebiztarien itzulera iragartzen da», Eduardo Galeano idazle uruguayarrak kontatzen digunez.

Xiru 6 honetan ere, musikak betetzen duen fun-

tzioaren garrantziaz kontura gaitezke Marie Barbara Le Gonidec emango duen hitzaldiari esker. Ikerlari honek Bulgariako artzainen tradizioak aztertutakoak ditu. Artzain bulgariarrek xirula jotzen dute ardiei egin behar dutena adierazteko, eta ardiek ezagutzen dituzte artzainek xirulatik ateratzen dituzten aide ezberdinak.

Artzaintza mundua eta musikaren arteko lotura

hauek Euskal Herrian ere ematen ziren. Zuberoan doinu ezberdinak ematen zituzten 48 joare mota erabiltzen zituzten artzainek. Beñat Axiarik dioenez, *«beharra eta artea lotuak dira kasu bontan. Beharra zeren eta lainoa delarik jakiten abal baita ardiak non diren, eta artea zeren joarea hautatzen baita artzainak entzun nahi duen doinuaren arabera»*.

«basa ahaideak» ditugu, Zuberoako tradizioan oinarritutako hitzik gabeko kantuak, alegia. «Basa ahaideak»-ek gizakiak txorriaren hegaldia ikustean sentitzen duen mirestasuna eta barruan pizten zaion zirrara adierazten ditu.

Ahotsetik xirulara

«BASA AHAIDEA» herriko kantu zuberotarraren aberastasunaren froga dugu. Mendez mende bizirik irautea lortu du tradizio sakon honek. «Belatxa-n, berez, kantua bada ere, Mixel Etxekoparrek xirula ahotsaren ordezkotza gisa erabiltzea lortu du. Berak azaltzen duenez, «pixkanaka obartu naiz zein loturak ziren boza eta xirularen artean. Xirulak badu Zuberoako kantuen ber izpiritua. Lehen xirulariak kantariak ziren eta lotura naturalki egiten zen».

Ikuskizuna Gotañeko kirolgelan emango da. Hegalaldiaren askatasuna lau pareten artean nekez sentitekeenez, kirolgela apaindua izango da Gonzalo Etxeberria eta Uztaro arte tailerreko bere lankideen eskutik, kantuak adierazi nahi duena ikusleek hobe kiango berengana dezaten.

Jaialdiaren egun bakoitzari eginkizun ezberdina dagokio. Ostiralean mintzaldia izango da, larunbatean kontzertua eta igandean festa. Ostiral arratseko mintzaldian, hainbat olerkari, ikerlari eta musikariek hartuko dute parte: Beñat Axiari,

■ Zuberoako Gotañen aski ezaguna da 90az geroztik xirula festa.

Bernard Manciet, Joxean Artze eta Jean Mixel Bedaxagar, besteak beste. Junes Cazenave pastoral-idazlea ere bertan izango da. Luzien Etxezaharreta kazetari ezaguna animatzaile gisa arituko da gaudiaren zehar.

Aurretik, egunean zehar, eskolako haurrentzako ibilaldia egingo da Gotañeko basoan barrena. Bertan zenbait animazio eskainiko zaizkie. Koldo Ameztorein ipuinak, xirulariak eta kantariak entzun ahal izango dituzte haurrek. Ibilaldi honen inguruko azalpenak eman dizkigu Etxekoparrek: «Ber izpirituan egiten dugu. Ez da berdina xirulari bat edo kantari bat entzuten baduzu oibanean, edo lau

pareten artean. Haurrek ere are emozio handiagoa sentitzen dute kanpoan direla».

Arratseko 9etan hasiko den larunbateko kontzertuak eskaintza zabala ematen du partaidetzari dagokionez. Mixel Etxekopar eta kantari zuberotarrez gain, Pedro Soler gitarrak jolea eta Kepa Junkera trikitilariak ere parte hartuko dute, besteak beste. Aipagarria da, beste aldetik, Said Nissia Kabiliako (Algeria) abeslariaren presentzia. Dantzak ere tarte nabarmena izango du, Koldo Zabalak eskainiko baitu berak moldatutako «arrano» kantuen koreografia.

Igandeko jardunaldia musikariek alaitutako mezurekin hasiko da. Ostean, pilota partida jokatuko da. Bazkarian ere musika eta kantua izango ditugu nagusi. Arratsaldeko lauretatik aurrera, hainbat musikari eta kantarik ikuskizun alaia eskainiko dute. Beñat Axiari-

ren kantuez gain, txistulariak, soinu-joleak, xirulariak, atabalariak eta gaiteroak entzun ahal izango dituzte bertaratuko direnek.

Jaialdi honen atzean dagoen filosofiari dagokionez, antolatzaileek oso argi daukate tradizioa ez dela ulertu behar ikusmolde mugiezin batetik. Beñat Axiariren ustez, «tradizioa ez da guretzat altxor bat, lur azpian edo bankuan gordetzen dena, indarra baizik. Indar horrekin gure bidea segitu behar dugu. Filosofia mailan, gure kulturaren indarrak baliatu behar ditugu. Hori da gure abentura... abentura baita».

Beñat Etxekoparren ustez, «tradizioa ez da inoiz izan argazki butsa bezala, beti izan da aurrera joateko bidea, eta hori nahi genuke bultzatu». Apirileko jaialdiak aurrerapauso bat izan beharko luke bide honetan.

BEÑAT AXIARI

JOXE JOAKIN DEL CURA

«Tradizioa ez da guretzat altxor bat lur azpian edo bankuan gordetzen dena, indarra baizik. Indar horrekin gure bideari segitu behar diogu»

Daniel Lazerus, Los Angelesko soinu teknikaria IZren grabazio estudioetan

«Soinuarekin eskulpitu eta marrazten dugun ingeniariak gara»

Txoro txoro maitemintzeak zer egiten duen! Michael Jackson, Steve Wonder, Diane Ross, Quincy Jones edo Joe Cockerren moduko musikariekin batera aritzetik, IZren grabaketa estudio xumeetara igaro zen. Daniel Lazerusek ez du gustuko teknikari hitza, soinu ingeniaria da. Konponketa tekniko soilak ez baizik eta, intuizioa lagun, soinuarekin marrazten saiatzen dela adierazi baitigu Los Angeleskoak.

Zer egiten du estatubatuar batek Euskal Herrian?

Txoro txoro maiteminduta. Donostiako neska zoragarri batez maitemindu nintzen, eta hemen naiz. Garai batean kantitatek mugitzen ninduen, dirua pilatu nahi nuen. Egun, ordea, bizitzakalitatea estimatzen dut.

IZk Amasan duen grabaketa etxera iritsi aurretik zertan aritu zinen lanean?

Musikaria nintzen. Hasieran bateria jotzen nuen Los Angelesko musika talde ezberdinetan; geroago, berriz, teklatuaren atzean. Ondoren, Hollywoodeko grabazio etxe ospetsu batean sartzeko aukera izan nuen, baina ez musikari edo tek-

nikari gisa, bestelako zereginetan baizik: lurra garbitu, hautsontziak hustu... Lan hari esker, grabazio ingeniariari laguntzen hasi eta laster zenbait disko eta filme proiektuetan parte hartu nuen. Berehala, nire nahasketa produktora nuen.

Musikari bandiekin batera aritzeko parada izan duzu.

Joe Cocker, Steve Wonder, Diane Ross, Quincy Jones, Michael Jackson eta beste hainbatekin lan egin dut eta

nire bizitzan esperientzia oso garrantzitsua izan da.

EEBBetatik al datoz doinurik entzumenak?

Han jaio eta hazi nintzen, ez naiz agian pertsona egokiena horri erantzuteko. Lehen bizitzeko leku bakarizat nituen EEBB. Egun, Euskal Herrian bizi naiz, eta maite dut. Baina ohartzen naiz, ezagutu dudan jendeagatik, euskal musikariek EEBBetako musika asko erosten dutela eta beraz, baietz erantzun dezaket.

«Joe Cocker, Steve Wonder, Diane Ross, Quincy Jones, Michael Jackson eta beste hainbat musikari ospetsurekin lan egiteko aukera izan nuen eta nire bizitzan oso esperientzia garrantzitsua izan da»

Zein da, zehazki, grabaketa teknikari baten eginbeharra?

Herri honetan gutaz hitz egitean teknikari hitza aipatzen da. Alabaina, beste herrialde zenbaitetan gu ingeniariak gara; soinuarekin marrazten dugun jendea. Zenbait nahastaile eta teknikari benetako artistak dira; abestia eskulpitu eta marrazten dutenak. Gisa horretako kantuak entzutea zoragarria da, soinuaren sakonera guttia jasotzen baitute. Nahi izanez gero konponketa teknikoak oso azkar landu ditzaket, baina ez da hori garrantzitsuena. Intuizioarekin batera lortzen den zerbait da, sormenari dago-kiona.

Grabaketan ari zarela, zure irizpidez jardun al dezakezu?

Nahasketa ingeneritza dut gustuko. Hau da, koproduzitzea eta beraz, lana zein bidetan zuzendu nahi dudan esateko aukera dut. Froga ugari egiten ditut. Nire karrerako une honetan, esperimentatzeko tartea badut.

Erosoagoa litzateke agian, eguna joan eguna etorri, era berdinean lan egitea, horrek ziurtasuna eskaintzen baitu. Hala ere, nahiago dut ertzetan egon eta uneoro ideia ezberdinak garatzea. Horregatik, beti ikasten ari naiz.

Soinu teknikarien lanak musikarientak adina garrantzi al du?

Garrantzi edo pisu bera bai, baina ezberdina da. Ziur naiz Pink Floyd edo antzeko taldeei galdera hori eginez gero baietz erantzungo lukezela. Beraiek kontu handiz hautatzen dituzte profesionalak, azken batean euren osatutako lana soinu egokiz entzun nahi baitute.

Produktuaren azken talde-jukerak, zenbateraino alda liteke, teknikarien eraginez, musikariek aurrez pentsatutakoa?

Adibide batez azalduko dut. The Beatles ikaragarriak ziren. Lau abeslari eta musikari bikainek osatzen zuten taldea. Izatez, ordea, bosgarren *beatle*-a ere bazen: George Martin. Honek soinuak nahasten zituen, baina musikaria ere bazen. Euren nahi zuten moduan grabatzeko abildadea zuen. Izan ere, teknikari batek ez du soilik soinu ingeneria izan behar. Produktua ongi irtingo bada, musikaz jakitea

Amasako baserrian oso gustura dagoela esan digu Daniel Lazerusek. (Arg: Alberto Elozegi).

ezinbestekoa zaio. Nik soinuekin esperimentu arraroak egitea atsegin dut: mikrofona hartu eta beste leku batera eraman eta ohartu akaso soinu kalitate hobeak erakusten duela.

Amasako baserri hau bautatu du IZk grabazio etxe. Honelako lekuak al dira grabatzeko egokiak?

New York hiria erdian dagoen zarata guztiarekin ez da erraza grabatzea. Atsedenerako bost minutu hartu

eta kalean bi mila pertsona pizza zati bat eskuratzeagatik borrokan ikusten dituzun leku batek ez ditu lana egiteko baldintza onenak eskaintzen. Ingalaterran ere ezagunak dira baserri antzeko grabaketa etxeak eta oso aproposak dira guk ditugun beharretarako.

Euskal Herriko musika ezagutu eta lantzeko aukera izan duzu. Zer iritziz diozu bertako musikari?

Ruper Ordorikarekin proiektu batean aritu naiz

eta izugarri gustatu zait. Une honetan, berriz, Egan taldearen diskoarekin nabil eta oso jende gaztea topatu dut bertan. Nire iritziz, Euskal Herriko musika garapen bizia izan du oso tarte laburrean. Halaber, talde euskaldun gazteek beste herrialdekoek baino aukera murriztagoak dituzte. Hala ere, talde ugari daude eta ari dira sortzen, eta lanerako beti prest gainera.

MAITE ARTOLA

ABISATZEN DUENA EZ DA TRAIIDOREA

**Azken bost urteak Ruandaz abisatu dugu.
Orain Burundiri buruz abisatzen dugu**

Axolarik ez bazaizu, harpidedun egin
Informazio gehiagorako dei:
91/531 25 09

AMNISTIA
INTERNACIONAL

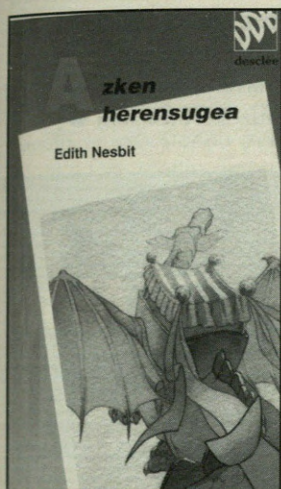

ADOLFO

HERRI

LARRUN 23
LASTER DUZU SALGA
berri bat
MEGI ■ POLITIKA: Ezker
ZABALET ■ HISTORIA: Euskal
toriofiaz. IOSU CHUECA

LIBURUAK

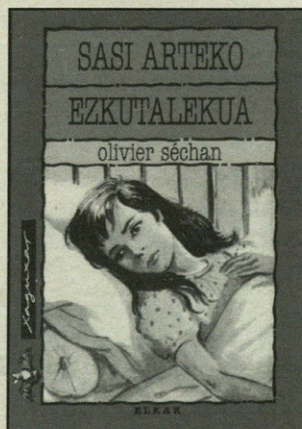

AZKEN HERENSUGEA
EDITH NESBIT
ITZULPENA: IDOIA

GILLENEA
DESCLEE 43 or.

Britainia Handiko haur literaturan klasikoa, emakume hau. Hasieran, helduentzat istorio laburrak idatzi arren, haur literaturari esker lortu zuen arrakasta.

«Ondotxo dakizue garai batean herensugeak autobusak bezain arruntak zirela...». Liburuaren lehen hitzak horiek. Printzesak herensugearengana joan beharra du, geroxeago printzeak bera askatzeko. Baina printzesak ez du gustuko ideia hori. Gainera, azken herensugea da. Printzearekin leize-zuloan abiatu eta... ●

**SASI ARTEKO
EZKUTALEKUA**
OLIVIER SECHAN
ITZULPENA:
JOXANTONIO SARASOLA

ELKAR, XAGUXAR 174 or. Montpellierren jaio zen Olivier Séchan. Langintza asko probatutakoa bera: irakasle, itzultzaile, liburu argitaratzaile... Makina bat liburu ere idatzi du gaztetxoentzat eta horietako bat hau.

Basetxe batean erabat bakarturik osabarekin bizi da Klara. Frantxua, berriz, istorioko ausarta. Klararen bizitza misteriotsuak jakinmina piztu dio Frantxuari eta haren etxera abiatzen da. Osabak Klara erabat menpean zeukala ohartzen da gainera. Azkenean, osaba zakarraren bihotza biguntzen ikusiko du irakurleak ●

PAKO ARISTIREN BEGIETAN

Aukera galdua

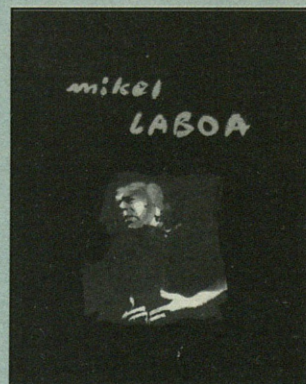
Mikel Laboaren inguruan folklore moduko azakeria asko antolatzen ditu jendeak, Mikel gizon ona baita eta borondate onez hartzen baitu asmo ezberdinekin hurbiltzen zaion jendea, baina susmoa daukat oraindik inork ez duela lortu benetan isladatzea Mikelen arteak duen garrantzia eta aberastasun osoa. Mikel oso pertsona inportantea da Euskal Herriarentzat, uste duguna baino gehiago, baina ez da erraza bere konplexitate osoa jasotzea.

Liburu honen beharra nabarmena zen, eta hemendik aurrera ezinbestekoa bilakatuko da, ni asetu ez nauen arren. Zatirik nagusia Pello Urzelaireren biografiak osatzen du: informazio bilerketak onak da, baina idazkera estiloa hotzegia gertatzen da hain gizon beroa erretratzeko orduan. Faltan somatzen ditut Mikel beraren hitzak, pasadizoak, anekdotak, pertsona bati buruz hain-

beste esan dezaketen zertzelada txikiak. Aitzakia gisan esaten da Mikel ez dela teorizazioen zalea izan; Mikelek badaki gauzak teorizatzen, zertxobait kostatzen bazaio ere. Orduerdian dena espikatu beharrean, bi egun behar dituen horietakoa da, eta bere ondoan pasatako denboraren konplizitatea da biografia honen hutsunerik nabarmenena.

Ondoren datozen testuek ikuspuntu anitzagoak eskaintzen dituzte, berotasunarekin batera, batez ere Itxaro Bordak eta Xabier Montoiak idatzitakoek.

Argazki bilduma da agian liburuaren aportaziorik baliagarriena, pertsona baten bizitza osoko argazkiek frogatzen dutelako gaur egunean pertsona horrekiko dugun imajinaren benekotasuna edo faltsokeria. Laboak gaztetan zeukan irrifarre gozo eta xarmanta ikusirik, bere egungo gozotasunaren iturriak ur garbietatik edaten duela dakusagu.

MIKEL LABOA
AEK ETA ELKAR

Baina aitor dezadan egia, amaieran bada ere: neuk ere izan dut proposamen bat edo beste Mikeli buruzko liburu bat prestatzeko, eta ez naiz ausartu izan. Aitor diezaiegun bada liburuaren egileei lan zail honekin ausartu izanaren meritoa.

Javi Cillero Goiriastuena

Eddy Merckxen gorpila

EDDY MERCKXEN GURPILA

JAVI CILLERO
GOIRIASTUENA

AUSKALO-EREIN, 52 or. Javi Cillero 1993ko Lizardi saria irabazi zuen (berak eginiko Mark Twainen «Hdleyburg usteldu zuen gizona» liburuaren itzulpena artean kaleratu ez zelarik). «Eddy Merckxen gorpila» dugu, baina, bere lehenengo sor-lana.

Eddy Merckx izan nahi zuen mutikoak, baina artean bizikletarik eduki ez. Orduan, Joxe kanpotarra heldu zen Bilbora. Berehala bideratu zituen urratsak mutikoak Joxeren atzetik. Joxeren etxabehea, neska txusterren irudiak, kaleko jolasak eta ihesaldiak... ●

ELGOIBARREN

astekariaren 100. alea

Orain dela bi urte pasatxo, Olentzeroren zakuarekin batera, iritsi zen Elgoibarrera aldizkari hau. Ordutik, ezin esan aste bakar batean ere hutsik egin duenik; ostiralero Elgoibarko eta Mendaroko etxe gehienetan izaten baita. «ElgoiBARREN»ek oraintsu egin duten ikerketa batek dioenez, gainera, elgoibartar gehienek irakurtzen dute astekaria.

«Nola egiten dugu BARREN astero?» izena darman erreportaiak zabaltzen du astekariaren ehungarren alea. Horrezaz gain, herri-tarrek ere astekariari buruz euren iritzia adierazteko aukera izan dute, kaleko inkestan luzatu dizkieten galderei esker ●

Joxemiel Mendizabal - Miel Antton Barandiaran

Lazkao txiki gizon txikiaren haunditasuna

LAZKAO TXIKI GIZON TXIKIAREN HAUNDITASUNA

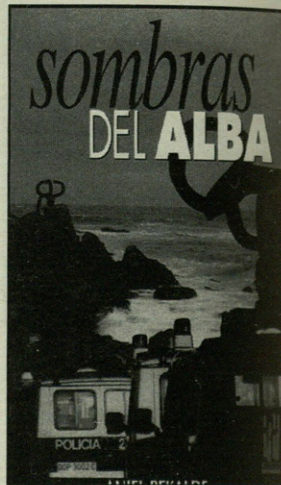
JOXEMIEL MENDIZABAL eta MIEL ANTTON BARANDIARAN
EREIN 140 or.

«Aralarko muino batean txoritxo bat entzun dut elorritxo batean kantuan, eta txoritxoak zure bertso doinu ederrenak kantatu ditu, eta doinuen oihartzunak Euskal Herri osora zabaldu ditu...» idatzi du norbaitek Lazkao Txikiz.

Jose Migel Izqueta Kortajarenak, Lazkao Txikik, bere bizitzan zehar sortu edo bildutako pasadizo, ateraldi eta txiste entzutetsuenak azalarazi ditu liburu honek. Ez da lan antologikoa, baizik eta Lazkao Txikiren ezagu-

tzarik ez zutenei ezagutarazteko, eta ezagutzen zutenek bere pasarteak gogora ditzaten dago pentsatua.

Liburua, oinarritz, euskara batuan idatzi bada ere, zenbait hitz eta esaera Goierriko euskararen ageri dira, eta bakarren batzuk Lazkaomendi auzoko euskararen ●

SOMBRAS DEL ALBA

ANJEL REKALDE

TXALAPARTA 201 or.

Anjel Rekaldek oso ondo ezagutzen duen bizitza islatzen du «Sombras del Alba». Izan ere, borrokarako konpromezua hartu duten hiru gazteren bizipenen haririk osatu du tolosarrak, Donostia kokagune duen eleberri hau. Fikziozko kontakizuna izan arren,

AUKERA
ZABALA!!

ARGITALPEN BERRIAK

"TXOR TXOR" BILDUMA

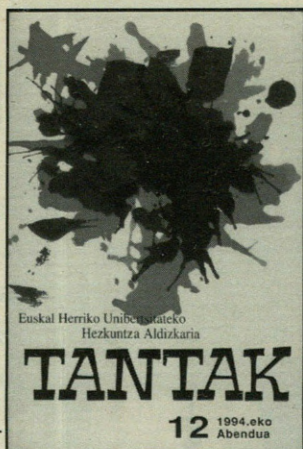
- TXOR-TXOR 6 PROZEDURA KUADERNOA I
- TXOR-TXOR 6 PROZEDURA KUADERNOA II

Pasiotarrak - 48290 ● EUBA ☎ 6308036 FAX: 6308028

errealismoz beteriko pertsonaia eta egoerak erakusten dira.

1957. urtean sortu zen Anjel Rekalde. Gazte gazte-tandik militantzia politikorako hartu konpromezua tarteko, espetxe frankistetan sartu zuten behin baino gehiagotan. 1977an atera eta Iparraldera erbesteratu zen Rekalde. Handik lau urtera, baina, ostera espetxeratu egin zuten. Caceresko ziegatik luma astinduz amaitu du oraingoan, eskuartearen dugun liburua.

Kazetaritzan lizentziatua, «Sombras del Alba» Txalaparta argitaletxearekin kaleratu duen hirugarren liburua du. Aurrez, «Herrera prision de guerra» (1990. urtean eta «Dorregarai» (1992an) idatziak ditu ●

TANTAK
EUSKAL HERRIKO
UNIBERTSITATEKO
HEZKUNTZA ALDIZKARIA.

250 or.
1994. urteko abenduaren datatzat datorkigun «Tantakek» hainbat idazleren artikulua ezberdinak biltzen ditu. Hamaika artikulua mardul. Euskal Herriko Unibertsita-

teak kaleratzen du aldizkaria eta norberak bere artikulua bidaltzeko aukera ere eskaintzen da.

Ingurugiroa eta elebiduntasuna ditu hizpide, besteak beste Tantak ale honek. Elebiduntasunaz ari diren erreflexioek betetzen dituzte, hain zuzen, liburu honen orrialderik gehienak ●

«**MARTXAUNDI 2**» Tolosako Galtzaundi Euskararen Taldearen kultura atalak bultzatuta, kalean da jada «Martxaundi 2» maketa. Tolosa eta inguruko hainbat herritako musika talde ezberdinek parte hartu dute bere osaketan. 700.000 pezetako (30.000 libera inguru) aurrekontuarekin, mila kopia atera dituzte eta 600 pezetaren truke ipini dute salgai.

Rebeldy Tximak, Marruma, Deabruak Teilatueta, Jo Ta Okupatu, Hard Maon, Trikitri, The Window Ventanas, Hartu ta Sartu's Band, Uncles Mussels, Atila y los Unos, Soraio, Waika eta Parkingsong's taldeen doinuak biltzen ditu «Martxaundi 2-k» ●

**aizu!ren harpidedun
izan nahi dut!**

Izen abizenak.....
.....
Helbidea.....
Tnoa..... P.K.....
Herria.....
Herrialdea.....
Bankua.....
.....
Sukurtsal zka.....
Kontu zka.....

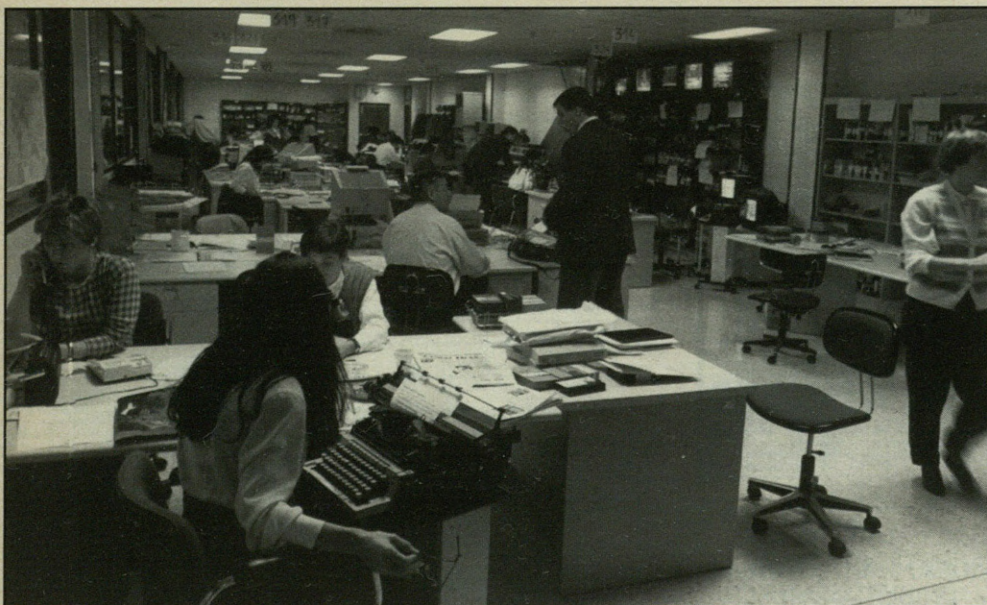
Urte osorako harpidetza:
Hego Euskal Herria: 6.300 pta.
Ipar Euskal Herria: 11.300 pta.
Atzerria: 11.3000 pta.

Diputazio kalea, 3 - 1. goa
40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

**Morales! Ez baduzu AIZU!ren azken alea
lortzen akatu egingo zaitut!**

**Baina nagusi,
agorturik dago!
Snif!**

Bost kazetarik lan egiten dute ETBk Donostian duen korrespontsalian. (Arg.: Garikoitz Garaialde).

Informazioa non, ETBko kazetariak han

Komunikabide guztietara kanpoko berriak informazio agentzien bidez iristen badira ere, oso garrantzitsua da irudiak eta informazio gehiago lortzeko zenbait lekutan korrespontsalak izatea. Zazpi gunetan hogeikazetari dauzka Euskal Telebistak. Korrespontsalian badaude ere, beharrezkoa denean, leku batetik bestera mugitzen dira kazetariok.

EUSKAL Herrian, Bilbo, Donostia, Iruñea, Gasteiz eta Baionan eta Euskal Herriko kanpo Madril eta Bruselan dauzka korrespontsalia ETBk. «Guretzat hauek dira informazioa jasotzeko punturik garrantzitsuenak», azaldu du Mikel Urretabizkaiak. Madrildik Estatuko informazio garrantzitsuen biltzen dute eta Europakoa Bruselan. Bartzelonan ere Euskadi Irratia eta ETBrentzat lan egiten duen kazetaria dute.

Estatuko beste lekuetako

irudi mailako informazioa lortzeko Fortarekin harremanetan dago ETB. «Galia, Katalunia, Madril, Andaluzia eta Valentzia ez dugu korrespontsalik, baina Forta dela medio, luxuzko korrespontsalia direla esan daiteke», adierazi du Urretabizkaiak. Madrildiko korrespontsalia Fortaren egoitzan dago, Gasteiz eta Bilbokoak Euskadi Irratiarekin batera, Iruñekoak hiririk kanpoko soto batean, Donostiakoa Miramonen, Merkatal Ganbaran, FR3ren

ondoan Baionakoa eta IPIn, nazioarteko prentsa zentroan Brusselakoa.

Korrespontsalietako kameraren kontratazioa normalean konkurtsora ateratzen dute. Hala ere, korrespontsalia bakoitzean ETBko talde bat egoten da.

Emanaldietarako azpiegiturari dagokionez, Madrildiko eta Euskal Herriko korrespontsalia bakoitzak bere editaia gela du, eta bidali aurretik albisteak editatzen dituzte kazetariak. Duplekaxak egiteko estudio txikia

ere izan ohi dute. Estudio guztiak oso antzekoak dira eta hauei esker Iurretako informatiboarekin zuzeneko konexioak egin daitezke. Batez ere elkarriketak egiteko funtzionatzen dute zuzenean. Elkarriketatutak Iurretara ezin duenean joan, korrespontsaliaiko estudio txikitik zuzeneko konexioa egiten da.

Hiru ordu zuzenean informatzen

12.30-ETATIK 15.30etara zuzeneko programa egiten du ETBk eta hiru ordu hauek betetzeko informazio asko behar da. Hau dela eta, asko erabiltzen da korrespontsalia guztietatik iristen den informazioa.

Askok diote telebistak ez duela irratia arintasun eta azkartasuna. Irratiko kazetaria telefono mugikor batekin mugi daitekeen bitartean, telebistak ekipamendu handia mugitu behar du eta hori oso garestia da. Albiste baten jarraipena egin ahal izateko kamerak eta lan taldea leku batetik bestera mugitzea oso garestia da.

Guztira hogeik dira ETBk Euskal Herrian eta atzerrian dituen korrespontsalak: Rosa Zufia, Hasier Etxeberria, Arazeli Loinaz, Rosa Diez eta Arantxa Larrañaga Donostian; Itziar Azpeitia, Iñaki Olano, Arantza Azpeitia eta Koro Astigarraga Gasteizen; Ibon Idigoras, Begoña Zubietak eta Ester Udaondo Bilbon; Felipe Rius eta Joseba Balerdi Iruñan; Guillaume Irigoien eta Inma Albarez Baionan; Felipe Etxebarria eta Maria Jesus Gerra Bruselan; eta Uxue Barkos eta Juan Karlos Etxeberria Madrilen.

AINHOA GERRA

Karlos Panera: «Zail da telebistan komedia ez den zerbait egitea»

Badira hamabost urte Maskarada taldeko zuzendaria dela. Beti egon da antzerki munduan sartuta eta zineman ere lan egin du, «Segoviako ihesa» eta «Urte ilunak» filmeetan. «A ze parean» izan du telebistako zuzendari lanetan estreinatzeko aukera, baina ez da hori telebistan aritutako lehen aldia, «Bi eta bat» en ere aktore gisa parte hartu baitzuen.

Medio ezberdinetan lanean arituta, ikusleek non adierazten dute eskerrik handiena?

Medio bakoitzak bere erantzuna du. Antzerkian normalean erantzuna bat-batekoa da, zuzenagoa. Telebistan askoz ere arraroagoa da. Zailagoa da jakitea publikoaren jarrera zein den eta, agian hotzagoa da. Hala ere,

telebistak botere handia dauka. Erantzuna jasotzeko denbora dextente igarotzen da baina arrakasta izanez gero, indarra handiagoa da. **Telesail bonen gidoia Ingalaterrako beste telesail batean dago oinarritua...** Hala da. Istorioa asmatua zegoen eta bagenekien horrek funtzionatu egin behar zuela.

Ingalaterran arrakasta nagusia izan du telesailak eta itxura batean, bermen ez bainbeste...

Niri esan didatenez audientzia maila nahiko ona izan da. Aurten «Goenkale»-k eraman du arrakasta handiena, baina gu nahiko pozik gaude eta produktora zein ETB ere gustura daudelakoan nago. Hasieran, telesail honek jarraitzeko hitz egin genuen baina beste telesail bat dago produzitzekotan eta...

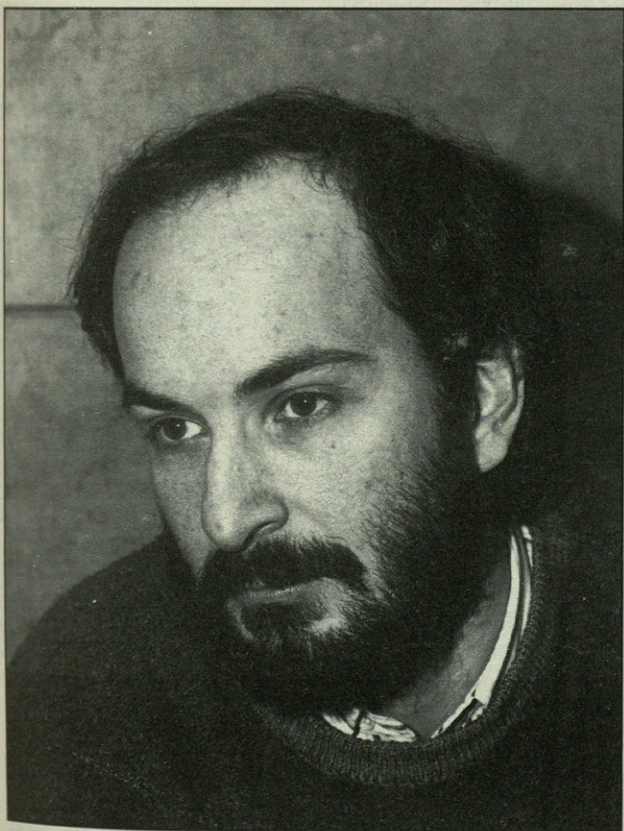
Komedia da zure espezialitatea, ala horrela egokitu da?

Maskaradan asko landu dugu komedia. Gure azken lanetako bat, «Marxkarada» ere komedia zen. Hori da normalean landu duguna. Baina beste gauza dramatikoagoak ere egin ditugu.

Egun, zail da telebistan komedia ez den zerbait egitea. Hemen eta leku guztietan telebistek gauza homologoak bilatzen dituzte.

Aurrerantzean zein proiektu dituzu?

Orain oso lanpetuta gabil-tza, Arriagan gaude. Proiektu berriak asmatzen ari gara. Eta baliteke telebistan ere zerbait ateratzea. Oraindik ez, baina ikusiko dugu datorren urterako edo...

«Aurten 'Goenkale'k eraman du arrakasta handiena, baina gu

TXORI BATEK

ESAN DIGU

Basarriri buruzko dokumentala prestatzen ari da ETB. Artxiboko irudi grabatuak hartu eta hiru ordu laurdeneko dokumentala moldatzen ari da Maite Odriozola. Batez ere elkarriketak dira erabilitako materiala. Grabaturiko bertsoak erabili nahi izan dituzte, baina oso gutxi daude irudiak dituztenak.

Dokumentalak bi zati dauzka; lehen zatian Basarriren bizitza eta izaera agertzen dira eta 1985tik aurrera egin zaizkion omenaldietan grabaturiko bertsoak bigarreanean. Emititzeko data oraindik ziurtaturik ez badago ere, ziurrenik apirilaren 12an ikusiko dugu dokumentala.

Gaueko «Gaur Egun» informatiboa aurreratu egingo

da apirilaren 10etik aurrera. Orain gaueko hamaika terdietan Xabier Euzkitzek aurkeztu duen «Gaur Egun» albistegia zortzi terdietan izango da hila-ren 10etik aurrera. Aldaketa honek, «Goenkale»-ren ordutegian ere izango du eragina; aipatu bi saioen artean «Dragoi Bola Z» marrazki bizidunak eskainiko dira eta hamarretan hasiko dira Lasatarren gorabeherak.

Gaueko 23.50etan, «Gaur Egun Kirolak» informatiboa eskainiko du ETBk.

AINHOA GERRA

■ Niko Etxartek bere aitarekin batera abestuko du «Kantuz Bizi»n

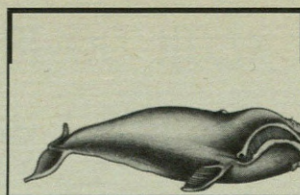
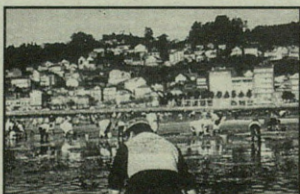
«Elhür lümak» kantua abestuko dute elkarrekin Etxart aita-semeak Imanolek aurkeztzen duen saioan. Beste abeslari ezagunak ere entzun ahal izango ditugu «Kantuz Bizi»n: «Zugana Manuela» abestuko du Urkok, «Komunikazioa, inkomunikazioa» Mikel Laboak, Maria Eugenia Etxeberriak «Xoriñoa kaiolan» eta Oskorri taldeak «Euskal Herrian Euskaraz». Xabier Letek «Egun batez» poema irakurriko du. Aurkezle lana betetzeaz gain, «Zuek hil zinteten» kanta ere abestuko du

Imanolek. (Ostirala, 10a, 23.00etan)

■ «Arrantza» dokumental serie berria hasi da larunbatetan

Arrantzaren historia azaltzen du ordu erdiko 14 kapitulu dauzkan serie honek. Ferran Llagosterak zuzendu du eta ETB, TVG, TVE-3 eta Canal Sur-en artean produzitu dute.

Arrantzaren mundua gertu-gertutik jarraitu dute serie hau egiteko: nola arrantzatzen den, non eta nola saltzen den eguneroko arrantza, arrantzaren inguruan dauden istilu eta tirabirak... (Larunbata, 8a, 13.30etan)

■ Gaizka Aranguren ek intsumisioari buruz hitz egingo du Iparran

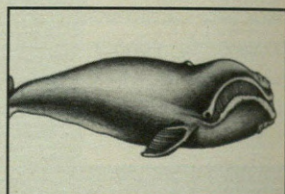
Duela gutxira arte «Iparraren» aurkezlea izandako Gaizka Aranguren gonbidatu dute osteguneko saioa. Intsumiso izateagatik kartzelan pasatu zituen lehen bederatzi egunak kontatuz idatziriko liburuska aurkeztuko du kazetari nafarrak.

Beste liburu bat ere aurkeztuko dute, Antonio Muñoz Molinak argitaratu berri duen «Ardor guerrero» liburua mintzatuko da. Iparraldeko «Txakun» taldeak ere disko berria atera du eta taldeko partaideak elkarriketatuko dituzte. (Osteguna,

6a, 00.25etan).

■ Bale munduan hiltzailearen murgilduko gaitu «National Geographic»-ek

Animalien ohiturak eta beste hamaika gai interesgarri plazaratzen dizkigu astero «National Geographic»-ek. Bale hiltzailearen mundua bai, baina mundu hori balearen ikuspuntutik erakutsiko digu erreportaiak. Itsas erretzean propio antolatzen diren ikuskizunetan ikusi ahal izan ditugu orkako. Dokumentalak, ordea, itsasoan aske bizi diren baleen bizitza erakutsiko digu. (Asteazkena, 5a, 22.30etan).

Z A P P I N G

Zinema eta Bideo Eskolak emisioak zabaltzeko akordioa sinatuko du

Andoaingo Zine eta bideo eskolak Eusko Ikaskuntzarekin konbenioa sinatuko du aurki Euskal Herriko Unibertsitatean lanak emititu ahal izateko.

Pasatu den udan, Udako Unibertsitatean hasitako esperientzia dugu hau. Egunero ikastaro desberdinetako ponentzia bat edo bi emititzen zituzten.

Emisio puntual hauetaz gain, Unibertsitatearekin kolaborazioan fakultate desberdinetan dauden ekintzak plazaratzen ditu eskolak. Egun bat eskaintzen diote fakultate bakoitzari.

■ Iuko Joseba Ugalde zerrendaburua elkarriketatuko du Mikel

Irizarrek Arrasate Telebistan

Esan bezala, Udal hauteskundeak dirrela eta, martxoaren 29an alderdi desberdinetako zerrendaburuekin hitz egingen eta elkarriketatzen hasi zen Arrasate Telebista. Gaueko hamar gutxietatik aurrera eta ordu erdiz, zerrendaburuen planak zeintzuk diren jakin ahal izango dira «Ni alkate» saioari esker. Ostegun honetan, IU alderdiko zerrendaburua den Joseba Ugalderekin hitz egingo du Mikel Irizarrek.

■ 1958. urtean mundu osoan izandako gertaera garrantzitsuen errepasoak egingo du «Cronica sentimental» saioak

Euskal Herria eta mundu osoan arrastoa utzi duten 1950. eta 1975. urte bitarteko mota orotako gertaeretatik itzulita ematen du astelehen gauetan, bederatzi terdietan ETB-2k taularatzen duen «Cronica sentimental» saioak. Horren ezaguna ez den 'beste historia' azaltzea da programa honen helburua.

Hilaren 10eko erreportaiak «1958, chupa-chups-a eta zaku moda» izenburua dauka eta Iñaki Linazasoro eta Jose Javier Rapha izango dira saio honetako gonbidatuak. Besteak beste, honakoak dira jorratuko diren gaiak: De Gaullek bosgarren errepublika aldarrikatu zuen Frantzian, Chupa-chupsa komertzializatu zen, Mutrikun izugarritzko sutea gertatu eta lehen aldiz Olentzerok Iruñeko kaleak zeharkatu zituen.

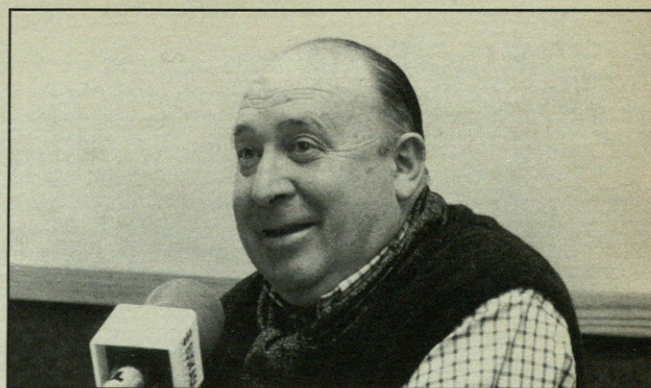
Uhinen bidezko mediku kontsultak

Euskal irratietan astero euren tartetxoa izaten dute medikuek. Goizetan izan ohi da eta gaia azaldu ondoren, entzuleen galderak erantzutea da ohizkoena. Aktualitateko gaiak modu ulerkorrean azaltzen saiatzen dira medikuok.

JULIAN Bereziartua izena du Euskadi Irratian asteazkeneko hitz egiten duen mediku azpeitiarrak. «Goizean Behin» saioan hasi zen baino Mari Karmen Odriozolaren saiora pasatu da orain. Zirujaua bada ere, denetarik dakien medikua da Bereziartua. Komunikatzeko duen gaitasuna dela eta, entzulea lasaitu egiten du.

«Julian instituzio bat da etxe bonetan», azaldu du Odriozolak.

Sumendiko Eneko Landaburu izaten da asteazkeneko Egin Irratian. Naturista denez zaku oso handia hartzen du eta jorratuko duen gaia gertutik ezagutzen duen norbait eramaten saiatzen da. Hilean behin Antton Artiñano gonbidatzen dute.

Euskadi Irratian errespetu handia lortua da Julian Bereziartua medikua. (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

A. Otolara ginekologo argentinarra da Herri Irratira astero inguratzen den medikua. Modu naturalean hitz egiten saiatzen da Otolara.

Osasuntsu izena du Segura Irratiko saioak. 11etan eta bost minututan R. San Vicente eta I. Irizar Idiazabalgo medikuek gai bat hartu eta puntu interesgarrie-

nak azaltzen dituzte. Hila-bete besterik ez daraman saioa da.

Durango Irratira Eskarne Larrinaga eta Ines Olivera homeopatak joaten dira aspaldidanik ostegunero. Gazteei zuzenduriko saioak izaten dituzte astean bitan.

AINHOA GERRA

B A G A K

■ Nafarroako bertsolari Txapelketaren final Euskadi Irratian

Igandean, apirilaren 2an Leitza izango den Nafarroako bertsolari Txapelketaren finala grabatu eta diferituan eskainiko du Euskadi Irratiak.

Euskal Eskola Publikoaren Jaialdia ere egun berean izango da eta ekitaldi guztien jarraipen informatibo zehatza egingo dute Euskadi Irratiko kazetariak.

■ Euskal Herriko itzuliaren jarraipen zuzena egingo dute euskal irratiek

Kirolak garrantzia handia eta jarraitzaile ugari dauzka Euskal Herrian,

eta nola ez, Euskal Herriko Itzuliak jarraipen berezia merezi du. Hau dela eta, irradi gehienek txirrindularitzari tarte berezia eskainiko diote bazkalostean.

■ «Gau Izarra» Irulegi Irratian

Irulegi Irratiak emanki-zun berezia eskaintzen du hilabeteko azkeneko asteazkenetan. Irratitik kanpo egiten den «Gau Izarra» saioak gonbidatu bereziak izaten ditu aldiro eta hauen laguntzaz gai ezberdinak jorratzen dira. Apirileko saioan, kantutradizionalari buruz hitz egingo da, Eltzegor izanik irratiek gonbidatutako taldea.

A U R P E G I A

Alberto Gorritiberea (Loiola Irratia)

Uztailaren batean 12 urte izango dira Laxaro Azkunerekin batera Loiola Irratian hasi zela Alberto, «soka motzean» lotua egon dela dio. Goizero, «Musutruk» magazinaren barnean

«Mugitruk» tarte egiten du, larunbatetan, berriz, «Herri-herri» ibiltzen da.

Ez du kazetaritza ikasketarik egin, guztiz autodidakta da bere lanean, baina aspaldidanik eza-gutzen du irratiko mundua; hamabi urterekin lehen grabaketak egin zituen.

Irratian dena asmatua dago-ela uste du: «Asmatu behar den gauza bakarra horiekin guztiekin egunez egun kuzineroek egiten duten plater xelege hori mabai gainean jartzea da». Bere iritziz, irratiko programarik lortuenetako bat, A. Oliverasek egiten zuen «Ustedes son formidables» da.

APIRILAK

7

■ GANBARA MUSIKA

ostirala Claudio Abbado 1993an Brahmsen lana eskaintzera gonbidatu zuenetik, Franzian behin eta berriz goraipatutako **Maxime Vengerov** musikariak bere azken lana aurkeztuko du «Miarritzeko Udal Kasino. Kontzertua, gaueko 21.00etan izango da, eta ganbara musikaz gozatzeko parada ederra.

■ ARGAZKI ERAKUSKETAK

Apirilaren 7an hasi eta 30era bitartean lau argazki erakusketa irekiko dira Zarautzen. Photomuseum-ek antolatutako hirugarren Argazkien Bileran izango da honakoa, eta **Zarauzko Argazkilarien** lanak, **Begoña Zuberoren** «Polaroid», **Richard Rossen** «Historia Natural», «El Pacífico Inédito» argazkiak izango dira ikusgai Sanz Enean, Zazpi Galerian, Torre Luzean eta Bidea Galerian.

■ V. GERRIKO IKERLAN SARIKETA

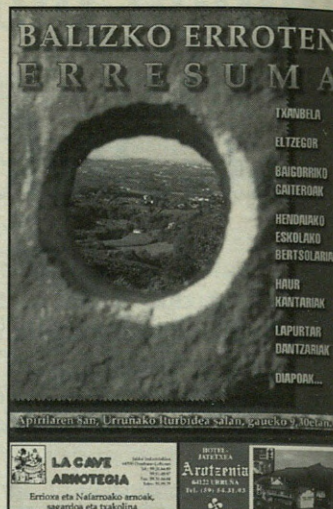
Gaur emango da ezagutzera Lazkaon zeintzuk izan diren V. Ikerlan-Sariketan garaileak. **Saritutako lanak argitaratu** egingo dira.

■ OPERA BILBON

Gaetano Donizettiren «**Anna Bolena**» operekin bukatuko da OLBERen Denboraldia. **Euskadiko Orkestra Sinfonikoa** ere arituko da, Maximo de Bernardt-en zuzendaritzapean. Emanaldia Bilboko Teatro Coliseo Albian egingo da, arratsaldeko 20.00etan.

■ ANTZERKIA ETA IKASTAROAK

Hernaniko Udalak antolatuta, Traspasos taldearen «**Sonrisas**» lana ikusi ahal izango da 20.00etan Biteri Kultur

Urruñak ikastola amets. Izen hori daraman berria iritsi zaigu ARGIAra. Ametsa bete nahian, jaialdi bikaina antolatu dute apirilaren 8rako. Urruñako Iturbidea salan izango da gaueko bederatzi t'erdietan.

Txanbela, Eltzegor, Hendaiako Eskolako Bertsolariak... egitarau luze eta erakargarria osatu dute.

I H E S I

Hucheteko ur korronteak

Landetako erreka ur jario handi eta gogorregatik dira, batipat, ezagunak. Baina bada bere lasaitasuna eta edertasun paregabeagatik jendeak ondo ezagutzen duen erreka ere. Hucheteko ur korronteari buruz ari gara eta bertara iristeko dau den hiru bideetako baten berri emango dugu.

Paraje honetako zuhaitz altu eta hostotsuek ingurugiro paregabe bihurtzen dute Huchet txangoak egiteko. Arrantzarako parada ere eskaintzen du erreka eta beste arrain batzuen artean aingirak topa daitezke.

Hucheteko korrontearen ataletako bat, Leongo umahel eta Pichelebeko zubia-

ren artean kokatzen da. Bide hau oinez erraz egin daiteke hiru ordutan, gutxi gorabehera. Hamar kilometroz luzatzen den ibilbide honetara iristeko, Molietseko hondartzan Saint Martin kanpinga zeharkatzen duen leko errepidea hartu behar da lehendabizi. Pichelebeko bidea eskuinera hartu behar da. Bide honetatik zuzen jarraitu ur korrontearen bidea. Archoten lekuri ezkutu eta misterioitsuena ikusi nahi izanez gero, basoan ezkerre-egiten duen lehendabiziko bidea hartu behar da. Hiru kilometrora beherantz hasten da bidea eta Pipeko zingiraraino heltzen da. Hemendik ElErantz abiatu

eta Pichelebeko zubian Molietseko bidearekin lotzen da bidea. (4 km.-1,30 o.). Ibilbide honetan jarraitu beste 200 metro eginez, korrontearen gainetik igaroz, eta Hucheteko hondartzara doan bidetara ekin. Zipretarren hondartzara ere iritsi zaitezke eskuinera joz gero. Hondartza hau Piche-

lebetik 500 metrora dago eta oso leku berezia da, pinakulu sustraiez betetakoa.

Behin Hucheteko hondartzara iritsi zarenean bi aukera dituzu: itsaso bazterretik jarraitzea ala duna zeharkatzea, azken honetan, Hucheteko korrontea goitik behera ikusten uzten duen bidetara jarraituz ■

Etxean. Bestalde, eta leku berean, **argazkilaritza eta areto Dantzen** ikas-taroetarako matrikulatzeko epea itxiko da. Izena, 11etatik 13tara eman dezakezu.

■ LIBURU AURKEZPENA

Bernardo Atxaga idazleak **Bi anai** liburuaren aurkezpene egingo du Getxoko Igeretxe Hotelean eguerdiko 12.00etan.

■ BIDEO EMANALDIK

Bilbon, Zorrotzako Euskal Txokoa, **«Lukas ahatea: ametsezko uhartea»** bideoa emango dute. Algorta eta Erromoko Kultur Etxeetan ere bideo emanaldiak egingo dira haurrentzat.

■ KONTZERTUA ZIBURUN

R-dizka diskaetxeak kontzertua anto-

latu du, oraintsu ekoiztu duen «Inguma» konpilazioa aurkezteko. **Beltez, Kapten Egurrak** eta **BAP** taldeak arituko dira Ziburuko Leo Langrang klubean gaueko 22.00etan.

APIRILAK 8 larunbata ■ KATALUNIA- TIK ANTZERKIA

«T de Teatre» Basauriko Social Antzokian izango da arratsaldeko 20.30etan. Sergi Belbelen zuzendaritzapean, **«Gizonak»** lana eskainiko dute, Pereira, Verdes, Belbel eta Benet i Jornet-en testuetan oinarritutako antzerki-lana. Sarrera 1.200 pezeta (48 libera) ordaindu behar da. Bazkideek 775 pezeta.

■ MUSIKALDIA MIARRITZEN

Yuri Temirkanov-ek zuzenduta, **Saint-Pétersbourg-eko orkestra**

Donostiako Bagera Euskaltzaleen Elkartek antolatuta, **«Egunkaria»**ren aldeko Antiguako V. Kross Herrikoia egingo da apirilaren 9an, goizeko 11.00etan hasita Antiguako Benta Berri plazan. Ibilbideak 10 kilometro izango ditu. Izen emateak 1.000 pezeta edo 50 libera eskatuko ditu eta apirilaren 6ra arte eman daiteke izena. Honetarako, Euskadiko Kutxako bulegoetan, kirol denda nagusietan eta Antiguako Platero tabernara hurbil zaitezke. Korrikalari bakoitzari kamiseta bana oparituko zaio eta guztien artean bi bidaia zozketatuko dira Parisa.

M O K O F I N A

Udaberria

Garbiketa egiteko sasoia; neguan metaturiko gantzak kendu eta mangamotxa edo gonamotxerako dena prest. Aski txerriki, ahateki eta gozoki jan dugu. Ramadam batzuentzat, trimestralak besteontzat, denok saiatu behar jaki freskotik elikatzen. Eta ingurunea pronto jarri zaigu, aukeran: antxoak, berdelak, sardinak (gantzak bai, baina pilatuta dauzkagunak ateratzen dituzten horietakoak), patata, orburu, baba eta ilar berriak, ziza txuriak, entsaladak egiteko hamaika letxu-mota bere tipulin eta guzti, arku-meak (arrain urdinen kolesterol high hori orekatzeko),

marrubiak, sagardo eta txakolinak, loreak, txoriak... Den-dena gozatzeko, ariketa fisiko astun edo arinari ateak zabaltzeko, dieta honexek orekatzen baitu be-

netan. Kontua ez da kolesterola bakarrik, azido uriko, gantza eta koipeen pilaketa baizik.

EDORTA AGIRRE

Milflores

Milflores ardoa Biasterin egiten da eta Rioja jatorrizko izendapena du. Ardo beltz hau tenpranillo bariatatearekin egingo da. 12,5eko graduazio alkoholikoa du eta 12-14 gradutan zerbitzatzea da egokiena gereziaren kolore gorridun hazi gabeko Milflores ardoa. Zaporeari dagokionez, oso atsegina da eta luzez geratzen da ahoan. Urte hau, ezin hobea izango da ardo honentzat ■

sinfonikoak Prokofiev, Txaikovski eta Stravinskiren musika eskainiko du Miarritzeko Jaialdien Jauregian, gaueko 21.00etan. Udal Kasinoan, bestalde, jazz kontzertua egingo da.

■ AZKEN EGUNA

Josu Ortiz Hierroren erakusketa oraindik ikusi ez dutenek gaur dute azken aukera, Gasteizko Araba Palazioan.

■ ZARZUELA

Udaberriro antolatzen ditu zarzuela emanaldiak Barakaldoko Antzokiak. Lehendabiziko egun honetan **«Doña Francisquita»** obra aukeratu da. Arratsaldeko 20.00etan.

■ ANTZERKIA GETXON

20.30etan, Getxoko Antzerki Eskolako 4. urratseko ikasleek David Mameten **Edmond** aurkeztuko dute. Sarrera, 800/500 pezeta (32-20 libera) dira.

APIRILAK

9

igandea

■ «LA LEYENDA DEL BESO»

Udaberriko zarzuela emanaldien bigarren egunera-ko **«La leyenda del beso»** emanaldia prestatu dute Barakaldoko Antzokiko arduradunek. 20.00etan hasiko da.

■ HAUR ZINEMA GETXON

Getxo antzokian, 12.00etan eta 17.00etan, Bud Spencer eta Terence Hill-ek egindako **«Por noche buena se armó en Belen»** filmea emango da. 100 pezetaren (4 libera) truke sarrera.

■ TXOTXONGILOAK BASAURIN

Haurrei eskainitako ekintzen barruan, «Puerta Magica» taldeak **«Fantasma gezurtiaren benetako his-**

Zarauzko Photomuseumek bultzatuta, erakusketa eta ikastaro ezberdinak antolatu dira. Horien artean, apirilaren 13tik 17ra bitarte Miguel A. Martinek zuzenduko duena. Argazkiaren berriztapenari buruzko ikastaroa izango da. Kurtsoan zehar, dentsiometria, kurba sentsitrometrikoak eta dentsitronetrikoak, pelikulak, errebelatuak, argazkien ukituak eta negatiboen inguruko atal ezberdinak landuko dira. Martinek, Madrilgo Puerta de Hierro Klinikaren Endokrinologia zerbitzua eta Geologia eta Meagintza museorako argazki zientifikoaren aplikazioak egin ditu.

E T X E Z U L O A N

Iparaldeko landareak

Landareek bizitzeko argia beharrezkoa duela ez da guztiz egia, edo, gutxienez, baieztapen hau ezin da landare denetara zabaltu. Argi izpiak jasaterik ez dutenak badira eta hosto handidun landareak, esaterako, itzala beharrezkoa dute hezetasuna eta babesaz gain.

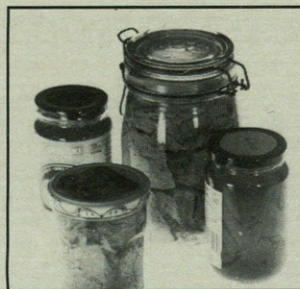
Argi gutxiarekin handitzen

diren landareak gainontzeko landareak baino sendoagoak izaten dira eta arreta gutxi eskatzen dute ondo mantentzeko. Talde honetan sartzen dira philodendroa, huntza eta palmera, esaterako.

Iparaldeko leiho edo patioetan itzal hotz eta hezea sortzen da eta oso landare gutxi dute giro honetan irauteko aukera. Dena den, rododendroak, mahonia, bergeniak eta kanpanilekin froga dezakezu. Haizetik babestutako itzal ez oso hezeetan espezie gehiago eduki daitezke.

Beraz, argirik gabeko lekuetan loratze ikusgarriak ez, baina koloredun eremua lortuko duzu ■

Ekologia zaletasunak ontzi berrien diseinua ekarri du azkenaldian. Zabor solidoren kopuru altuak, material fineko ontzi txikiak eta, ahal izanda, birziklagarriak direnak egitera bultzatu ditu fabrikatzaileak. Plastikoen erabilerak nabarmenki egin du behera (plastiko biodegradableak erabiltzen hasi dira) eta honen ordez kristalezko eta metalezko ontziak hasi dira, pixkanaka, merkatuaren jabe egiten ■

Eguraldi ona iristearekin batera, beroki eta arropa sendoak datorren negura arte gordetzeko garaia heldu da. Sitsa eta beste insektuek zure armairua janleku bihurtu dezaten, gorde beharrezkoak izara batekin estali eta erramu adartxo batzuk zintzilikatu; sitsak ezin du erramuaren usaina jasan. Hostoak noizbehinka aldatuz, ez duzu naftalina bolatxoaren edo plastikoen beharrik izango ■

toria ikuskizuna aurkeztuko du. Musika eta irudiak lotzen dituen lan honek tan hogeita hamar txontxongilok hartuko dute parte. Social Antzokian izango da.

■ ERAKUSKETA

Manu Muniategiandikoetxearen «**Azken lanak**» erakusketa zabalik dago Galeria DVn. Maiatzaren 6a bitartean egongo da zabalik.

■ HAURREN ABESBATZAK

Euskal Herri osoko haurren abesbatzak elkartuko dira Saran, musikaz eguna alaituz.

APIRILAK 11 ■ HITZALDIA DONOSTIAN

Euskararen Udal Patronatuak eta EHuko Gipuzkoako Kanpusak antolatuta, «Euskal Fo-

raltasun historikoa-ri buruzko hitzaldia emango du EHuko Zuzenbide Fakultateko irakasle den Jon Arrietak. Udal liburutegian izango da arratsaldeko 19.30etan.

APIRILAK

13

osteguna

■ JAUSKETA LIBREA

Pabeko ingurunean eta apirilaren 20a bitartean, jausketa libreko ikastaroa egingo da. 65.000 pezeta (2.600 libera) ordaindu behar ikastaroagatik. Prezio barruan, mediku azterketaz gain, ikastaroaren aseguruia, hegazkinetik hamar salto eta lo egiteko gela sartzen dira, beste gauza batzuen artean.

■ KOMIKIAK NOLA

Ekainaren 3 arte luzatuko da Oñatin Gaztelekuak antolatutako Komiki Tailerra. Informazio gehiago Gaztelekuan bertan emango dute.

NaturExpo bizi kalitatearen euskal feria apirilaren 7, 8 eta 9an ikusgai izango da Donostiako Anoeta Belodromoan. Produktu natural eta ekologikoak, osasunerako produktuak eta energia iturri berriztagarriak biltzen dira. Kursaal Congress zerbitzu agentziak eratutako erakusketan beren produktuak ikusgai eta salgai jartzen dituzte hainbat arlotako ordezkariak.

J A K I N M I N E Z

Esnea minbiziaren aurka

Esnekien eguneroko kontsumoak, bular minbizia izateko arriskua %60 jaitsi dezake ikerketa finlandiar batzuen emaitzen arabera.

Azken hogeitortean lau

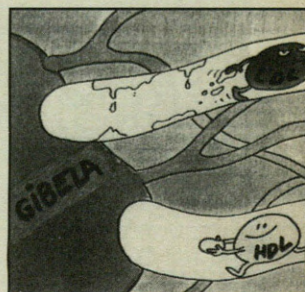
mila emakume aztertu ondoren, orain bi urte japoniarrek esandakoa baieztatu dute modu honetan.

Esneak duen laktosa da, hein handi batean behintzat, portzentaia jaisten laguntzen duen osagaia. Egin diren azterketa eta ikerketen arabera, esnea eta esnekiak gehien hartzen diren herrialdeetako emakumeengan bular minbizien jaitsiera %58tik gorakoa izan da, esnekiak horrenbeste hartzen ez diren herrialdeekin konparatuz.

Esnekiez gain fruituak eta eltzekariak jateak ere minbizi arriskua jaisten du, radikal askeen herdoiltzea ekidinez ■

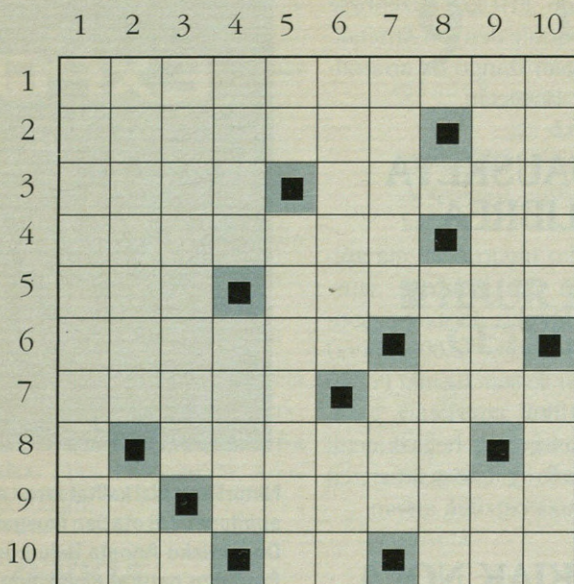
Asmarik ez dago 65 urtetik gora. Limogesko ospitaletik adierazi denez, asma krisiak errealitate diren bitartean, asma mitoa besterik ez da. Hirurogeita bost urte baino lehenago azaltzen da beti. Alferrikakoak dira alergia frogak, ez baitute gaixotasuna ekiditzen laguntzen. Egokiena, ezker bentriku-luaren funtzioa aztertzea da, honek eragiten duelako soinudun krisi dispneikoa. Hau ez da asma ■

Emakumezkoek gizonezkoek baino arrisku txikiagoa dute kolesterola edo gaixotasun kardiobaskularrak izateko, emakumeen hormonek, estrogenoek, HDLaren kolesterol «ona» kopurua handitzen baitute, osasuna babestuz. Menopausia iritsi eta hormona hauek gutxitzearekin batera babesa desagertuz joaten da. Hirugarren adinekoengan kolesterolak baino, erretzeak gaitz handiagoa sortzen du ■

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Inprimategi letraz idazteko tresna. 2.- Suge itsua. Islandiako ibilgailuetan. 3.- Pluralean, H₂O. Zintzoak. 4.- Arkakusoa. Errepikatuz, nahi. 5.- Ate, hitz elkarketan. Uztaiak. 6.- Kalamua zehatzean bereizten den zati larria. Kontsonante bikoitza. 7.- Oholtza. Sail. 8.- Azkenekoa. Gurasoen aita. Lehenengoa. 9.- Kanpo, landa. Gogaitu. 10.- Suari dariona. Arabako alderdi espainiarra. Bete.

GOITIK BEHERA: 1.- Ausartak. 2.- Diru kopuru handia. Infusio mota. 3.- Miatua. Bokala. 4.- Zorro handi. Donostiako mendia. 5.- Damu hitzaren silaba. Ile asko eta nahasian duena. 6.- Işurkariak garraiatzeko ontzia. Desira. 7.- Nasak. Emakume izena. 8.- Bat. Nitrogenoaren sinbolo kimikoa. Urteko sasoi. 9.- Ipar Amerikako urjausi ezaguna. Euskal fonema. 10.- Ugarik. Ordokia.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezañu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Ankerrak
Debekuak
Esaldiak
Izokinak

7 letra

Emakume
Lapikoa
Makulua
Ordokia

4 letra

Aetz
Aizu
Alea
Amak
Anai
Arau
Arin
Arma
Arra
Azal
Bart
Bele

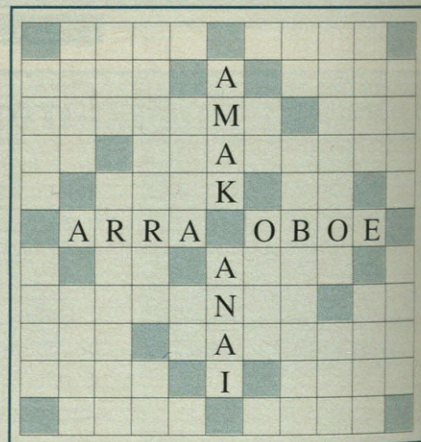
Dino
Ekia
Eria
Iaio
Luza
Oboe
Olak
Oria
Orok
Toka
Usoa
Ziri

2 letra

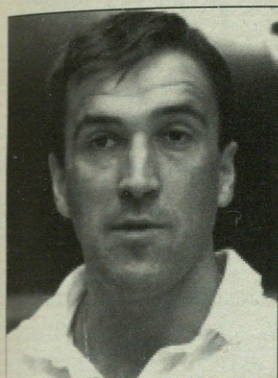
Ai
Da
EB
Ek
IM
LI
Lr
Ta

3 letra

LII
Nik
Pio
Zia

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, nafar pilotari handi baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	

Idor	Toki hartara	Pozik	Amaiera
Gazte ederra	Lerdenak	Barreak	
▶	2	▼	5
Mitxeleta	Aranondoa-ren fruitua	Intsektu larbak	10
Hertiz herriko saltzaile	Hizkuntza bi dakiena	Galtzak	
▶	▼	▶	
14	8		
Burazki lekaduna		Bat	Boroa
Ospea		Azkenekoa	Hesola
▶		▼	▼
	4	Egote	13
		(Infin.) Isidu	
Zauria		(Erroa) Ekarki	
par. talde	15	Amosferako fenomenoak	3
▶		▼	▶
	Libre	Errep. gorotza	
	Nafarroa-ko mendia	Nitrogenoa	12
Izan	▶	Momentu (Ald.) Musika nota	... egin, goitik ari
Isas arrain	7		
▶		Bizk., gehiegi	Har ezak!
	6	Bokala	11
Atzainen janari kopurua	▶	Meheak	1
			9

—Hieroglifikoa—

B ⁰⁰ ⁰⁰ ⁰⁰ ⁰⁰

Jende asko al zegoen dendan?

Aurreko asteko soluzioak

K	O	N	T	X	I
O	D	R	I	O	Z
A	E	E	I	I	
I	S	O	B	A	R
T	X	I	R	O	T
O	Z	S	U	I	L
I	R	U	L	E	N
I	K	U	T	A	R
E	M	A	R	I	K
A	I	A	M	A	I
A	L	T	A	E	Z
O	Z	P	L	N	K

Gurutzegrama

EZKER ESKUTU: 1. Sozialismo, 2. Olariak, It. 3. Liburuak, Z. 4. Abade, Riga, 5. San, Haran, 6. Akrita, Ala, 7. L. A. Apetak, 8. Dakota, Si. 9. Ir. Ditu, F. 10. Atea, Urkia.
GOITIK BEHERA: 1. Solasaldia, 2. Olibak, Art. 5. Zabarrak, E. 4. Irudia, Oda, 5. Aire, Tati, 6. Lau, Hapatu, 7. Ikara, E. Ir. 8. Kiratsak, 9. Mi, Gali, 1. 10. Oztanak, Fa.

Hieroglifikoa:

Bart

Bosteko ttipiak

A 1. Bagina, 2. Galar, 3. Bilari.
4. Narda, 5. Sorlak.
B 1. Arkaita, 2. Kausti, 3. Gauden.
4. Iscka, 5. Gainak.

Kate hitzak

I	B	A	R	K	S	E	M	E
O	R	E	N	I	L	A	Z	O
B	I	Z	I	T	Z	A	K	A
O	N	M	E	A	T	Z	A	R
E	M	A	M	I	I	L	A	
Z	I	L	A	O	R	A	I	
P	N	I	E	R	A	K	E	
L	A	B	A	I	N	D	U	
A	R	I	I	D	U	N	E	
N	A	Z	I	A	A	L	U	
N	I	A	N	A	K	E	R	

Bosteko ttipiak

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

- Lapurdiko herria
- Pl. txori mota
- Erosten duena
- Arto irinezko opila
- Ur hesiak

- Lapurdiko herria
- Arrantzaguneak
- Jakingo balu
- Aintzira
- Ba..., bazekien (toka)

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

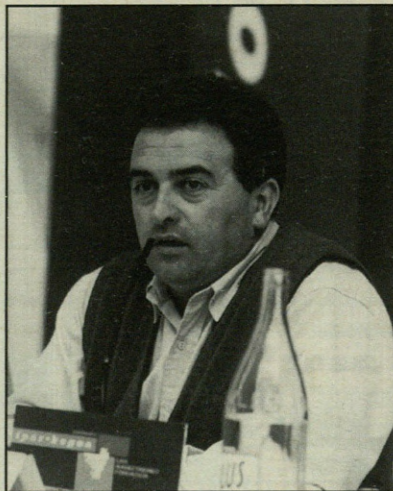
	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

Unibertsitatea, campusa ala hesia?

AKERLANDA deitzen da Leioako Unibertsitatea dagoeneko zelaia. Akerlanda hesitu eta esparru edo barruti bihurtu dutela esaten badut, egia diot, beraz. Nor da hori egin duen akerra?, galdetzen badidazue, hara nire ihardespena: akerraren adarrak okerrak dira, baina akerrak ez dira bihurriak. UPV/EHU ez da campus unibertsitarioa, esparrua da. Tamala. Jakintza, kultura, burruka, zientzia, aurrerakuntza, aniztasuna, pedagogia, sormena ezin baitira hesien barruan gordeta/itota garatu.

Unibertsitate nahi eta ezina. Historian zehar kultura unibertsitarioa osatuz joan diren ezaugarri baikorrenak itoaz goaz Leioako barrutian, inguratzen duten harresien barrukaldean. Nork jarri dio eratzun hori UPV/EHUri?

HIRU urte luze, eta zuek gabe asko moteldu da Unibertsitatea. Joxe Ramon Etxebarria, Antton Azkargorta, Jexux Mari Zalakain, Jose Luis Herro, Enrike Lopez, irakasle/lankide kaleratuak, eta zuekiko elkartasunagatik espedientatua Nikolas Xamardo. Unibertsitateko agintariak 'extramuros' jarri zintuzteten duela 3 urte luze. Eta hor diharduzue egunero harresiaren aurrean UPV/EHUREN autonomia-eza salatu eta irakaslego propioa aldarrikatuz. UPV/EHUK Leioan duen barrutira joan behar duenak, zuen aurretik pasa behar du, zuen lekukotasuna ezagutu. Batzuentzat deseroso gertatzen da hori, lekukoak ez baitira beti ondo hartuak izaten.

KARMELO LANDA

UPV/EHUKo irakaslea

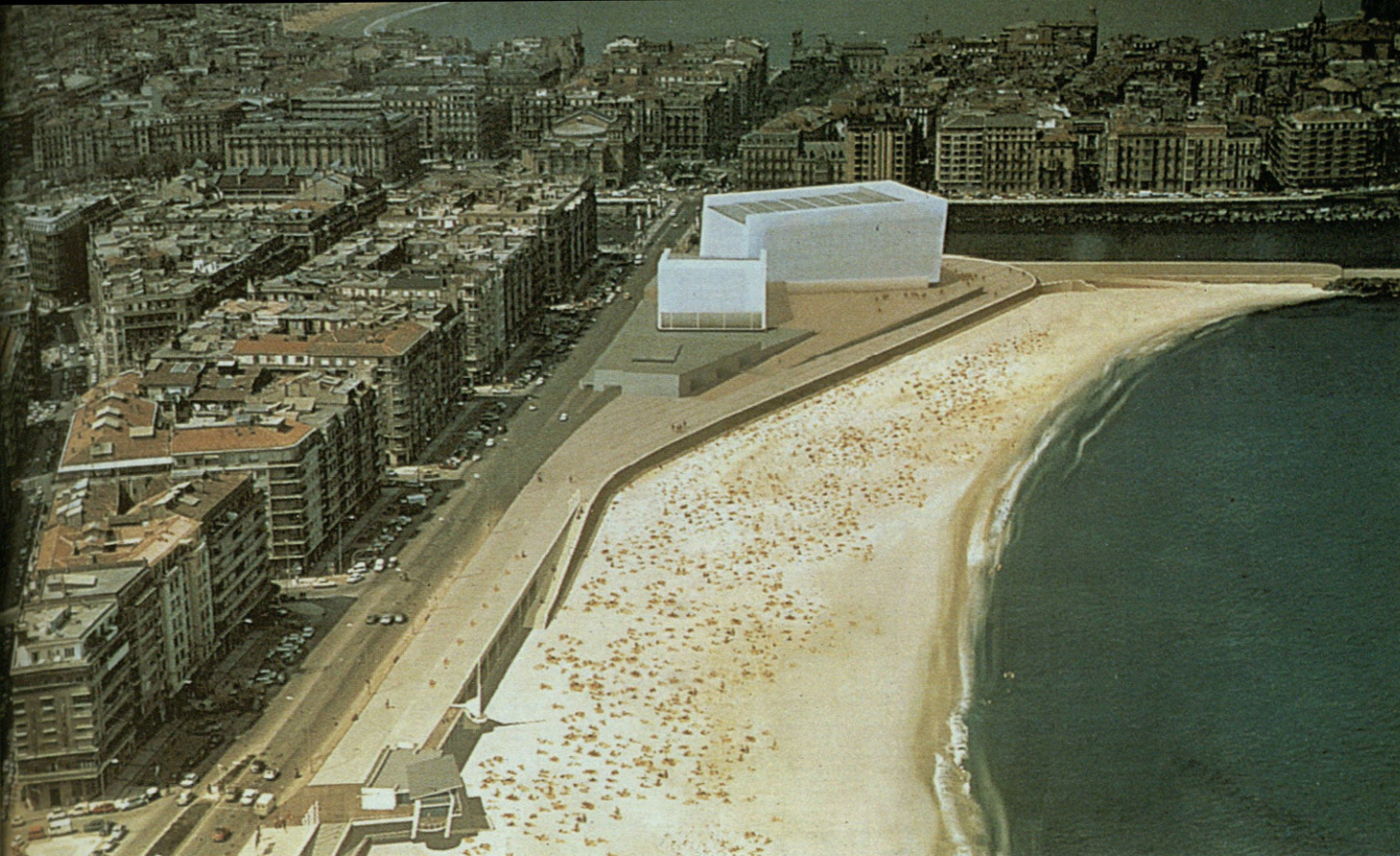
Funtzionaritzatza da gaur Unibertsitatea estuki lotzen duen eratzun horren osagai bat. Horren ordezt, irakaslego kantratatu propioa behar du UPV/EHUK, horrek emango diolako bere irakaskuntza sistema autonomia osoz antolatzeko ahalmena. Badirudi gainera konbentzimendu hori gero eta hedatuagoa dugula Unibertsitatea

ofizialean. Ona litzateke, beraz, lehenbailehen gauzatzea, agian EHUKo Gobernu-Batzordeak onartu berri duen bidea garatuz.

HORI eginda ere, bigarren arazo bat izango genuke konpondu beharrekoa. Bigarren aipatu dudari arren, nire ustez lehentasuna behar du denboran, eta berehala konpondua izan: bost irakasle/lankide kaleratuon eta seigarren espedientatuaren berriro barruratzatza litzateke premiaz egin beharrekoa, are gehiago beraien erreibindikazioa hori onarpen bidean dagoen honetan.

Gauza asko eta garrantzak izan dira iragan 3 urte hauetan, eta guztiei emandako erantzun bortitz eta gogorra, bide okerraren adierazgarri besterik ez da izan. Leioako UPV/EHUREN ixte eta gogortze prozesu hori ez da bidezkoa. Hori zuzentzeko lehen urratsa, irakasle kaleratu guztion barruratzatza behar dugu, gehiago luzatu gabe.

Hala eta guztiz, horrekin ere ez da nahikoa behar dugun euskal unibertsitatea eskuratzeko. Entzun bestela Iparraldetik datozkigun ahotsak, edota Nafarroako barruti horretatik altxatzen direnak. Izan ere, esparru anitzetan setiatuak aurkitzen ditugu gaur Euskal Herrian diren barruti unibertsitario desberdinak. Nola eman guzti horiei batasun-moduren bat? Nola artikulatu guzti hori nazio-proiektu amankomun horretan? Galdera ugari eta guztion erantzunak dira beharrezko. Has gaitezen, beraz, hesiak altxatzen.

Zergatik Kursaal proiektua?

EDUKIA

- 1.800 ikusleentzako Auditorio handi bat eta 14.719 m²-ko azalera erabilgarria, Nazioarteko Zinemaldia, Musika Hamabostaldia, Jazzaldia eta hirian antolatutako hainbat ekitaldiren egoitza izan daitekeena.
- Ganbara-Musika eta Kongresu Areto bat, 580 eserleku eta 3.909 m²-ko azalera erabilgarri duna.
- Bilera nahiz hitzaldietarako areto aniztunak, 850 lagunentzako lekua eta aldebereko itzulpen zerbitzua dutenak.
- 500 ibilgailuentzako bi solairuko lurpeko aparkalekua.
- 1.200 m²-ko azalera duen Erakusketa Aretoa.
- Kafetegi eta jantoki zerbitzua (600 mahaikidentzako katerina).
- Dendak, merkatal lokalak eta bulegoak, 1.500 m²-ko azalera dutenak.
- Zurriolako hondartza berriaren gaineko terrazadun goizorik bikaina.

ERAGINAK

- Donostia-Gipuzkoak, gaur egun duen kongresu txikientzako bilera-areto baliagarrien azpiegiturarekin, ez du merkatu potentzialaren %20a baino bereganatzen. Kursaalarekin, aldiz, aipatu nazioarteko Kongresu-merkatuaren %92a erakartzeko lehiatu ahal izango dugu.
- Kulturgune erakargarri honekin urtean zeharreko bisitari kopurua gehituko da, are gehiago mundu mailan ospetsu den Rafael Moneo arkitektoaren abangoardiako lana izaki.
- Hirugarren sektoreak (dendak, garraioak, hotelak, jatetxeak, zerbitzu enpresak...), Donostiako lanpostuen %77a biltzen dituenak, gazteentzat lan gehiago bermatuko duen garapen ekonomikoa ekarriko du.
- Zerbitzu ugari duen kultur tradizio handiko hiria izanik, gure beharren neurria eginiko kultur ekipamendu eroso, zabal eta modernoak izango dugu.
- Honela, Gipuzkoako hiriburuaren eraberritze eta indarberritze prozesua gailurtuko dugu, Groseko hondartza eta pasealeku berriaren itsas-aurrealdearen berriztatze lanak osatuz gainera.
- Dagoeneko instalakuntza hauek eskaintzen dituzten inguruko beste hiriekin parez-pare lehiatuko dugu.

„Gure proposamenak biltzen dituen Auditorio eta Kongresu Aretoa, kulturgune egitasmoaren giltzarri direnak, Urumearen bokalean hondartutako bi haitz erraldoi gisa ikusten ditut; ez dira hiriarenak, paisaiaren osagai baizik.“

Rafael MONEO

TXORIA, INOIZ BAINO GORAGO

